

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava

Kaavaselostus

12.12.2016

Julkaisutiedot

Julkaisija:

Etelä-Savon maakuntaliitto
Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli
puhelin 015 321 130
email kirjaamo@esavo.fi
faksi 015 321 1359

Kotisivu:

www.esavo.fi

Valokuvat:

Etelä-Savon maakuntaliitto, paitsi kansikuva ja s. 84 Sanna Poutamo, s. 35 Mäsek Oy, s. 60, 90 ja 101 Janne Nulpponen, s. 66 Anne Hirvonen, s.75 Jouko Saarelainen, s.81 Tapio Väänänen, s.87 ja 94 Leena Lahdenvesi-Korhonen

Julkaisu:

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava, kaavaselostus
Julkaisusarjan nro: 138
ISBN 978-952-5932-31-7
ISSN 1455-2930

Mikkeli 2016

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	1
1 LÄHTÖKOHDAT	3
1.1 Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen suunnittelujärjestelmä	3
1.2 Maakunnan suunnittelu ja kehittämisen tavoitteet	4
2 MAAKUNTAKAAVAN SISÄLTÖ	5
2.1 Kehittämisperiaatemerkinnot	5
2.2 Keskusverkko, asuminen ja elinkeinorakenteet	15
2.3 Matkailu ja virkistys	35
2.4 Liikenne	45
2.5 Tekninen huolto ja erityisalueet	55
2.6 Luonnonvarojen käyttö	66
2.7 Luonnonympäristö	84
2.8 Kulttuuriympäristö	94
2.9 Etelä-Karjalan maakuntakaavan kumoaminen entisen Suomenniemen kunnan osalta	104
3 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	109
3.1 Vaikutusten arviointitavat	109
3.2 Osallistamisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen	110
3.3 Vaikutukset Natura 2000-verkoston	110
3.4 Valtakunnallisten ja maakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden huomioiminen	112
3.5 Kokonaisvaikutukset	114
4. MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA	118
4.1 Toteuttaminen	118
4.2 Seuranta	119

Esipuhe

Maakuntavaltuusto tekee kaavahistoriaa

Etelä-Savon kokonaismaakuntakaavan (2010) ja 1. vaihemaakuntakaavan (tuuli-voimamaakuntakaava 2014) jatkoksi on valmistunut 2. vaihemaakuntakaava. Uudessa vaihemaakuntakaavassa päivitetään nykyistä vuonna 2010 vahvistettua maakuntakaavaa. Suurimpina muutoksina kaavassa käsitellään kaupan aluevara-
rauksia sekä turvetuotantoa. Muilta osin muutostarpeet perustuvat pääasiassa eri maankäyttömuotojen suunnittelu- ja toteutustilanteiden täsmentymisiin. Useista yksittäisistä muutostarpeista huolimatta nykyinen maakuntakaava on kokonaisuutena edelleen varsin toimiva ja strategisilta valinnoiltaan ajantasainen. Tämän vuoksi nyt vireillä olevaa 2. vaihemaakuntakaavaa voidaan kuvata voimassaolevan Etelä-Savon maakuntakaavan päälle tulevana päivityselementtinä.

Uutta vaihemaakuntakaavaa on laadittu keskellä merkittävää maankäyttö- ja rakennuslain muutosta. Muutoksen myötä ympäristöministeriön vahvistusmenetelystä luovutaan ja maakuntakaavan hyväksyy lopullisesti maakuntavaltuusto. Maakuntakaavoja ei siis enää alisteta ympäristöministeriön vahvistettavaksi, vaan kaava tulee voimaan, kun valtuuston hyväksymispäätöksestä on kuulutettu. Muutos astui voimaan kaavaprosessin aikana helmikuussa 2016 ja koskee siten myös Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavaa. Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavan hyväksymiskäsittely on ensimmäinen lakimuutoksen mukainen kaavapäätös Etelä-Savossa ja maakuntavaltuusto tekee tältä osin kaavahistoriaa.

Historian havinaa on myös siinä, että uusi maakuntastrategia ja maakuntakaava on hyväksyttävänä samassa maakuntavaltuuston kokouksessa. Tältä osin tilanne toistaa itseään vuoden 2009 kevätvaltuustosta, jolloin maakuntavaltuusto hyväksyi myös yhtä aikaa maakuntastrategian ja maakuntakaavan. Maakuntastrategian ja -kaavan samanaikaiset valmisteluprosessit ovat mahdollistaneet Etelä-Savon uuden maakuntastrategian huomioon ottamisen myös 2. vaihemaakuntakaavan laatimisessa ja kaavan kehittämisperiaatemerkinnoissä. Uusi maakuntastrategia ja sen toteuttamista osaltaan jo edistävä 2. vaihemaakuntakaava luovat hyvät edellytykset kuntakaavoitukselle ja toimintaympäristön kehittämiseksi.

Mikkelissä marraskuussa 2016

ETELÄ-SAVON MAAKUNTALIITTO

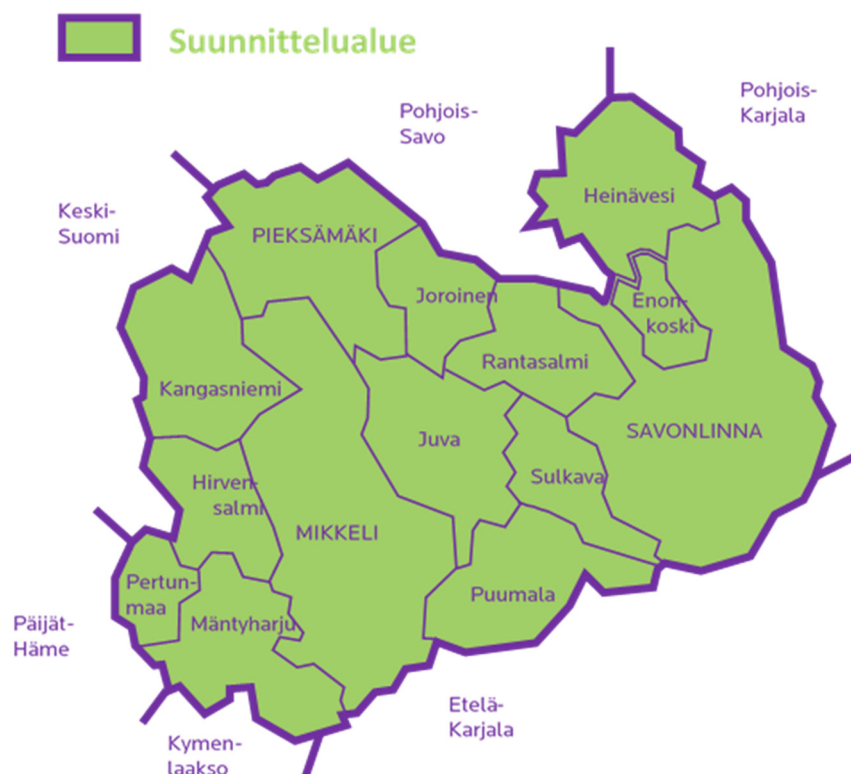
Jarmo Vauhkonen
Aluesuunnittelujohtaja

Johdanto

Maakuntaliitto seuraa maakuntakaavan toteutumista ja sen ajantasaisuutta kooten vuosittain tilanteesta seurantaraportin. Seurannassa on todettu voimassa olevan maakuntakaavan päivitystarpeita useissa maankäyttömuodoissa. Maakuntahallitus on käsitellyt vuoden 2013 seurantaraportin kokouksessaan 30. syyskuuta ja maakuntavaltuustolla seurantaraportti oli tutustuttavana 25.11.2013.

Maakuntahallitus päätti kokouksessaan 27.1.2014 käynnistää Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavan laatimisen vuorovaikutteisella tavoitekartoituksella.

Maakuntaliiton virasto toteutti kevään 2014 aikana vuorovaikutteisen tavoitteenasettelun maakuntakaavan todellisten kaavoitustarpeiden täsmentämiseksi. Kunnilta, viranomaisilta ja muilta keskeisiltä sidosryhmiltä kysyttiin näkemykset kaavan päivitystarpeista ja -tavoista. Saadun palautteen perusteella virasto laati Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavan lähtökohtaraportin. Raportissa on maankäyttöluokittain kerrottu voimassaolevan maakuntakaavan esitystapa, viraston oman seurannan tuomat lähtökohdat, sidosryhmäpalaute, valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä esitetty teemakohtaiset maakuntakaavan päivittämistarpeet. Lähtökohtaraportti on luettavissa liiton kotisivuilla osoitteessa <http://www.esavo.fi/vaihemaakuntakaava2>.

Lähtökohtaraportin keskeinen johtopäätös oli, että voimassa olevan maakuntakaavan valitut strategiset linjaukset ovat pääosin ajantasaisia, mutta muutoksia on tarpeen tehdä kaikkien maankäyttöteemojen merkintöihin. Kaavan suunnittelualueena on koko Etelä-Savon maakunnan alue. Kaava-alueeseen kuuluu kolme kaupunkia ja 11 kuntaa, jotka ovat: Mikkeli, Pieksämäki, Savonlinna, Enonkoski, Heinävesi, Hirvensalmi, Joroinen, Juva, Kangasniemi, Mäntyharju, Pertunmaa, Puumala, Rantasalmi ja Sulkava.

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavaa on laadittu keskellä maankäyttö- ja rakennuslain muutoksia. Kaavaprosessi lähti liikkeelle edellisten maakuntakaavojen mukaisella prosessilla ja eteni niin valmisteluvaiheen kuulemiseen saakka. Talvella 2016 tuli voimaan maankäyttö- ja rakennuslain muutos, jossa ympäristöministeriöltä poistettiin vahvistusvalta. Muutoksen myötä kaava saa lainvoiman maakuntavaltuuston päätöksessä. Ympäristöministeriön rooli muuttui samalla sektoriviranomaiseksi, eikä se enää myöskään toimi valitusviranomaisena maakuntavaltuuston hyväksymispäätöksestä koskevissa valituksissa. Maakuntakaavoista valitus tie kulkee jatkossa hallinto-oikeuteen ja mahdolliset jatkovalitukset käsitellään korkeimmassa hallinto-oikeudessa, kuten muissakin kaavaprosesseissa

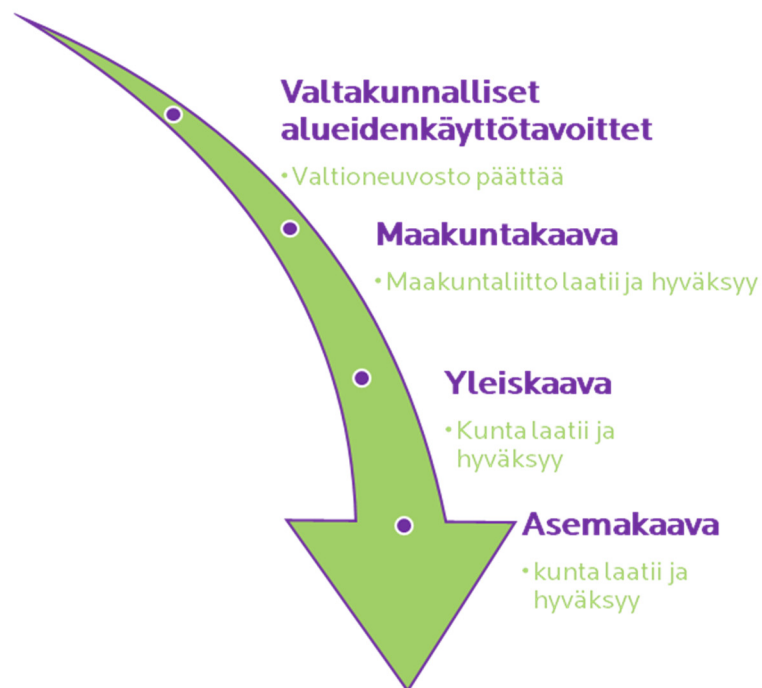
Samassa yhteydessä lainsäädäntöä muutettiin myös kaavaprosessin osalta. Kaavan ehdotusvaiheen kuuleminen muuttui kaksivaiheiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa maakuntaliitto kuulee viranomaisia pyytämällä näiltä lausunnot ja järjestämällä viranomaisneuvottelun. Tässä vaiheessa kuullaan myös kaikkia asianosaisia ministeriöitä. Toisessa vaiheessa maakuntaliitto kuulee osallisia, eli kansalaisia ja alueen yhteisöjä, asettamalla maakuntakaavan ehdotuksena nähtäville. Viranomaiskuuleminen järjestettiin kesän aikana siten, että sen päättävä viranomaisneuvottelu pidettiin 6.9.2016.

1 Lähtökohdat

1.1 Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen suunnittelujärjestelmä

Maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, joka kattaa usean kunnan alueen. Siinä esitetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaavan laatii maakunnan kuntien muodostama kuntayhtymä, Etelä-Savossa Etelä-Savon maakuntaliitto.

Maakuntakaavan aikatahtaus on 10-30 vuotta. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa kuntien laatimia kaavoja eli yleis- ja asemakaavoja. Siinä välitetään myös valtioneuvoston antamat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kuntakaavoitukseen, ja sovitetaan ne yhteen maakunnan omien maankäyttötavoitteiden kanssa. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään maakuntakaavan toteutumista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteutumista.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen suunnittelujärjestelmä

Maakuntakaava esitetään kartalla. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset. Maakuntakaavaan liittyy selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:ssä on lueteltu yksityiskohtaisesti ne asiat, jotka kaavaselostuksessa on esitettävä.

Etelä-Savossa on voimassa ympäristöministeriön 4.10.2010 vahvistama Etelä-Savon maakuntakaava sekä ympäristöministeriön 3.2.2016 vahvistama tuulivoimaa

käsitlevä Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava. 4.10.2010 tehdyn vahvistuspäätöksen yhteydessä jäi voimaan Lahti-Heinola-Mikkeli-oikoratavaraus 18.2.2000 vahvistetusta Mikkelin ja Pieksämäen seutujen seutukaavasta. Lisäksi Mikkeliin liittyneen entisen Suomenniemen kunnan alueella on voimassa 21.12.2011 vahvistettu Etelä-Karjalan maakuntakaava.

1.2 Maakunnan suunnittelu ja kehittämisen tavoitteet

Maakunnan kehittäminen ja suunnittelu perustuvat maakuntasuunnitelmaan, joka on strateginen kehittämissuunnitelma. Maakuntasuunnitelman tavoitteet täsmentyvät maakuntaohjelmassa, jossa esitetään keskeiset toimenpiteet ja hankkeet maakunnan strategialinjausten toteuttamiseksi. Maakuntakaavassa esitetään strategioiden toteuttamisen mahdolliset alueidenkäyttötarpeet.

Etelä-Savon maakuntasuunnitelma, Uusiutuva Etelä-Savo -maakuntastrategia, ulottuu vuoteen 2020. Sen vahvisti maakuntavaltuusto marraskuussa 2012. Strategia on luettavissa liiton kotisivuilla osoitteessa <http://www.esavo.fi/maakuntastrategia>.

Maakunnallinen suunnittelujärjestelmä

Vuoden 2016 aikana laaditaan uusi maakuntasuunnitelma eli maakuntastrategia. Tätä edelsi skenaariotarkastelu syksyn 2015 aikana. Nämä prosessit huomioidaan 2. vaihemaakuntakaavaa laadittaessa.

Etelä-Savon maakuntaohjelma ohjaa maakunnan kehittämistoimia vuoteen 2017 saakka. Maakuntavaltuusto hyväksyi ohjelman kesäkuussa 2014. Maakuntaohjelma laaditaan valtuustokausittain. Maakuntaohjelman rahoitustarpeet esitetään vuosittain tehtävässä toimeenpanosuunnitelmassa. Maakuntaohjelma ja toimeenpanosuunnitelma ovat luettavissa liiton kotisivuilla osoitteessa <http://www.esavo.fi/maakuntaohjelma>.

2 Maakuntakaavan sisältö

2.1 Kehittämisperiaatemerkinnot

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassa olevan maakuntakaavan erillisessä kehittämissperiaatemerkinnotkarsassa esitettiin maakunnan kehittämisen painopisteitä. Maakunta- ja seutukeskusten asiointi- ja työssäkäyntialueelle on maakuntakaavassa suositeltu laadittavaksi kuntien yhteisiä strategisia maankäytön suunnitelmia. Yhtenä erityisenä painopistealueena oli ydinkeskusten ja taajamarakenteen suunnittelutilanteen ja uusiutumispotentiaalin pitkäjänteinen ja päämäärätietoinen hyödyntäminen.

Vesistömatkailun kehittämissperiaatemerkinnotkarsassa on esitetty koko Vuoksen vesistöalue sekä Mäntyharjun reitti. Kehittämissperiaatemerkinnotkarsalle ajateltiin kohdistuvan maakunnallisia ja ylimaakunnallisia kehittämismahdollisuuksia. Lisäksi sillä haluttiin korostaa matkailun, varsinkin matkailukeskittymien strategisen ja kokonaisvaltaisen suunnittelun tarvetta.

Voimassaolevassa maakuntakaavassa Valtatien 5 merkitystä korostettiin aluerakenteen kilpailu- ja palvelukyvyyn, saavutettavuuden ja elinkeinopolitiikan näkökulmasta osoittamalla kehittämissperiaatemerkinnotkarsalla 5-tien kehittämissperiaatemerkinnotkarsalla. Merkinnotkarsalla haluttiin korostaa viitostien merkitystä kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin sekä liikenneympäristön laatuun.

Tehtävät päivitykset

Nykyiset kehittämissperiaatteet ovat osin toteutuneet ja tapahtunut kehitys on muutoinkin aiheuttanut päivitystarpeita. Mikkelin ja Savonlinnan seuduille on laadittu rakennemallit ja liikennejärjestelmäsuunnitelmat. Pieksämäelle on laadittu strateginen yleiskaava ja Pieksämäen-Varkauden seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma. Kuntakeskusten yleiskaavoitustilanne on parantunut merkittävästi ja työ jatkuu. Pienten keskusten kehittämisskampanjan avulla on mm. selvitetty keskusten elinvoimapotentiaalia sekä edistetty keskusten uusiutumista ja yhteistyötä.

Itä-Suomen liikennestrategialla (2011) luotiin kokonaan uusi perusta ja toimintamalli Viitostien ja koko liikennejärjestelmän kehittämiselle ja edunvalvonnalle Itä-Suomi tasolla, maakunnallisesti ja seudullisesti. Uusi Itä-Suomen liikennestrategia hyväksyttiin vuoden 2015 lopulla. Mikkelin-Juva välin rakentamispäätös on esimerkki pitkäjänteisestä ylimaakunnallisesta kehitys- ja edunvalvontatyöstä.

Maakuntakaavassa käsiteltäviä aluesuunnittelun kehittämisen painopisteitä on valmisteltu samaan aikaan vireillä olevan maakuntastrategian päivityksen kanssa. Molempien pohjana on toiminut Etelä-Savon maakuntaliiton skenaarioprosessi syksyllä 2015. Skenaariotyön tarkoituksena oli parantaa alueen toimijoiden näkemystä toimintaympäristön tulevasta kehityksestä ja sen vaikutuksista:

- Mitkä tulevan toimintaympäristön muutostekijät voivat ratkaisevasti ja yllättävästi vaikuttaa Etelä-Savoon?

- Miten alueen toimijat pystyvät vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön luomiin tarpeisiin ja mahdollisuuksiin?

Etelä-Savon toiminta-ympäristön skenaariot ovat kuvauksia Etelä-Savon ulkopuolisen toimintaympäristön mahdollisista ja vaihto-ehdoista tulevaisuuksista vuoteen 2030 mennessä. Skenaariotyön avulla ei ole pyritty yhden todennäköisimmän tulevaisuuden ennustamiseen, vaan Etelä-Savon toimijoiden strategisen ajattelun, tulevaisuuteen liittyvän näkemyksen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen. Skenaarioiden pohjalta ei yritetä väittää mitä tulee varmasti tapahtumaan toimintaympäristössä. Niiden tarkoituksena on ohjata toimijoita ajattelemaan monipuolisesti ja johdonmukaisesti erilaisia vaihtoehtoisia kehityskulkuja ja siten parantaa edellytyksiä ymmärtää ajankohtaisia ilmiöitä, tehostaa päätöksentekoa ja reagoitakykyä sekä lisätä muutosvalmiutta. Tulevaisuudessa todentuvat tapahtumakulut ovat usein yhdistelmiä eri skenaarioista.

Skenaarioiden tiivistykset.

Skenaarioiden pohjalta on pystytty löytämään välttämättömiä toimenpiteitä, jotka Etelä-Savossa tulee tehdä riippumatta siitä, mikä skenaario tai niiden yhdistelmä tulevaisuudessa toteutuu. Skenaarioista riippumattomien välttämättömien toimenpiteiden lisäksi jokaisen skenaarion toteutumisen varalle on luotu varautumissuunnitelma. Skenaariokohtaiset varautumissuunnitelmat antavat suuntaa sille, mitä Etelä-Savossa tulee tehdä tai painottaa, jos maailma muuttuu tietyn skenaarion kaltaiseksi.

Alueidenkäytön näkökulmasta skenaariot ja niiden varautumissuunnitelmat voidaan tiivistää seuraaviin asioihin:

- vetovoima
- taajamien elinvoima

- yritysten toimintaympäristön toimintaedellytykset
- ympäristön laatu
- saavutettavuuden kehittäminen
- kilpailukykyiset tietoliikenneyhteydet

Vuoden 2016 alusta käynnistettiin maakuntastrategian päivitys. Maakuntastrategiassa kirkastetaan maakunnan tavoitteita ja linjauksia skenaariotarkastelun pohjalta. Maakuntastrategiaprosessia on hyödynnetty myös tämän kaavan kehittämisperiaatemarkintöjä työstettäessä. Tässä yhteydessä terävöitetään myös sitä, mitä em. tiivistys alueidenkäytön näkökulmasta tarkoittaa Etelä-Savossa.

SKENAARIO 4: DIGIHEILMOJEN MAAILMA

- Rakennamme ja otamme käyttöön uusia toimintamalleja (Quick start -kokeilukulttuurimalli), joilla voidaan nopeasti tuottaa uusia tuotteita tai palveluja.
- Lisäämme verkostoitumista ja otamme aktiivisen roolin valittujen verkostojen vetäjänä tai edistäjänä.
- Luomme alueelle hyvät mahdollisuudet uudelleen koulutustausta ja työllistää nopeasti uusiin töihin.
- Varmistamme että Etelä-Savossa on kilpailukykyiset ja erittäin nopeat tietoliikenneyhteydet ja korkea toimitusvarmuus.
- Osaamme hyödyntää ihmis-, tavara-, tieto- ja palveluvirtoja kokonaisvaltaisesti.
- Markkinoimme Etelä-Savoa turvallisen ja edullisen digiympäristön ja datakeskusten sijoittumisalueena.
- Lohkaamme, jotta automaation vuoksi halpamaisista Suomeen palautuva tuotanto sijoittuu Etelä-Savoon.
- Kehitämme koulutusta tutkimusperusteisuudesta osaamisperusteisuuteen.
- Vahvoja toimialoja: sähköiset palvelut, edistyskeskinen analytiikka ja IoT, 3D-tuotus, datan varastointi, ympäristöteknologia, kiertotalouden ratkaisut jne.

SKENAARIO 3: KEKKOSLANDIA 2.0

- Varmistamme, että Etelä-Savolle keskeinen infrastruktuuri luetaan pääväyläksi eli ainakin Savon rata ja/tai 5-tie pysyvät kunnossa
- Vahvistamme edellytyksiä ja verkostoja toimia Venäjällä. Varmistamme, että Suomen ja Venäjän välinen liikenne ja matkailu kukohtaa mahdollisimman paljon Etelä-Savoon tai sen kautta lisäämällä tunnettuutta Venäjällä ja avaamalla Parkkalan rajanylityspaikan.
- Tavoittelemme digitalisaation, automatisaation ja uusien logistiikan muotojen tehokkaampaa hyödyntämistä saavutettavuuden parantamiseksi.
- Lisäämme ja tuemme yritysten ja asukkaiden omaa vastuunottoa: yksilöiden ja yhteisöjen roolin lisääminen
- Markkinoimme painopisteiksi nostetaan edullisuus, turvallisuus ja aiheettomat, ilmaiset vetovoimatekijät. Mahdollistamme edullisen asumisen myös jatkossa.
- Kehitämme ja rajaaamme alueen korkeakoulutusta muista erottavaksi. Korostamme tutkimuksen ja koulutuksen tuottavuutta.
- Vahvoja toimialoja: metsäteollisuus, edullisten raaka-aineiden jatkojalostus, terveys- ja hyvinvointipalvelut

VÄLTTÄMÄTTÖMÄT TOIMENPITEET JA SKENAARIOKOHTAISET VARAUTUMIS- SUUNNITELMAT

SKENAARIOISTA RIIPPUMATTOMAT VÄLTTÄMÄTTÖMÄT TOIMENPITEET

- Vahvistamme alueen yhtenäistä identiteettiä ja maineyötä. Korostamme alueen vetovoimatekijöitä, onnistumisia ja potentiaalia: Saimaa, ympäristö, puhtaus, turvallisuus, biotalous, kulttuuri jne.
- Panostamme kaupunkien kehittämisen lisäksi myös kirkonkylien elinvoimaan.
- Bench learning: verkostoidumme, haemme ja sovellamme jatkuvasti parhaita käytäntöjä muilta alueilta ja kansainvälisesti.
- Hyödynnämme uusia toimintatapoja, kokeilukulttuuria, digitalisaatiota ja sosiaalisia innovaatioita yritystoiminnassa sekä julkisten palvelujen kehittämisessä ja tuottamisessa.
- Luomme toimivan alustan yritysten perustamiseksi ja kasvamiseksi Etelä-Savossa. Panostamme yritysajatuskasvatukseen.
- Huomioimme elinkeinorakenteen ja työurien muutoksen koulutuksessa. Tuemme työelämän ja asumisen monimuotoisia ja joustavia ratkaisuja alueellisesti ja erilaisissa verkostoissa.
- Sovitamme koulutusrakenteessa yhteen elinkeinoelämän ja opiskelijoiden osamistarpeet.
- Edistämme yritysten ympäristökilpailukykyä ja turvaamme ympäristön hyvän tilan sekä luonnon monimuotoisuuden
- Parannamme Etelä-Savon saavutettavuutta. Varmistamme, että infrastruktuuri mahdollistaa raaka-aineiden ja luontoarvojen hyödyntämisen, ja että Etelä-Savossa on kilpailukykyiset tietoliikenneyhteydet.
- Lisäämme hallitusti tulomuuutoa Suomesta ja ulkomailta ja työllistämme heidät nopeasti.

SKENAARIO 1: ALUEIDEN SUOMI UUDESSA MAAILMANJÄRJESTYKSESSÄ

- Panostamme biotalouden vientialoihin ja vientosaamiin. Verkostoidumme erityisesti Venäjän suuntaan.
- Varmistamme, että infrastruktuuri mahdollistaa luonnonresurssien hyödyntämisen. Lisäämme raaka-aineiden jalostusastetta.
- Lisäämme tehokkuutta ja kilpailukykyä digitalisaation, automatisaation ja logistiikan ratkaisulla.
- Vahvistamme brändiä puhtaana, luonnonympäristöltä rikkaana ja turvallisenä matkailu- ja asumiskohteena. Keskitämme markkinoinnissa Venäjään ja kotimaahan.
- Panostamme kulttuurin monipuolistamalla tarjontaa ja luomalla kulttuuriklusterin.
- Varmistamme, että saamme suuren määrän maahan-muuttajia kotoutettua ja työelämään nopeasti.
- Profiloimme kestävä kehityksen alueeksi: mm. vetyauton tankkauspisteet.
- Vahvoja toimialoja: biotalous (metsäresurssien monimuotoinen hyödyntäminen), Venäjälle suuntautuvat raaka-aineiden jalostuksen ratkaisut, ympäristöteknologia, uusiutuvan energian ratkaisut, elintarviketeollisuus, luomo-, hyvinvointipalvelut ja kulttuuri.

SKENAARIO 2: EU HIEKKALAATIKKONA

- Vahvistamme alueen näkyvyyttä ja lobbauksella EU:ssa.
- Teemme selkeitä valintoja ja panostamme EU:n näkökulmasta houkutteleviin toimialoihin. Hyödynnämme alykästä erikoistumista ja rakennamme vahvoja verkottuneita klustereita.
- Kehitämme elinkeinoelämän kilpailukykyä kiristyvässä kansainvälisyssä kilpailutilanteessa.
- Vaikutamme eurooppalisiin suuriin yritysisiin, jotta ne investoivat alueelle ja työllistävät eteläsavolaista.
- Kaavoituksessa panostamme keskuksiin ja tehokkuuteen. Kaavoitus tukee raaka-aineiden hyödyntämistä.
- Matkailussa rakennamme suurempia kokonaisuuksia Saimaa-brändin ympärille. Panostamme eurooppalisiin ja aasialaisiin matkailijoihin. Investoimme turismi-infraan.
- Koulutuksessa panostamme valittuihin erikoistumis-aloihin ja kansainvälistymiseen. Houkuttelemme eurooppalaisia opiskelijoita ja osaajia alueelle.
- Vahvoja toimialoja: metsäbiomassan monimuotoinen käyttö (fokus pois bioenergiasta), turvallisuusteknologia, terveysteknologia, ympäristöteknologia. Alkutuotannossa keskitämme vain vahvuksiin.

Skenaarioiden varautumissuunnitelma ja välttämättömät toimenpiteet.

Strategiaprosessi on vielä kesken, mutta tähänastisen prosessin tietojen pohjalta on koottu ensimmäinen versio aluesuunnittelun strategisista painopisteistä ja maakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Sen pohjalta maakuntakaavassa on esitetty kehittämisperiaatemarkintöjä ja niihin liittyviä kehittämissuosituksia. Kaavan kehittämisperiaatemarkintöjä on lähdetty kokoamaan kolmen osatekijän - keskusten, saavutettavuuden ja matkailun - ympärille.

Osatekijät, painopisteet ovat samoja kuin voimassa olevassa maakuntakaavassa. Kehittämisperiaatemarkintöjen päivitys voidaankin nähdä ajantasaistuksena, täsmennyksenä ja jatkumona pitkäjänteiselle toimintaympäristön kehittämiselle.

Maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kuvataan erillisellä kaavakartalla aluevaruskartan rinnalla ja merkinnöille annetaan omat kehittämissuosituksukset.

Nämä uusitut kehittämisperiaatemerkinnyt korvaavat 2010 vahvistetun maakuntakaavan kehittämisperiaatemerkinnyt, jotka tässä yhteydessä kumotaan kokonaisuudessaan.

Keskusten elinvoiman ja vetovoiman sekä maakunnan sisäisen saavutettavuuden kehittämisen periaatteet

Kokonaisuuden ”Keskusten elinvoiman ja vetovoiman sekä maakunnan sisäisen saavutettavuuden kehittämisen periaatteet” alle on hahmoteltu otsikon mukaisesti keskusten kehittämiseen ja maakunnan sisäiseen saavutettavuuteen liittyviä kehittämisen periaatteita.

Keskukset on luokiteltu kolmeen luokkaan: Maakuntakeskus ja seutukeskukset, isot paikalliskeskukset ja pienet maaseututaajamat. Kehittämisen tavoitteissa kiinnitetään huomiota maakunnan erikokoisten ja –tyyppisten taajamakeskusten roolitukseen ja profiloitumiseen niin elinkeinojen kehittämisen, asumisen kuin vapaa-ajanasutuksen näkökulmasta.

Keskusten kehittämisen periaatteissa otetaan kantaa keskusten rooliin solmupisteinä maakunnan sisäisessä saavutettavuudessa ja sen kehittämisessä. Lisäksi kiinteiden laajakaistayhteyksien kehittäminen on kehittämissuosituksissa nostettu yhdeksi keskeisistä taajamien elinvoiman ja vetovoiman kehittämistavoitteista. Panostaminen keskusten kiinteiden laajakaistayhteyksien kehittämiseen maakunnassa luo edellytyksiä yhteyksien toteuttamiseen myös ensivaiheessa näiden läheisellä maaseudulla ja vähitellen laajemminkin.

Maankäytön suunnittelun näkökulmasta keskeistä kehittämissuosituksessa on, että keskusverkon kehittämisessä käytettäisiin kunkin keskuksen rooliin soveltuvia maankäytön suunnittelutyökaluja maapolitiikan, rakentamisen ja erilaisten kehittämistoimenpiteiden tueksi. Oikeanlaisten suunnitteluvälineiden ja –resursien käyttö tulisi tukea kunkin taajaman keskuksen roolin mukaista kehittämistä.

Taajamakeskukseen liittyvien kehittämisperiaatemerkinntöjen lisäksi taajamien suunnittelua koskee selostuksen kappaleessa 2.2 kuvatut keskusverkon, asumisen ja elinkeinorakenteiden aluevarausmerkinnyt ja niihin liittyvät määräykset.

Matkailun kansainvälistämisen painopistealueet

Kaupungit muodostavat niin sisältöjen kuin saavutettavuudenkin näkökulmasta keskeiset solmupisteet matkailun kehittämiseksi. Näiden lisäksi maakuntakaavan kehittämisperiaatekartalla kuvataan yleispiirteisesti maakunnan *matkailun kansainvälistämisen painopistealueet*, jotka ovat Saimaa ja alueen kansallispuistot. Tämän taustalla on Etelä-Savon tuoreen matkailustrategian tavoite Saimaan nostamiseksi kansainväliseksi matkailukohteeksi ja matkailun liiketoiminnan kansainvälistäminen. Molemmat tavoitteet edellyttävät laaja-alaista hallinnollisista rajoista riippumatonta julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Koko matkailun kehittämisen kannalta kuin myös alueidenkäytön näkökulmasta tämä edellyttää ylimaakunnallista yhteistyötä siten, että matkailun kehittämistoimet kytetään entistä tiiviimmin osaksi olemassa olevaa palvelu- ja yhdyskuntarakennetta. Tämä edellyttää, että matkailualueiden suunnittelussa suunnittelufookus laajennetaan itse varsinaisten matkailualueen toimintojen suunnittelusta matkailun kytkemiseen ympäröivään rakenteeseen ja mm. alueen saavutettavuuden kehittämiseen.

Yksi keino matkailun kansainvälistämisessä on vireillä oleva ylimatekunnallinen hanke hakea Saimaalle Geopark-statusta. Geopark on Unescon hallinnoima maailmanperintöstatukseen rinnasteinen verkosto. Saimaa Geomatkailukohteeksi-hankkeessa on aloitettu geo-matkailun edellytysten luominen eteläiselle Saimaalle. Alueen matkailuun sopivat geo-kohteet on kartoitettu. Unescon Geopark-statusta tullaan hakemaan syksyllä 2017. Geopark-toimintamalli mahdollistaa Saimaan luontomatkailun kehittämiseksi pysyvät puitteet ja kokoaa hankealueen toimijat yhteisen luontomatkailun kehittämisraamin sisälle. Hankkeessa ovat mukana Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon maakuntaliitot sekä Imatran, Lappeenrannan ja Mikkelin kaupungit ja Juvan, Puumalan, Ruokolahden, Sulkavan, Savitaipaleen ja Taipalsaaren kunnat.

Myös alueen kansallispuistojen kehittämisessä löytyy kansainvälinen kytkentä, sillä Saimaan alueen kansallispuistot ovat osa Fennoskandian vihreää vyöhykettä, joka ulottuu Mustaltamereltä Jäämerelle. Fennoskandian vihreän vyöhykkeen alueella tehdään rajat ylittävää yhteistyötä Norjan ja Venäjän kanssa mm. kansallispuistojen ja niiden matkailun kehittämiseksi.

Matkailun kansainvälistämisen kehittämisperiaattemerkinnän lisäksi matkailun suunnittelua koskee selostuksen kappaleessa 2.3 kuvatut matkailun ja virkistysaluevarausmerkinnät ja niihin liittyvät määräykset. Nämä matkailupalvelujen ja virkistysmatkailun painopisteet toimivat yhdessä maakunnan keskusten kanssa matkailun palveluverkon runkona.

Ulkoisen saavutettavuuden ja liikennepalveluiden kehittämisen periaatteet

Kehittämiskokonaisuuteen ”*Ulkoisen saavutettavuuden ja liikennepalveluiden kehittämisen periaatteet*” on koottu maakunnan ulkoisen saavutettavuuden ja liikennepalveluiden kannalta tärkeimmät kehittämisen painopisteet ja periaatteet. Kehittämisen periaatteet on jaettu kolmeen osaan: viitosväylän, syväväylän ja ylimatekunnallisten yhteyksien kehittämiseen. Näitä kehittämisen periaatteita saavutettavuuden osalta täydentää edellä kuvatut keskusten kehittämiseen kytketyt maakunnan sisäisen saavutettavuuden ja tietoliikenneyhteyksien kehittämistavoitteet.

Savonrataa ja Viitostietä kehitetään valtakunnallisina liikennekäytävänä, jonka suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen ja liikennepalveluiden sujuvuuteen, liikenteen turvallisuuteen sekä liikenneympäristön laatuun. Koko Itä-Suomen kärkihankeen Viitostien ympärille muodostuva multimodaalinen kehityskäytävä kokonaisuus, Viitosväylän kehitysvyöhyke on merkitty maakuntakaavaan kehittämisperiaattemerkinnällä. Sillä halutaan korostaa edellä mainittujen valtakunnallisten liikenneväylien, etenkin Viitostien ja Savon kytkeytymistä toisiinsa ja niiden muodostaman aluerakenteellisen ja liikenteellisen kokonaisuuden merkitystä koko Itä-Suomen saavutettavuudelle, elinvoimalle ja monipuolisille liikennepalveluille. Viitosväylän kehitysvyöhykettä pitää tarkastella ja kehittää myös yhtenäisenä multimodaalisena kokonaisuutena eikä vain liikenne- muotokohtaisesti. Viitosväylän kehitystyössä on mahdollisuus myös uudella tavalla yhdistää kehitysvyöhykeajattelu sekä maankäyttö ja liikenne yhdistämällä siihen myös liikennepalvelujen kehittämisajatteluna.

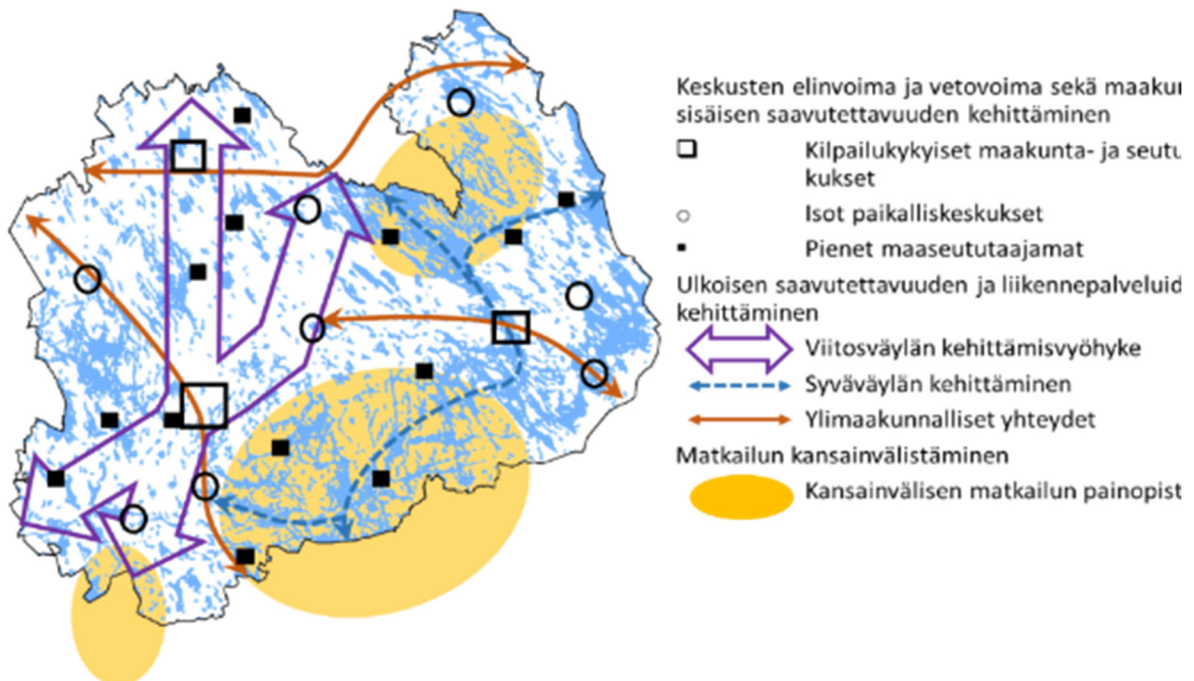
Syväväylä osoitetaan kehittämisperiaatekartalla valtakunnallisesti merkittävänä vesiliikenneyhteytenä. Syväväylän rooli kehittämisperiaatetasolla on viitosväylää enemmän liikenneyhteyden kehittämiseen viittaava, mutta myös sen osalta olennaista on syväväylän liikenteen ja liikennepalvelujen kytkeytyminen muihin liikennemuotoihin ja yhdyskuntarakenteen kehittämiseen. On tärkeää koko Itä-

Suomen kannalta turvata vesiliikenteen yhteyksmahdollisuudet Saimaan vesistöä Suomenlahteen. Syväväylää kehitettäessä tulee turvata lisäksi Vuoksen vesistöalueen ympäristö- ja kulttuuriarvot.

Ylimaakunnallisten yhteyksien osalta huomiota kiinnitetään yhteyksien jatkuvuuteen ja liityntäyhteyksiin eri liikennemuodoilla valtakunnallisiin yhteyksiin kuten Viitosväylään. Niiden suunnittelussa huomiota kiinnitetään eri liikennemuotojen ja liikennepalveluiden sujuvuuteen sekä liikenneympäristön laatuun. Liikennepalveluiden kehittämisen roolia saavutettavuuden kehittämisessä halutaan korostaa, sillä niin henkilö- kuin tavaraliikenteenkin osalta on varsinaisten väylien kehittämisen kannalta vähintään yhtä olennaista, että väylillä toteutettava palvelut ovat mahdollisimman toimivia. Tämä korostuu esim. kasvavien puukuljetusten ja matkailun kansainvälistämistavoitteiden näkökulmasta.

Kehittämissuosituksessa kiinnitetään huomiota väylien tilavarauksiin, liikenteen sujuvoittamiseen sekä väylien kytkemiseen alueen kehittämiseen.

Kehittämissuosituksessa laajennetaan myös väylien kehittämistä perinteisestä infraan keskittyvästä suunnittelusta ja toteuttamisesta liikennepalvelujen ja muun saavutettavuuden toiminnalliseen kehittämiseen. Ylimaakunnallisten yhteyksien ja niihin tukeutuvien liikennepalveluiden kehittäminen tulee suunnitella yhdessä alueen aluerakenteen eheyttämisen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistämisen kanssa osana kokonaisvaltaisia strategisia suunnitelmia. Saavutettavuuden kehittäminen tukee niin taajamakeskusten elinkeinojen kuin matkailuelinkeinonkin kehittämistä.

Etelä-Savon alueidenkäyttötavoitteet kartalla

Saavutettavuuden erityiskysymyksenä otetaan kehittämissuosituksessa kantaa Savonlinnan seudun ongelmalliseen asemaan saavutettavuuden näkökulmasta. Kehittämissuosituksessa nostetaan esille seudun kilpailukykyisen ulkoisen saavutettavuuden turvaamiseen vähintään yhdellä liikennemuodolla. Lisäksi huomiota kiinnitetään eri liikennemuotojen palveluketjujen saumattomaan jatkuvuuteen valtakunnallisiin yhteyksiin.

Saavutettavuuden kehittämisperiaatemarkintöjen lisäksi liikenteen suunnittelua koskee selostuksen kappaleessa 2.4 kuvatut liikennettä koskevat merkinnät ja niihin liittyvät määräykset.

Merkinnät ja määräykset

Kehittämisperiaatemarkintöjen osalta voimassaolevan kaavan kehittämisperiaatemarkinnät kumotaan kokonaisuudessaan ja ne korvataan uusilla kehittämisperiaatemarkinnoilla ja niiden kehittämissuosituksilla. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

KESKUSTEN ELINVOIMAN JA VETOVOIMAN SEKÄ MAAKUNNAN SISÄISEN SAAVUTETTAVUUDEN KEHITTÄMISEN PERIAATTEET

Merkinnöillä osoitetaan maakunnan keskusten elinvoimaan ja vetovoimaan sekä maakunnan sisäiseen saavutettavuuteen liittyviä kehittämisperiaatteita. Merkinnät on esitetty kehittämisperiaatekartalla.

Kehittämissuositus

Keskusverkon kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota keskuksen rooliin ja profiloitumiseen sekä kilpailukyvyyn ja vetovoimaisuuden kehittämispotentiaaliin osana palvelu- ja yhdyskuntarakennetta.

Kilpailukykyisen maakuntakeskuksen ja seutukeskusten kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden

- rooliin osana valtakunnallista palvelu- ja yhdyskuntarakennetta
- elinkeinorakenteen monipuolisuuteen
- monipuolisten asumisen ja virkistyksen ympäristöjen kehittämiseen
- tasokkaisiin liikennepalveluihin ja huippunopeisiin tietoliikenneyhteyksiin sekä toimimiseen maakunnan ulkoisen saavutettavuuden solmupisteinä.

Isojen paikalliskeskusten kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden

- rooliin maakunnan palvelu- ja elinkeinorakenteen täydentäjänä
- imagoon, profiloitumiseen ja erikoistuvaan elinkeinorakenteeseen
- asumisen ja vapaa-ajanasumisen lomittumiseen
- toimiviin liikennepalveluihin maakunnan saavutettavuuden solmuihin sekä kiinteään laajakaistaverkon kehittämiseen.

Pienten maaseututaajamien kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden

- rooliin maaseudun ja vapaa-ajanasutuksen lähipalvelualueina
- palvelujen säilymistä tukevaan erikoistumiseen
- kiinteä laajakaistaverkon edistämiseen sekä
- saavutettavuuden edistämiseen uusilla kevennetyillä liikennepalveluilla.

Keskusverkon kehittämiskeinoina käytetään maankäytön suunnittelun ohella aluekehitys ja maankäyttöpoliittisia toimenpiteitä, joilla tapauskohtaisesti parannetaan alueiden sosiaalista, taloudellista ja/tai lähiympäristön tilaa.

Keskusverkon kehittämisessä suositellaan käytettäväksi kunkin keskuksen rooliin soveltuvia suunnittelutyökaluja maapolitiikan, rakentamisen ja erilaisten kehittämistoimenpiteiden tueksi.

Maankäytön suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota kunkin keskuksen rooliin soveltuvien suunnitteluvälineiden käyttöön, niiden ajantasaisuuden arviointiin, kuntien maankäyttöpoliittikkaan ja kykyyn palvella erilaisia maankäyttö- ja investointitarpeita sekä muihin alueen oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin.

Lisäksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee edistää elinympäristöjen toimivuutta, viihtyisyyttä ja taloudellisuutta hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee pyrkiä vähentämään liikennetarvetta, parantamaan liikenneturvallisuutta sekä edistämään joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen edellytyksiä.

MATKAILUN KANSAINVÄLISTÄMISEN PAINOPISTEALUEET

Merkinnällä kuvataan yleispiirteisesti maakunnan matkailun kansainvälistämisen painopistealueet, jotka ovat Saimaa ja kansallispuistot. Merkinnät on esitetty kehittämisperiaatekartalla.

Kehittämissuositus

Kehittämisvyöhykemerkinällä osoitetaan maakunnan matkailun kansainvälisesti merkittävimpien matkailukokonaisuuksien kehittämis- ja suunnittelutarvetta. Matkailun kehittämistoimet tulee kytkeä osaksi olemassa olevaa palvelu- ja yhdyskuntarakennetta.

Matkailupalvelujen kansainvälistäminen tulee toteuttaa ylimaakunnallisena yhteistyönä.

Suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

- julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöhön ja työnjakoon
- vesistöjen ja ainutlaatuisen järviluonnon kansainväliseen rooliin ja kestävään kehittämispotentiaaliin
- verkostoitumiseen, olemassa olevan keskusverkon, palvelu- ja yhdyskuntarakenteen ja niitä tukevien asiointi- ja palvelualueiden ja -ketjujen hyödyntämiseen ja kehittämiseen
- liikennejärjestelyihin sekä yhdyskuntatekniseen huoltoon
- muihin alueen oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin
- luonnon- ja kulttuuriympäristöjen erityisarvojen turvaamiseen ja tunnetuksi tekemiseen sekä
- ulkoilureittien ja retkeilyvarustuksen suunnitteluun ja ylläpitoon

Matkailun kehittäminen, maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Matkailun, vesistöjen virkistyskäytön ja vesiliikenteen suunnittelua sekä rakentamista ja muuta maankäyttöä tulee ohjata siten, että Vuoksen vesistön järviluonnon, maiseman ja kulttuuriperinnön erityispiirteet säilyvät.

ULKOISEN SAAVUTETTAVUUDEN JA LIIKENNEPALVELUIDEN KEHITTÄMISEN PERIAATTEET

Merkinnöillä osoitetaan maakunnan ulkoisen saavutettavuuden ja liikennepalveluiden kannalta tärkeimmät kehittämisen painopisteet ja periaatteet. Merkinnät on esitetty kehittämisperiaatekartalla.

Viitosväylän kehitysvyöhyke

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävä Viitostien ja Savonradan muodostama aluerakenteellinen ja liikenteellinen kokonaisuus. Väylät ovat osa yleiseurooppalaista TEN-T-verkkoa.

Kehittämissuositus

Vyöhykettä kehitetään yhtenäisenä eri liikennemuotoja hyödyntävänä kokonaisuutena. Kehitystyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota kokonaisvaltaiseen maankäytön ja liikenteen yhteen sovittamiseen sekä liikennepalvelujen kehittämiseen.

Vyöhykkeen kytkeytyminen aluerakenteeseen ja erilaisten maankäyttötarpeiden kuten teollisuuden, kaupallisten palveluiden, logistiikan tai asumisen hyödyntäminen tulee suunnitella osana kokonaisvaltaisia strategisia suunnitelmia.

Vyöhykkeen kehittämisessä tulee turvata sujuvan ja turvallisen liikenteen vaatimukset. Vyöhykkeen kehittämisessä on otettava huomioon, että väylät ovat osa yleiseurooppalaista TEN-T-verkkoa.

Vyöhykkeen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen ja liikennepalveluiden sujuvuuteen, liikenteen turvallisuuteen sekä liikenneympäristön laatuun. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisten väylien tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.

Syväväylän kehittäminen

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävänä vesiliikenneyhteytenä syväväylä ja sen kytkeytyminen muihin liikennemuotoihin. Syväväylä on osa yleiseurooppalaista TEN-T-verkkoa.

Kehittämissuositus

Syväväylää tulee kehittää osana yleiseurooppalaista TEN-T-verkkoa. Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava vesiliikenteen yhteismahdollisuudet Saimaan vesistöstä Suomenlahteen. Syväväylää kehitettäessä tulee turvata Vuoksen vesistöalueen ympäristö- ja kulttuuriarvot.

Syväväylää ja sen kytkeytymistä yhdyskuntarakenteeseen sekä liityntöjä muiden liikennemuotojen kanssa kehitetään siten, että suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen ja liikennepalveluiden sujuvuuteen sekä liikenneympäristön laatuun. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon väylän tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.

Yhteyden kehittämisessä tulee turvata sujuvan ja turvallisen liityntäliikenteen vaatimukset.

Yhteyden ja siihen tukeutuvien liikennepalveluiden kehittäminen tulee suunnitella yhdessä alueen aluerakenteen eheyttämisen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistämisen kanssa osana kokonaisvaltaisia strategisia suunnitelmia.

Ylimaakunnallisten yhteyksien kehittäminen

Merkinnällä osoitetaan maakunnan merkittävimmät ylimaakunnalliset yhteydet ja liityntäyhteydet valtakunnallisiin väyliin.

Kehittämissuositus

Yhteyksiä kehitetään ylimaakunnallisina liikennekäytävinä, jonka suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota eri liikennemuotojen ja liikennepalveluiden sujuvuuteen sekä liikenneympäristön laatuun. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon väylän tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.

Ylimaakunnallisten yhteyksien kehittämisessä tulee turvata sujuvan ja turvallisen liityntäliikenteen vaatimukset.

Ylimaakunnallisten yhteyksien ja niihin tukeutuvien liikennepalveluiden kehittäminen tulee suunnitella yhdessä alueen aluerakenteen eheyttämisen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistämisen kanssa osana kokonaisvaltaisia strategisia suunnitelmia.

Savonlinnan seudulla tulee kiinnittää erityistä huomiota kilpailukykyisen ulkoisen saavutettavuuden turvaamiseen vähintään yhdellä liikennemuodolla. Lisäksi tulee turvata eri liikennemuotojen palveluketjujen saumaton jatkuvuus valtakunnallisiin yhteyksiin.

Toteutus ja vaikutukset

Kehittämisperiaatteiden toteutus edellyttää alueidenkäytön toimijoiden yhteistyötä. Kehittämisperiaatteet ja niiden vaikutukset täsmentyvät alueidenkäytön toimijoiden yksityiskohtaisemmissa suunnitelmissa.

Tausta-aineistot

- Etelä-Savon tulevaisuuden skenaariot 2030
- Etelä-Savon maakuntastrategia prosessi
- Etelä-Savon matkailustrategia 2014-2020
- Itä-Suomen liikennestrategia; Itä-Suomen elinkeinoelämän ja asukkaiden tarpeita palveleva uuden sukupolven liikennejärjestelmä. 2015
- www.esavo.fi/pike

2.2 Keskusverkko, asuminen ja elinkeinorakenteet

2.2.1 Keskusverkko, asuminen

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu Mikkelin, Savonlinnan ja Pieksämäen keskustaajamat taajamatoimintojen aluevarauksella (A). Alempaa keskusverkkoa, taajamia, ei ole osoitettu aluevarausmerkinnällä vaan ne on osoitettu kohdemerkinnällä (a). Keskusverkon mukaisten taajamatoimintojen alueiden maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Mikkelin keskustaajamalle on kaupunkiseutusunnitelman perusteella osoitettu myös taajamarakenteen laajenemissuuntanuolia. Paikalliseskuksissa (a) kunnat määrittelevät maakuntakaavan määräysten ja suositusten sekä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ohjaamina yleiskaavoin taajamien ulottuvuudet.

Taajamien osalta voimassaolevassa maakuntakaavassa on erikseen osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät luonnon- ja kulttuuriympäristön kohteet, maakunnallisesti merkittävät virkistysalueet sekä seudullisesti merkittävät kaupan suuryksiköiden sijoittumisalueet. Lisäksi voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu keskusverkkoa täydentäviä maakunnallisia teollisuus- ja palvelukeskittyviä.

Tehtävät päivitykset

Taajamatoimintojen osalta voimassaoleva maakuntakaava on todettu ajantasaiseksi ja siinä tehty strateginen valinta yleiskaavoituksen roolin korostamisesta toimivaksi.

Voimassaolevan maakuntakaavan kehittämissuosituksen mukaisesti on Mikkelin kaupunkiseudulle laadittu rakennemalli vuonna 2012. Rakennemallissa on tarkasteltu alueen maankäytön kehittämisvaihtoehtoja pitkällä tähtäimellä. Pääosa tiiviimmän taajamarakenteen alueista sijoittuu nykyisen maakuntakaavan taajamatoimintojen alueelle. Tästä poikkeuksena on kuitenkin Salosaaren alue, joka on osoitettu rakennemallissa asumispainotteisena taajama-alueena keskustaajamien yhteydessä. Alueen on visioitu olevan yhtenäinen ja riittävän tiivis, joka näin tukee osaltaan seudun työpaikkoja, palveluita ja joukkoliikennettä. Alueen visiossa siellä sijaitsee riittävät lähipalvelut sen uusi asuminen sijaitsee joukkoliikenteen piirissä.

Mikkelin kaupunki tarkastelee alueen kytkeytymistä olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen laatimalla Mikkelin keskustaajamaa koskevan liikenneselvityksen. Alueen eteläosan kytkeminen kevyenliikenteen verkostoon edellyttää siltarakentamista Kirkonvarkauden yli. Tämä on huomioitu kaavamääräyksessä. Alueen pohjoisosa on kytkettävissä luontevammin rakenteeseen.

Salosaaren alue osoitetaan Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa uutena taajamatoimintojen alueena.

Taajamatoimintojen alueen ja paikalliskeskuksen alueen kohdemerkinnän suunnittelumääräykseen tehdään Seveso III-direktiivin mukaisia laitoksia koskeva lisäys. Tästä on kerrottu tarkemmin sivulla 15.

Merkinnät ja määräykset

Taajamatoimintojen alueen ja paikalliskeskuksen alueen suunnittelumääräystä täydennetään vaarallisia kemikaaleja käsittelevien tai varastoivien laitosten käsittelyn osalta. [Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.](#)

A TAAJAMATOIMINTOJEN ALUE

maakuntakeskus ja seutukeskukset

a PAIKALLISKESKUKSEN ALUE (KOHDEMERKINTÄ)

Aluevarausmerkinnällä osoitetaan maakuntakeskuksen ja seutukeskusten taajamatoimintojen alueet. Kohdemerkinnällä osoitetaan maakunnan keskusverkon perusrakenteen kannalta tärkeät paikalliskeskukset.

Merkintä sisältää asumisen, kaupan, matkailun, palvelujen, hallinnon, teollisuus- ja muiden työpaikka- ym. taajamatoimintojen alueita. Samoin siihen sisältyy virkistys-, puisto- ja erityisalueita sekä pääväyliä pienempiä liikennealueita. Lisäksi merkintä sisältää erikseen luetellut arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristökohteet. Merkintä ei estä maa- ja metsätalouskäytössä olevien alueiden säilyttämistä nykyisessä käytössään. Alueen maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.

Suunnittelumääräys

Maakuntakaavan keskusverkon (maakuntakeskus, seutukeskukset ja paikalliskeskukset) yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin:

- *kilpailukykyisen tonttitarjonnan varmistamiseen hyödyntämällä ja eheyttämällä olemassa olevaa kaupunki- ja yhdyskuntarakennetta*
- *seudullisten asiointi- ja palvelualueiden toiminnallisen vuorovaikutuksen kehittämiseen ja tukemiseen*
- *seudullisten ja paikallisten palvelu-, työpaikka-, teollisuus- ja matkailualueiden mitoitukseen ja toimintojen yhteensovittamiseen kestävän kehityksen periaatteet huomioiden.*
- *palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuuteen julkisella kulkuvälineellä ja kevyen liikenteen avulla*
- *vapaa-ajan asumisen ja matkailun kytkemiseen kiinteäksi osaksi muuta palvelu- ja yhdyskuntarakennetta*

- riittävien virkistysalueiden varaamiseen, virkistysalueiden ja ulkoilureittien seudulliseen jatkuvuuteen sekä yhteyksiin taajamakeskukseen ja palveluihin
- taajamien rakentamattomiin ranta-alueisiin, yhteyksiin luontoon, rantaan ja veteen
- alkutuotannon ja maiseman kannalta merkittävien yhtenäisten peltoalueiden säilyttämiseen tuotannossa
- luonnon, erityisesti järvi- ja rantaluonnon sekä alueella sijaitsevien kulttuuriympäristön ja/tai maiseman kannalta tärkeiden alueiden ja kohteiden kulttuuri- ja luonnonperintöarvojen vaalimiseen ja säilymiseen sekä kestäväan aluetaloudelliseen hyödyntämiseen
- Ilmastonmuutoksen ehkäisyyn ja ilmastonmuutoksesta aiheutuvien haittojen, kuten tulvavaaran lisääntymisen, huomioimiseen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava maakuntakaavan kohde- luettelossa yksilöidyt valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännekohteet.

Vaarallisia kemikaaleja käyttävää tai varastoivaa laitosta ympäröivän konsultointivyöhykkeen yksityiskohtaiseen suunnitteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen, kuten asuinalueiden, vilkkaiden liikenneväylien, yleisölle tarkoitettujen kokoontumistilojen ja sairaaloiden sijoittumista vyöhykkeen sisälle on kaavaa laadittaessa pyydettävä kunnan palo- ja pelastusviranomaisen ja tarvittaessa TUKES:n lausunto.

Kohdekohtaiset erityismääräykset

Mikkeli A 8.1:

Mikkelin taajaman laajennusalueen Salosaaren eteläosan toteuttaminen tulee Kantatien 62:n toteutettavaan kevyenliikenteen liikennejärjestelyjen toteuttamiseen.

Toteutus

Taajamatoimintojen alueen toteuttaminen kuuluu kunnalle ja tapahtuu pääasiassa kaavoituksen kautta.

Vaikutukset

Salosaaren alue kuuluu Mikkelin kaupunkiseudun rakennemallin ASU-alueisiin, joiden visiona on olla asumispainotteisia taajama-alueita keskusta-alueiden yhteydessä. Alueet ovat yhtenäisiä ja riittävän tiiviitä, ja tukevat näin osaltaan seudun työpaikkoja, palveluita ja joukkoliikennettä. Alueilla sijaitsee riittävät lähipalvelut. Uusi asuminen sijaitsee joukkoliikenteen piirissä. Alueen eteläosan toteuttaminen tulee suunnittelumääräyksen mukaisesti kytkeä kantatien 62 toteutettavaan kevyenliikenteen sillan toteuttamiseen.

Salosaaren lisääminen taajamatoimintojen alueeseen Mikkelissä tarjoaa erilaisia asumismuotoja sekä asumisratkaisuja erilaisille elämäntavoille. Liikkumisen painopistettä pyritään suuntaamaan joukkoliikenteeseen ja kevytliikenteeseen. Alue on kytkettävissä kevyt- ja joukkoliikenteen verkostoihin alueen etelä- ja pohjoisosista, joka mahdollistaa tulevaisuudessa hyvät joukkoliikenteen ja kevyenliikenteen yhteydet. Alue kytkeytyy vahvasti vapaa-ajan- ja virkistysalueisiin.

Tausta-aineistot

- Mikkelin kaupunkiseudun rakennemalli. 20.3.2012

2.2.2 Elinkeinorakenteet

Voimassaoleva maakuntakaava

Kaupunkien keskustatoimintojen alueiden (c) osalta voimassaoleva maakuntakaava edellyttää keskustatoimintojen alueiden ulottuvuuksien määrittämistä yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Kun alue on määritelty oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa, voidaan alueelle sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköjä, kaupunkikeskustoihin seudullisia ja muihin keskustoihin paikallisia. Ydinkeskustan ulkopuolisia vähittäiskaupan suuryksikkö merkintöjä (km) voimassaolevassa maakuntakaavassa on kaksi, Mikkelin Länsisilta ja Savonlinnan Nojanmaa.

Palvelujen alue kohdemerkinnällä (p) on voimassaolevassa maakuntakaavassa osoitettu kaksi seudullisesti merkittävää keskusverkon ulkopuolista yksityisten ja julkisten palvelujen aluekohdetta (Pertunmaa, Kuortti ja Pieksämäki, Nenonpelto (Vaalijala)).

Lisäksi Mikkelin Tikkanen alue on voimassaolevassa maakuntakaavassa osoitettu teollisuuden ja palveluiden seudullisena kohteena (t/p). Pääosa Etelä-Savon merkittävästä teollisuudesta sijoittuu taajamatoimintojen alueille. Erillisellä teollisuusalueen kohdemerkinnällä (t) voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu taajamien ulkopuolella olevia seudullisesti merkittäviä teollisuusalueita, jotka ovat Pelloksen alue Ristiinassa, Rantasalmen aseman alue Rantasalmella sekä Voikosken alue Mäntyharjun ja Kouvolan rajalla.

Kaavan ajantasaisuutta tarkasteltaessa on todettu, että maakuntakaavan mukaiset teollisuusmerkinnät sekä taajamatoimintojen alueisiin sisältyvät teollisuustoimintojen potentiaalit antavat erinomaiset edellytykset investointien toteuttamiselle maakunnassa.

Vaarallisia kemikaaleja käsittelevät ja varastoivat tuotantolaitokset on huomioitava kaavoituksessa ja rakentamisessa. Tuotantolaitosten toimintaa valvoo Turvatekniikan keskus (TUKES). Nämä ns. Seveso III –direktiivin mukaiset laitokset on osoitettava maakuntakaavassa ns. konsultointiväyhykkeineen. Kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisten tehtävänä on huolehtia siitä, ettei riskille alttiita toimintoja sijoiteta liian lähelle vaara aiheuttavia laitoksia ja varastoja. Tällaisia riskialttiita toimintoja ovat esimerkiksi asuinalueet, vilkkaat liikenneväylät, yleisölle tarkoitettut kokoontumistilat ja -alueet, sairaalat, koulut, hoitolaitokset ja majoitusliikkeet. Em. laitoksille tulee esittää maakuntakaavassa tuotantolaitosta

tai varastoa ympäröivän vyöhykkeen laajuus (nk. konsultointivyöhyke), jolla ta-
pahtuvaan kaavoitukseen ja rakentamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.
Tällä hetkellä maakuntakaavassa on näin merkitty Voikosken teollisuuslaitos
Mäntyharjulla.

Tehtävät päivitykset

Vähittäiskauppa

Maakunnan kaupan palveluverkon kehittämisen lähtökohtina ovat valtakunnalli-
set alueidenkäyttötavoitteet, maankäyttö- ja rakennuslaki (maakuntakaavan sisäl-
tövaatimukset, vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat säännökset), maakunnan
ja kuntien kehittämistavoitteet sekä olemassa oleva yhdyskuntarakenne, keskus-
verkko ja kaupan palveluverkko. Kaupan palveluverkon kehittäminen perustuu li-
säksi arvioituun ostovoiman kehitykseen ja liiketilatarpeeseen sekä yhdyskunta-
rakenteen ja kaupan kehitysnäkymiin Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan asi-
ointialueille. Kehittämisen lähtökohtana on Etelä-Savon taajamien keskustojen
aseman turvaaminen kaupallisina ykkösalueina sekä nykyisten ja tehdyissä suun-
nitelmissa jo tunnistettujen keskustojen ulkopuolisten kaupan alueiden kehittä-
misen tukeminen.

Maakuntakaavan kaupan ratkaisujen pohjaksi on laadittu Etelä-Savon palvelu-
verkkoselvitys. Selvityksessä on käyty läpi maakunnan kaupan palvelurakenne,
ostovoimaennusteet ja vähittäiskaupan pinta-alatarve, kaupan palveluverkon ke-
hittämisen vaihtoehdot sekä kokonaisuutena kaupan sijainti ja mitoitus.

Palveluverkkoselvityksessä on tarkasteltu alueen oman väestön kehitystä, yksi-
tyistä kulutusta ja sen kehitystä, vähittäiskaupan toteutunutta myyntiä ja sen ke-
hitystä, vähittäiskaupan myyntitehokkuutta ja sen kehitystä, olemassa olevaa kau-
pan pinta-alaa sekä myymäläpoistumaa. Lisäksi kokonaismoitituksen arvioinnissa
on tarkasteltu alueen ulkopuolelta tuleva loma-asukkaiden ja matkailijoiden os-
tovoimaa ja sen kehitystä. Kilpailun toimivuuden turvaamiseksi ja maakuntakaav-
an joustavuuden lisäämiseksi kaupan kokonaismoituksessa on varauduttu jon-
kin verran laskennallisesti arvioitua suurempaan kasvuun (kaavallinen ylimitoi-
tus).

Maakuntakaavaratkaisun lähtökohtana on Etelä-Savon taajamien keskustojen
aseman turvaaminen kaupallisina ykkösalueina sekä nykyisten ja tehdyissä suun-
nitelmissa jo tunnistettujen keskustojen ulkopuolisten kaupan alueiden kehittä-
misen tukeminen. Kaavaratkaisussa tukeudutaan voimassaolevaan Etelä-Savon
maakuntakaavaratkaisuun ja päivitetään sitä tarpeellisilta osin.

Palveluverkkoselvityksessä on määritelty maakunnan tavoitteellinen liiketila-
tarve vuonna 2035 asiantialueittain. Lähtökohtana laskelmassa on, että jokai-
sella asiantialueella vakituisen väestön osalta kaupan kysyntä ja tarjonta on tasa-
painossa. Tämän lisäksi liiketilatarpeen määrittelyssä on arvioitu asiantialueen
matkailijoiden ja vapaa-ajanasukkaisten vaikutukset tilatarpeeseen.

Palveluverkkoselvityksessä määritelty Etelä-Savon tavoitteellinen liiketilatarve
vuonna 2035 on noin 942 000 k-m². Tästä päivittäistavarakaupan osuus on n.
175 000 k-m², tilaa vaativan kaupan, autokaupan ja huoltamatoiminnan yhteensä
n. 350 000 k-m² ja muun erikoiskaupan 417 000 k-m². Näissä luvuissa on siis
huomioitu vakituisen väestön kulutuksen lisäksi alueen ulkopuolelta tuleva va-
paa-ajan asukkaiden, matkailijoiden ja ohikulkuliikenteen ostovoima.

LIIKETILATARVE 2035, k-m ²	Päivittäis-tavara-kauppa	Muu erikois-kauppa	Tilaa vaativa kauppa	Vähittäis-kauppa yhteensä	Auto-kauppa ja huoltamot	Yhteensä
Mikkelin asiantialue	92 900	229 600	107 100	429 600	78 500	508 100
Pieksämäen asiantialue	27 800	55 500	31 100	114 400	22 700	137 100
Savonlinnan asiantialue	53 500	132 200	66 000	251 700	44 600	296 300
ETELÄ-SAVO yhteensä	174 500	417 300	204 200	795 700	145 800	941 500

Edellä esitetty vähittäiskaupan kokonaismitoitus sisältää sekä olemassa olevan liiketilan että kulutuksen kasvun pohjalta arvioidun liiketilan lisätarpeen. Olemassa olevasta kaupan pinta-alasta ei ole saatavissa kattavia tietoja. Suomen ympäristökeskuksen kokoamien tietojen mukaan Etelä-Savossa oli vuonna 2012 vähittäiskaupan sijaintirakennuksissa liiketilaa autokauppa ja huoltamot mukaan lukien noin 430 000 k-m². Luku on tilastotarkastelun tulos eikä kerro täyttä kuvaa käytössä olevasta liiketilasta. Luvun perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että edellä olevan laskelman perusteella laskennallinen lisäliiketilan tarve vuoteen 2035 olisi suuruusluokaltaan n. 512 000 k-m².

Keskustojen kehittämisen turvaaminen ja kaupan sijainnin ensisijaisuuden lähtökohta huomioidaan siten, että keskustahakuisen kaupan osalta sijoitetaan laskennallisesta liiketilatarpeesta pääosa keskustoihin.

Pieksämäen asiantialueella myös tilaa vaativa kauppa ja autokauppa sijoitetaan pääosin keskusta-alueelle. Näin pyritään turvaamaan volyymiltään verraten pienen asiantialueen kaupallisten keskustojen elinvoimaa. Tavoitteena on myös, ettei uusia keskustan ulkopuolisia kaupan alueita avata vaan panostetaan nykyisten ja tehdyissä suunnitelmissa jo tunnistettujen keskustojen ulkopuolisten kaupan alueiden kehittämisen tukemiseen.

Pieksämäen asiantialuetta volyymiltään isommilla Mikkelin ja Savonlinnan asiantialueilla pääosa tilaa vaativasta kaupasta ja autokaupasta sijoitetaan keskustojen ulkopuolelle. Mikkelin ja Savonlinnan asiantialueilla päivittäistavara-kaupasta ja muusta erikoiskaupasta keskustoihin sijoittuu 4/5 ja Tiva-kaupan (ml. autokauppa) liiketilatarpeesta 15%. Taulukoissa 32 ja 33 on esitetty liiketilajakauma keskustojen ja keskustojen puolisten alueiden osalta. Laskelman perusteella voidaan todeta, että maakunnan kaupan kokonaismitoituksesta tällä laskentatavalla 2/3 sijoittuu keskusta-alueille.

Keskustojen liiketilanmitoitus asiantialueittain

LIIKETILA 2035, k-m ²	Päivittäis-tavara-kauppa	Muu erikois-kauppa	Tilaa vaativa kauppa	Yhteensä
Mikkelin asiantialue	74 300	183 700	27 800	285 800
Pieksämäen asiantialue	27 800	55 500	33 800	117 100
Savonlinnan asiantialue	42 800	105 800	16 600	165 200
ETELÄ-SAVO yhteensä	144 900	345 500	78 200	586 100

Keskustojen ulkopuolisten alueiden liiketilanmitoitus asiointialueittain

LIIKETILA 2035, k-m ²	Päivittäis- tavara- kauppa	Muu erikois- kauppa	Tilaa vaativa kauppa	Yhteensä
Mikkelin asiointialue	18 600	45 900	157 800	222 300
Pieksämäen asiointialue	0	0	20 000	20 000
Savonlinnan asiointialue	10 700	26 400	94 000	131 100
ETELÄ-SAVO yhteensä	29 300	72 300	271 800	373 400

Etelä-Savon voimassa olevaa maakuntakaavaa on tarpeen maankäyttö- ja rakennuslakiin tehtyjen muutosten vuoksi täydentää osoittamalla suunnittelumääräyksin seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksiköiden koon alarajat. Raja-arvo osoittaa, mitä kokoluokkaa suurempien vähittäiskaupan suuryksiköiden suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää maakuntakaavamerkintää tuekseen. Raja-arvoa pienemmät suuryksiköt voidaan suunnitella ilman maakuntakaavamerkintää suoraan kuntakaavoilla.

Etelä-Savon palveluverkkoselvityksessä on tarkasteltu seudullisuuden raja-arvoja Etelä-Savossa. Tarkastelun perusteella Etelä-Savon alueella merkityksellään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaksi voidaan määritellä 3 000 k-m². Esitetty alaraja mahdollistaa paikalliseen ostovoimaan perustuvien sellaisten kaupan yksiköiden rakentamisen, joiden tilatarve ylittää maankäyttö- ja rakennuslain 2000 k-m² raja-arvon.

Etelä-Savon palveluverkkoselvityksessä esitettyyn laskelmaan perustuen em. 3000 k-m² raja-arvosta on perusteltua poiketa maakuntakeskus Mikkelissä, seutukeskuksissa Pieksämäki ja Savonlinna sekä suurimmissa paikalliskeskuksissa keskusten omaan väestöpohjaan perustuen. Kaupungeissa seudullisuuden raja-arvoja on suhteutettu palveluverkkoselvityksessä esitettyyn nähden, koska kunkin kaupunkitaajaman alueelle sijoittuu useampia kaupallisia keskuksia, jolloin myös lähipalvelunäkökulmaa on tarkasteltu suhteessa näihin. Näinollen kaupan kilpailun ja kehittymisedellytysten turvaamiseksi seudullisuuden raja-arvoiksi määritellään 3000 k-m²:ä, ellei kuntakaavoituksen yhteydessä tehtävien selvitysten perusteella muuta osoiteta.

Seudullisuuden raja-arvot esitetään 2. vaihemaakuntakaavan koko maakuntakaava-alueella koskevassa suunnittelumääräyksessä. Edellä mainitut rajat ylittävät kaupan suuryksiköt osoitetaan maakuntakaavassa erikseen kerrosalamitoituksiin.

Seudullisuuden raja-arvot taajamittain

SEUDULLISUUDEN RAJA- ARVOT, k-m ²	pt-kauppa	TIVA-kauppa	Muu erikois- kauppa
Mikkeli	7000	10000	7000
Savonlinna	5000	7000	5000
Pieksämäki	5000	7000	5000
Juva	3000	6000	5000
Mäntyharju	3000	5000	5000
Kangasniemi	3000	5000	5000
Joroinen	3000	4000	4000
Ristiina	3000	4000	4000
Muut taajamat	3000	3000	3000

Paikallisesti merkittäviä vähittäiskaupansuuryksiköjä on mahdollista toteuttaa kunnan omaan suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin perustuen. Määräyksessä määrätään lisäksi, että seudullisesti merkittävää vähittäiskauppaa suunniteltaessa on edistettävä toimivan kilpailun kehittyminen. Oheisessa taulukossa on esitetty kaavamääräyksen mukaiset seudullisen vähittäiskaupan raja-arvoit taajamittain.

Keskusta-alue osoitetaan maakunta- ja yleiskaavoissa keskustatoimintojen aluekaavamerkinnällä. Keskustatoimintojen alueella ja alakeskuksella ymmärretään keskustahakuisten palvelu-, hallinto- ja muiden toimintojen aluetta, joka muodostaa todellisen toiminnallisen keskusta-alueen. Kohdemerkinnällä maakunta-kaavassa osoitettujen keskustatoimintojen alueiden rajausta tarkentuu kuntakaavoituksessa. Tämä Etelä-Savon maakuntakaavan yleispiirteinen esittämistapa on osoittautunut maakunnan olosuhteisiin sopivaksi, eikä sitä ole tarpeen muuttaa. Voimassa olevan maakuntakaavan Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan keskustatoimintojen alueen kohdemerkintään (C) ja sen määräykseen ei ole erityistä tarvetta tehdä päivityksiä, joten ne voidaan pitää sellaisenaan voimassa.

Paikalliskeskuksen keskustatoimintojen alueen kohdemerkintöihin on sen sijaan tarve tehdä päivityksiä. Heinävedellä on saavutettavuudeltaan haasteellisen alueen asukkaiden palvelutarjonnan turvaamiseksi tarpeen lisätä kunnan keskustaa jamaan ca-merkintä. Joroisen, Juvan, Kangasniemen, Kerimäen, Mäntyharjun ja Ristiinan merkintöjen kaavamääräystä on lisäksi tarpeen päivittää. Voimassa olevan kaavan suunnittelumääräyksen toinen virke tulee muuttaa muotoon: *Alueelle saa sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköjä.* Tämän lisäksi Heinäveden, Joroisen, Juvan, Kangasniemen, Kerimäen, Mäntyharjun ja Ristiinan keskustatoimintojen alueille (ca) määritetään suunnittelumääräyksessä vähittäiskaupan suuryksiköiden yhteenlasketut enimmäiskerrosalat. Kaikkien taajamien osalta on laskennallisena suuryksiköiden osuutena taajaman kokonaisliiketilasta käytetty 40%:a, jolla turvataan kaupallisten palveluiden tasapainoinen kehittyminen. Vähittäiskaupan suuryksiköiden yhteenlasketut enimmäiskerrosalat taajamittain ovat:

- Heinävesi 7000 k-m²
- Joroinen: 7000 k-m²
- Juva: 12000 k-m²
- Kangasniemi: 10000 k-m²
- Kerimäki: 7000 k-m²
- Mäntyharju: 10000 k-m²
- Ristiina: 7000 k-m²

Vähittäiskaupan suuryksiköitä (km) esitetään 7 kappaletta. Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävä vähittäiskaupan alue, joka ei sijoitu keskustatoimintojen alueelle. Pääsääntöisesti kohteet ovat taajama-alueilla jo olemassa olevia kaupan alueita, joille suuntautuva lisärakentaminen tulee olemaan tilaa vaativaa tai muutoin keskustaan soveltumatonta kauppaa.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa alueelle voidaan osoittaa sellaista uutta ja merkitykseltään seudullista vähittäiskauppaa, joka kaupan laatu huomioon ottaen voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa. Merkinnän osoittamille alueille ei suunnitella uutta, merkitykseltään seudullista päivittäistavarakauppaa. Kohteille on asetettu vähittäiskaupan enimmäismitoitusta ja laatua koskeva suunnittelumääräys. Enimmäismitoituksessa otetaan huomioon myös suuryksikökokoja pienemmät kaupan yksiköt. Merkinnän ulottuvuudet määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Etelä-Savon voimassa olevassa maakuntakaavassa on vähittäiskaupan suuryksikömerkinnällä (km) osoitettu kohdemerkinnällä kaksi aluetta:

- Mikkeli: Länsisilta (Karilan/Karikon alue)
- Savonlinna: Nojanmaa

Näiden kohteiden osoittaminen maakuntakaavassa on edelleen perusteltua. Palveluverkkoselvityksen perusteella maakuntakaavaan tulisi merkitä uusina km-merkintöinä seuraavat alueet:

- Juva: Vehmaa
- Mikkeli: Visulahti
- Pertunmaa: Kuortti
- Pieksämäki: Länsiväylä
- Savonlinna: Laitaatsilta

Em. alueista Kuortin alue on osoitettu voimassaolevassa maakuntakaavassa palvelujen alueen kohdemerkinnällä (P), joka kumotaan ja korvataan km-merkinnällä. Kuortin merkintämuutoksella on vaikutusta myös P-merkinnän suunnittelumääräykseen, josta kumotaan maininta Kuortin taajamasta.

Voimassa olevan maakuntakaavan km-merkintää koskeva suunnittelumääräys päivitetään. Lisäksi annetaan kohdekohtaisia suunnittelumääräyksiä. Yleisessä suunnittelumääräyksessä ohjataan kohteiden jatkosuunnittelua. Tämän lisäksi suunnittelumääräyksessä esitetään merkintäkohtaiset vähittäiskaupan yhteenlasketut enimmäiskerrosalat sekä kohdekohtaisia suunnittelumääräyksiä:

Juva: Vehmaa

- Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäismitoitus alueella 23 000 k-m²
- Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullisista vähittäiskaupan suuryksiköistä vain sellaisia, jotka kaupan laatu huomioon ottaen voivat perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa.
- Merkinnän osoittamalle alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.

Mikkeli: Länsisilta (Karilan/Karikon alue)

- Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäismitoitus alueella 130 000 k-m²

Savonlinna: Nojanmaa

- Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäismitoitus alueella 100 000 k-m²

Mikkeli: Visulahti

- Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäismitoitus alueella 55 000 k-m²
- Alueelle ei saa sijoittaa keskusta-alueille soveltuvan erikoistavarankaupan yksiköitä. Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan yksiköiden toteuttaminen tulee kytkeä ympäröivän yhdyskuntarakenteen kehittymiseen sekä valtatie 5 liikennejärjestelyjen toteuttamiseen.

Pertunmaa: Kuortti

- Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäismitoitus alueella 15 000 k-m²

- Merkinnän osoittamalle alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavara-kaupan suuryksiköitä.

Pieksämäki: Länsiväylä

- Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäismitoitus alueella 20 000 k-m²
- Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullisista vähittäiskaupan suuryksiköistä vain sellaisia, jotka kaupan laatu huomioon ottaen voivat perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa.

Savonlinna: Laitaatsilta

- Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäismitoitus alueella 31 100 k-m²

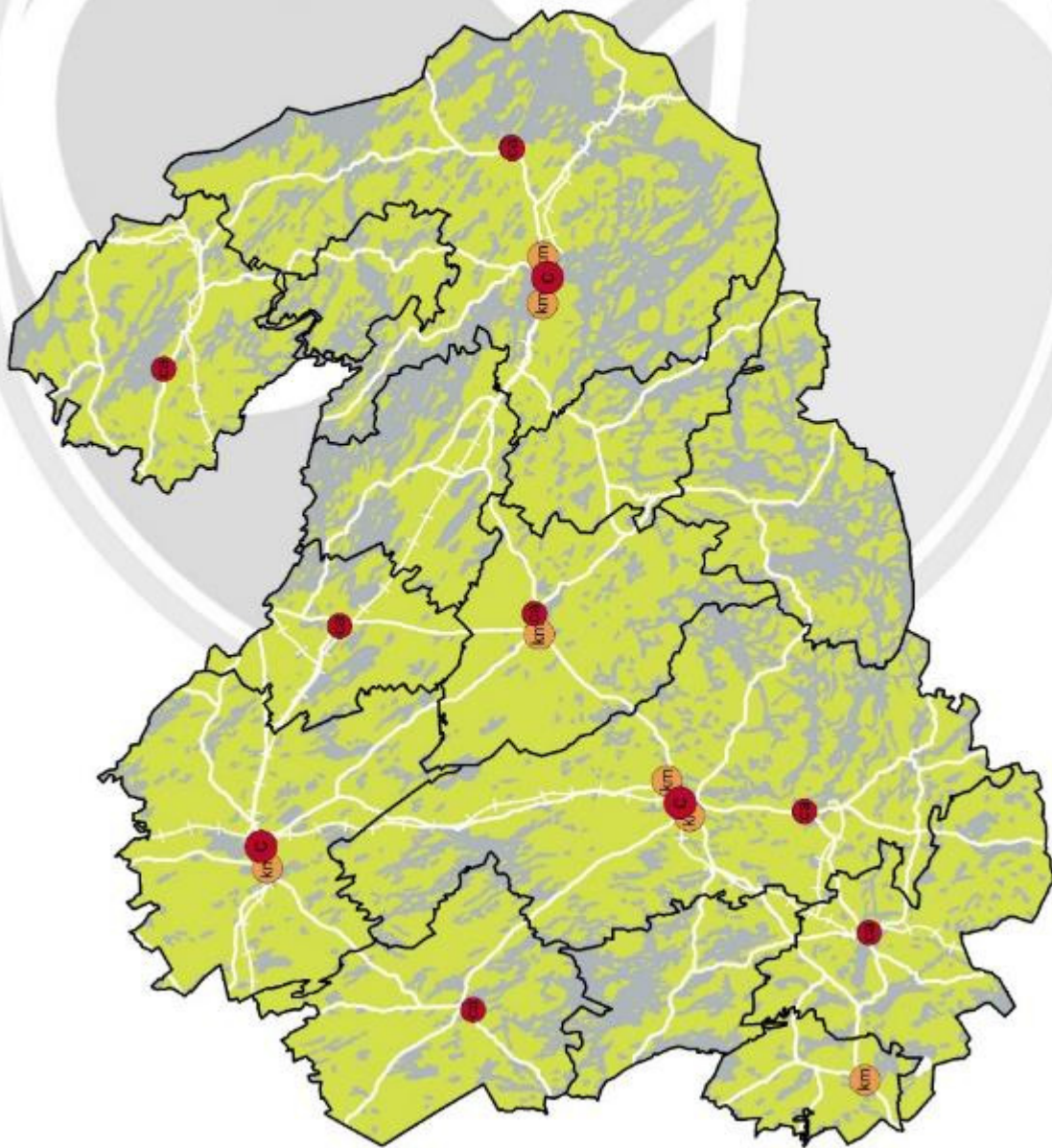
Etelä-Savon tavoitteellinen merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan kokonaisuus muodostuu:

- vahvoista Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan ydinkeskustoista, jotka muodostavat asiointialueensa kaupallisen pääalueen. Nämä on osoitettu voimassaolevassa Etelä-Savon maakuntakaavassa
- Heinäveden, Joroisen, Juvan, Kangasniemen, Kerimäen, Mäntyharjun ja Ristiinan maaseutukeskustoista, jotka tarjoavat palveluita lähialuetta laajemmalle ja toimivat myös vapaa-ajanasukkaiden palvelukeskuksina, jotka osoitetaan Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa paikalliskeskuksen alueen kohdemerkinnöillä (ca)
- Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan monipuoliset pääasiassa tilaa vaativan kaupan alueet Karikko, Visulahti, Länsiväylä, Nojanmaa ja Laitaatsilta joissa muissa paitsi Länsiväylän alueella on mahdollisuus myös hypermarkettien sijoittumiselle ympäröivän yhdyskuntarakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämisen niin salliessa. Länsiväylä on tarkoitettu Tiva-kaupan alueeksi. Alueet osoitetaan Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa vähittäiskaupan suuryksikön kohdemerkinnöillä (km)
- Omaa kuntaa laajempaa asiakaskuntaa ml. ohikulkuliikennettä palvelevat Juvan Vehmaan ja Pertunmaan Kuortin alueet, jotka osoitetaan Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa vähittäiskaupan suuryksikön kohdemerkinnöillä (km)

ETELÄ-SAVON PALVELUVERKKOSELVITYS

Seudullisen vähittäiskaupan kokonaisuus

- Keskustatoimintojen alue
- Paikalliskeskuksen keskustatointojen alue
- Vähittäiskaupan suuryksikkö

Teollisuus- ja työpaikat

Voimassaolevassa maakuntakaavan kehittämissuosituksen mukaisesti on Mikkelin kaupunkiseudulle laadittu rakennemalli vuonna 2012. Rakennemallissa on tarkasteltu alueen maankäytön kehittämismahdollisuuksia pitkällä tähtäimellä. Pääosa rakennemallin suuren kokoluokan teollisuus- ja työpaikka-alueista on huomioitu jo nykyisessä maakuntakaavassa asianmukaisin merkinnöin. Tästä poikkeuksena on kuitenkin Metsä-Sairilan alue, joka on osoitettu rakennemallissa yhtenä keskeisenä elinkeinohanke-alueena.

Mikkelin kaupungin tavoitteena on kehittää voimakkaasti Metsä-Sairilan jäteasemaa ja siihen kytkettyjä toimintoja. Alueen kehittämistarve on syntynyt alun perin kaupungin päätöksestä sijoittaa uusi vedenpuhdistamo Metsäsairila Oy:n alueelle Mikkelin Sairilaan. EcoSairila-nimeä kantavasta alueesta on suunniteltu laaja-alaista ympäristöliiketoiminta- ja innovaatiokeskusta, jonka toimijat ja toiminnot tukevat toisiaan. Koska alan seudulliset toimijat pystyvät menestykselliseen yhteistyöhön ja alueella sijaitsevat maat ovat kaupungin hallinnassa, on tavoitteena kehittää alueesta pelkkää jätteenkäsittelyä laajempi ympäristöliiketoiminnan keskittymä.

Tavoitteena on luoda EcoSairilaan teollinen symbioosi ainakin jäteveden ja erilaisten jätevirtojen kannalta katsoen, eli alueella pyritään resurssien suljettuun kiertoon luonnon ekosysteemien tavoin. Myös muiden alueelle sijoittuvien yritysten kesken haetaan synergiaa, joka voisi toteuttaa teollisen symbioosin periaatteita. Teollisten symbioosien edistäminen tukee kansallisen luonnonvarastrategian toimeenpanoa ja hallitusohjelman tavoitteita. Tämä tapahtuu EcoSairilan alueella edistämällä luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja materiaali- ja ravinnekiertoa, parantamalla jätteiden ja sivutuotteiden hyödyntämisen edellytyksiä sekä luomalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

EcoSairilan suunnitellut toiminnot ovat paljon tilaa vaativia ja tämän vuoksi toimintojen kehittämisedellytysten luomiseksi maakuntakaava on tarpeen päivittää osoittamalla nykyisen jätteenkäsittelyalueeseen kytkeytyvä teollisuus- ja varastoalueen kohdemerkintä (t). Merkinnän osoittaminen edellyttää muutoksia Tornimäen virkistysmatkailualueen (V-rm 8.63) rajaukseen.

Turvatekniikan keskuksen (TUKES) rekisterissä on 3.12.2014 tilanteen mukaan todettu Etelä-Savossa olevan yhteensä neljä Seveso III-direktiivin mukaista laitosta:

- Fingrid Oyj, Huutokoski, Joroinen (konsultointivähyke 0,5 km)
- Helprint Oy, Mikkelä (konsultointivähyke 1,0 km)
- Mölnlyche Health Care Oy, Mikkelä (konsultointivähyke 1,0 km)

- Woikoski Oy Ab, Woikoski, Mäntyharju (konsultointivyojhyke 1,5 km)

Em. laitoksista nykyisessä maakuntakaavassa on osoitettu Woikoski Oy Ab:n tuotantolaitos. Maakuntakaavaa päivitetään siten, että haja-asutusalueella sijaitseva Fingridin varavoimalaitoksen konsultointivyojhyke lisätään kaavakarttaan sev-merkinnällä. Lisäksi taajamatoimintojen alueella (A) sijaitsevat Mikkelin laitokset huomioidaan lisäämällä sev-merkintää koskeva suunnittelumääräys yleismääräykseksi kaikkien taajamatoimintojen alueiden suunnittelumääräykseen.

Joroisten taajaman kupeessa sijaitseva Varkauden lentoasema on tällä hetkellä valvomaton lentopaikka Finavia oy:n lopetettua lentoasematoiminnan ylläpidon vuoden 2015 lopussa. Lentoaseman alue on osoitettu voimassaolevassa maakuntakaavassa toimivana lentoliikenteen alueena (LL 4.260). Entisen lentoaseman rakenteet ovat ajanmukaiset ja käyttökelpoiset ja niihin tukeutuen on mahdollista kehittää yritystoimintaa alueella ja sen lähiympäristössä.

Lentoasema sijaitsee Joroisten keskustaajaman välittömässä läheisyydessä VT 5:n ja Saimaan vesistöön kuuluvan Joroisselän välissä. Alueen laajuus, erittäin hyvät liikenneyhteydet sekä Saimaan läheisyys mahdollistavat alueen kehittämiseksi monia erilaisia vaihtoehtoja. Alueen kehittämisessä kyseeseen voisi tulla esim. lentoliikenteeseen tukeutuva yritys-, palvelu- tai matkailutoiminta.

Joroisten taajaman itäosassa sijaitsevan Varkauden lentokentän ja siihen kytkeytyvän ympäristön aluekokonaisuuden kehittämisen edistämiseksi 2. vaihemaakuntakaavaan lisätään kehittämisperiaatemerkintä, elinkeinojen kehittämisen kohdealue. Aluetta on tavoite kehittää seudullisena työpaikka- ja palvelualueena.

Kohdealueelle annetaan kaavassa jatkosuunnittelua ohjaava suunnittelumääräys. Siinä ohjataan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa fokus ensisijaisesti tutkimaan mahdollisuuksia hyödyntää lentokentän olemassa olevaa infrastruktuuria. Alueen suunnittelussa on lisäksi huomioitava Joroisten taajamalle (a) maakuntakaavassa annettuja suunnittelumääräyksiä.

Merkinnät ja määräykset

*Merkintöjä ja määräyksiä täydennetään uusilla koko maakuntaa koskevilla suunnittelumääräyksillä, päivittämällä ca- ja km-merkintöjen määräyksiä sekä merkitsemällä Joroisiin Varkauden lentokentän elinkeinojen kehittämisen kohdealue. **Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.***

Koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys

Seudullisesti merkittävää vähittäiskauppaa suunniteltaessa on edistettävä toimivan kilpailun kehittymistä. Seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaksi Etelä-Savossa määritellään 3000 k-m² lukuun ottamatta seuraavia alueita:

- *Maakuntakeskus Mikkelin maakuntakaavassa osoitetulla taajamatoimintojen alueella (A) vähittäiskaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön alaraja on tilaa vaativan erikoiskaupan osalta 10 000 k-m² ja muilla vähittäiskaupan toimialoilla 7000 k-m²*
- *Seutukeskusten Pieksämäki ja Savonlinna maakuntakaavassa osoitetulla taajamatoimintojen alueella (A) vähittäiskaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön alaraja on tilaa vaativan erikoiskaupan osalta 7000 k-m² ja muilla vähittäiskaupan toimialoilla 5000 k-m²*

- Paikalliskeskuksen Juva (a) vähittäiskaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön alaraja on tilaa vaativan erikoiskaupan 6000 k-m² ja muun erikoiskaupan osalta 5000 k-m²
- Paikalliskeskusten Kangasniemi ja Mäntyharju (a) vähittäiskaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön alaraja on tilaa vaativan erikoiskaupan ja muun erikoiskaupan osalta 5000 k-m²
- Paikalliskeskusten Joroinen ja Ristiina (a) vähittäiskaupan seudullisesti merkittävän suuryksikön alaraja on tilaa vaativan erikoiskaupan ja muun erikoiskaupan osalta 4000 k-m²

PAIKALLISKESKUKSEN Keskustatoimintojen alue (kohdemerkintä)

Merkinnällä osoitetaan paikalliskeskuksen keskustatoimintojen alueen yleispiirteinen sijainti. Alueelle voidaan sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä. Alueen kehittäminen, maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.

Suunnittelumääräys

Keskustatoimintojen alueiden sijainti ja laajuus on määritettävä yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa siten, että alueet muodostavat toiminnallisesti yhtenäisen keskustahakuisiin toimintoihin painottuvan kokonaisuuden. Alueelle saa sijoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikennejärjestelyihin.

Alueen käyttöä suunniteltaessa on huomioitava kohdeluettelossa yksilöidyt valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännökset.

Merkintäkohtaiset vähittäiskaupan suuryksiköiden yhteenlasketut enimmäiskerrosalat:

- Heinävesi 7000 k-m²
- Joroinen: 7000 k-m²
- Juva: 12000 k-m²
- Kangasniemi: 10000 k-m²
- Kerimäki: 7000 k-m²
- Mäntyharju: 10000 k-m²
- Ristiina: 7000 k-m²

VÄHITTÄISKAUPAN SUURYKSIKKÖ (kohdemerkintä)

Merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköiden käytössä olevia, kuntakaavoituksella suunniteltuja sekä sijoittamiseen soveltuvia keskustatoimintojen ulkopuolisia alueita. Merkintä osoittaa palvelukeskittymän yleispiirteisen sijainnin. Alueen kehittäminen, maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.

Suunnittelumääräys

Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa osoittaa seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Aluetta kehitettäessä ja suuryksiköjä sijoitettaessa on varmistettava, etteivät tehtävät toimenpiteet heikennä mitoituksen tai ajoituksen suhteen palveluiden saatavuutta keskustoissa ja seudun muissa osissa. Alueen yksityiskohtaisempi suunnit-

telu on toteutettava siten, että alue muodostaa kestävä ja toiminnallisesti yhtenäisen kokonaisuuden osana seudun palvelu- ja yhdyskuntarakennetta. Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen liikennejärjestelyihin ja saavutettavuuteen eri kulkumuodoilla.

Kohdekohtaiset erityismääräykset

Vehmaa km 5.40:

Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäiskerrosala alueella on 23 000 k-m².

Merkinnän km 5.40 osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullisista vähittäiskaupan suuryksiköistä vain sellaisia, jotka kaupan laatu huomioon ottaen voivat perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa.

Merkinnän osoittamalle alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.

Länsisilta km 8.43:

Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäiskerrosala alueella on 130 000 k-m².

Nojanmaa km 16.41:

Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäiskerrosala alueella on 100 000 k-m².

Visulahti km 8.42:

Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäiskerrosala alueella on 55 000 k-m².

Seudullisesti merkittävän päivittäistavarakaupan toteuttaminen tulee kytkeä ympäröivän yhdyskuntarakenteen kehittämiseen sekä valtatie 5 liikennejärjestelyjen toteuttamiseen.

Kuortti km 10.41:

Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäiskerrosala alueella on 15 000 k-m².

Merkinnän km 10.41 osoittamalle alueelle ei saa sijoittaa päivittäistavarakaupan suuryksiköitä.

Merkinnän km 10.41 osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullisista vähittäiskaupan suuryksiköistä vain sellaisia, jotka kaupan laatu huomioon ottaen voivat perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa.

Laitaatsilta km 16.42:

Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäiskerrosala alueella on 31 100 k-m².

Länsiväylä km 11.42:

Vähittäiskaupan yhteenlaskettu enimmäiskerrosala alueella on 20 000 k-m².

Merkinnän km 11.42 osoittamalle alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa merkitykseltään seudullisista vähittäiskaupan suuryksiköistä vain sellaisia, jotka kaupan laatu huomioon ottaen voivat perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueiden ulkopuolelle kuten auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa.

TEOLLISUUS- JA VARASTOALUE (KOHDEMERKINTÄ)

Kohdemerkinnällä osoitetaan maakuntakeskuksen, seutukeskusten ja paikalliskeskusten ulkopuolella olevia seudullisesti merkittäviä teollisuusalueita. Ristiinan Pellos sisältää myös Pellosniemen taajaman. Alueen kehittäminen, maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Suunnittelumääräys

Alueiden suunnittelussa on sovellettava paikalliskeskuksen kohdemerkinnälle (a) annettuja suunnittelumääräyksiä.

Sev KONSULTOINTIVYÖHYKE

Merkinnällä osoitetaan [Seveso III-direktiivin](#) mukaisten laitosten konsultointivyöhykkeet.

Suunnittelumääräys

Vaarallisia kemikaaleja käyttävää tai varastoivaa laitosta ympäröivän konsultointivyöhykkeen yksityiskohtaiseen suunnitteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen, kuten asuinalueiden, vilkkaiden liikenneväylien, yleisölle tarkoitettujen kokoontumistilojen ja sairaaloiden sijoittumista vyöhykkeen sisälle on kaavaa laadittaessa pyydettävä kunnan palo- ja pelastusviranomaisen ja tarvittaessa TUKES:n lausunto.

EKK ELINKEINOJEN KEHITTÄMISEN KOHDEALUE

Merkinnällä osoitetaan Varkauden lentokenttä ja siihen kytkeytyvä aluekokonaisuus. Alueella on tarvetta kokonaisvaltaiseen elinkeinojen kehittämiseen sekä maankäytön ja liikenteen yhteensovittamiseen.

Suunnittelumääräys

Aluetta kehitetään seudullisena työpaikka- ja palvelualueena.

Alueen elinkeinoja kehitettäessä ja suunniteltaessa tulee ensisijaisesti tutkia mahdollisuuksia hyödyntää lentokentän olemassa olevaa infrastruktuuria.

Alueen maankäytön ja rakentamisen mitoitus, sijainti ja laajuus on määritettävä yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa siten, että alue muodostaa kestävä ja toiminnallisesti yhtenäisen kokonaisuuden osana seudullista palvelu- ja yhdyskuntarakennetta.

Suunnittelussa on sovellettava lisäksi paikalliskeskuksen kohdemerkinnälle (a) annettuja suunnittelumääräyksiä.

Toteutus

Elinkeinorakenteisiin liittyvien kohdemerkintöjen yksityiskohtaisempi suunnittelu tapahtuu kuntien yleis- ja asemakaavoin. Keskusta-alueiden ja kaupalliseen käyttöön osoitettujen alueiden toteutuksen edistäminen, keskusta-alueiden nykyistä parempi valmius markkinoida ja ottaa vastaan kaupan investointeja, on merkittävä osa koko keskusverkon kilpailukyyn kehittämistä. Tämä edellyttää kunnilta ennakoivaa ja analyyttistä maankäytön strategista suunnittelua sekä yleis- ja asemakaavoitusta.

Maakuntakaavassa määritellään pitkän aikavälin tarpeisiin vähittäiskaupan suuryksikköpotentiaali eli enimmäismitoitus ja yleispiirteinen sijainti. Kuntien yleis- ja asemakaavoissa määritellään yksikköjen tarkempi tilantarve, koko, yksityiskohtaisemmat maankäyttötarpeet sekä tarkastellaan yksityiskohtaisemmin yksiköiden vaikutuksia.

Vaikutukset

Vähittäiskauppa

Sen lisäksi, miten Etelä-Savon palveluverkkoselvityksessä on arvoitu vaikutuksia, arvioidaan tässä yhteydessä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavaa koskevien sisältövaatimusten (MRL 28 §) sekä vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevien erityisten sisältövaatimusten (MRL 71 b §) toteutumista. Keskeisiä ovat kaupan palvelurakenteeseen, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen sekä palvelujen saavutettavuuteen ja liikkumiseen kohdistuvat vaikutukset.

Kaupan palvelurakenne

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja mahdollistaa sen, että maakuntakaava ohjaa sisältövaatimustensa mukaisesti vain merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksikköjen sijoittumista ja mitoitusta.

Kaavaratkaisu antaa hyvän lähtökohdan alueellisesti tasapainoisen kaupan palveluverkon kehitykselle. Osoitettu tavoitteellinen palveluverkko tukeutuu maakunnan aluerakenteeseen ja keskusverkkoon. Kaavaratkaisu luo edellytykset maakuntakeskuksen ja seutukeskusten kaupan kehitykselle ja vetovoiman vahvistamiselle sekä palveluiden säilymiselle pienemmissä keskuksissa. Keskusta-alueiden ulkopuolella vähittäiskaupan suuryksiköt sijoittuvat pääosin olemassa olevaan tai suunniteltuun yhdyskuntarakenteeseen tukeutuen ja ovat kaikki nykyisiä kaupan alueita tai sellaisiksi suunniteltuja alueita. Maakuntakaavassa määritellyt enimmäismitoitukset on määriteltävä kunkin asiointialueen ostovoiman kehitykseen perustuen, mikä luo edellytykset kestäväen ja alueellisesti tasapainoisen kaupan palveluverkon kehitykselle.

2. vaihemaakuntakaava ohjaa seudullisesti merkittävää vähittäiskauppaa keskusta-alueille ja vahvistaa keskusta-alueiden asemaa vähittäiskaupan suuryksiköiden sijaintipaikkana maankäyttö- ja rakennuslain vähittäiskauppaa koskevien erityisten säännösten mukaisesti. Keskustatoimintojen alueiden mitoitus on huomioitu mitoitustilauksissa siten, että seudullisille kaupan alueille keskustojen ulkopuolelle on osoitettu vain 40% kaupan alasta. Mitoitus perustuu vaikutusalueen väestön kysyntään, mutta tarkoituksenmukaisella ylimitoituksella on otettu huomioon myös ostovoiman siirtymät ja maakuntakaavalle tarkoituksenmukainen ohjausvaikutus.

Keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle osoitetut vähittäiskaupan suuryksiköt ovat pääosin olemassa olevia kaupan alueita. Uusi liikerakentaminen kaupan alueilla on maakuntakaavan mitoitustilauksen mukaan pääosin tilaa vaativan erikoistavaran kauppaa tai muuten keskustaan soveltumatonta kauppaa. Päivittäistavarakaupasta ja muusta erikoiskaupasta vain 17% sijoittuu näille alueille. Vähittäiskaupan suuryksikkö-merkinnällä osoitetuilla kohteilla ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupan toiminta- ja kehitysedellytyksiin.

Väestötavoite, matkailun kehitys ja ostovoiman kasvu mahdollistavat kaupan kehittymisen. Merkittävin vähittäiskaupan kehityspotentiaali on Mikkelissä sekä matkailukaupunki Savonlinnassa., joissa ostovoiman kasvu mahdollistaa sekä olemassa olevien palveluiden kehittämisen että uuden liiketilan rakentamisen. Muilla alueilla vähittäiskaupan ostovoiman kasvu ja liiketilan lisätarve on vähäisempää, mutta 2. vaihemaakuntakaava mahdollistaa kaupan kehityksen myös näillä alueilla. 2. vaihemaakuntakaavassa osoitettujen keskustatoimintojen alueiden ja vähittäiskaupan suuryksiköiden vaikutusalueilla on riittävän suuri asiakaspohja monipuolisen tarjonnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. 2. vaihemaakuntakaavan kauppaa koskevat ratkaisut luovat edellytykset nykyisten kaupallisten keskusten aseman vahvistumiselle maakunnan sisällä.

Maakuntakaavan sijainti- ja mitoitusratkaisut tarkentuvat kuntakaavoituksen yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Kuntakaavoituksella ratkaistaan myös merkitykseltään paikallisten vähittäiskaupan suuryksiköiden yksityiskohtainen sijainti ja mitoitus.

Toimivan kilpailun edistämiseksi on tärkeää, että kaavoituksella mahdollistetaan uusien kaupan yksiköiden sijoittuminen alueelle. 2. vaihemaakuntakaavan ratkaisuilla pyritään mahdollistamaan kilpailun toimivuutta Etelä-Savossa. Kaavaratkaisussa kaupan toiminnot pyritään toisaalta keskittämään rajatulle määrälle alueita ja toisaalta näiden osalta mitoitusratkaisuilla tarjotaan erityisesti tilaa vaativan erikoistavaran kaupalle tilaa kilpailulle.

2. vaihemaakuntakaava ohjaa seudulliset uudet päivittäistavara- ja keskustahakuisen erikoiskaupan suuryksiköt ensisijaisesti keskustatoimintojen alueille. Maakuntakaavan myötä keskusta-alueiden kaupallinen painoarvo ja vetovoima vahvistuvat, mikä turvaa olemassa olevan kaupan kehityksen, mutta voi luoda edellytyksiä myös uusien liikepaikkojen kehittämiseksi keskusta-alueilla erityisesti erikoiskaupassa.

Alue- ja yhdyskuntarakenne

Kaupan rakenne on kytketty kaavaratkaisussa osaksi keskusverkkoa ja sen kehittämistä. Kaupan alueet sijaitsevat maakunnan rakenne huomioiden tasaisesti suhteessa väestön sijoittumiseen sekä liikkumiseen. Alueet ovat hyvin saavutettavissa kevyellä liikenteellä ympäröiviltä asuinalueilta. Valtion kuristavasta joukkoliikenteen rahoituksen vähentämisestä johtuen saavutettavuus joukkoliikenteellä vaihtelee. Tosin kaupungeissa kaupan alueet ovat hyvin saavutettavissa myös joukkoliikenteellä ja pienten keskusten osalta ydinkeskustat ovat taajama-alueilla käytännössä jalankulkuetäisyyksillä.

Keskustatoimintojen alueiden roolit kaupallisessa palveluverkossa on osoitettu merkinnöin sekä tarpeellisilta osin enimmäismitoituksin. Kaupunkien keskustat on osoitettu omilla merkinnöillään. Nämä toimivat selkeästi koko asiointialueensa keskeisimpinä kaupan alueina etenkin muun erikoiskaupan osalta. Maakunnan keskisuurten taajamien keskustatoimintojen alueet on osoitettu ca-merkinnällä. Nämä toimivat palvelukeskittyminä kyseisten taajamien lisäksi laajemmalle alueelle, niin maaseutuväestölle kuin vapaa-ajanasukkaillekin, sillä haja-asutusalueen palvelurakenne on pääosin olematonta.

Keskustoja koskevat merkinnät ovat tarkoituksenmukaisia suhteessa maakunnan aluerakenteeseen ja sen kehittämistavoitteisiin. Esitetyt keskustatoimintojen alueet mahdollistavat merkitykseltään seudullisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumisen olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen tukeutuen. Vähittäis-

kaupan merkitykseltään seudullisten yksiköiden sijoittuminen nykyisiin keskukseen tukee maakunnan nykyistä palveluverkkoa ja sen säilymisedellytyksiä sekä tukee keskusten elinvoimaisuutta ja kehittämismahdollisuuksia.

2. vaihemaakuntakaavassa osoitetut keskustatoimintojen aluevarausmerkinnät ovat kohdemerkintöjä, joiden ulottuvuudet ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Tämä luo edellytyksiä alueiden yksilölliselle, paikallisista lähtökohdista tapahtuvalle uusiutumiselle.

2. vaihemaakuntakaavassa osoitetut vähittäiskaupan suuryksiköiden alueet sijoituvat pääosin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Vähittäiskaupan suuryksiköiden lähialueilla asuvien tosin määrä vaihtelee merkittävästi. Seuraavassa taulukossa on esitetty km-kohteittain alle 3 km etäisyydelle kohteesta sijoittuvan väestön osuus koko kunnan väkiluvusta:

Väestön osuus koko kunnan väestöstä alle 3 km etäisyydellä	%
Karikko	38
Kuortti	21
Laitaatsilta	25
Länsiväylä	45
Nojamaa	26
Vehmaa	33
Visulahti	16

Vähiten asukkaita alle 3 km etäisyydellä suhteessa koko kunnan väkilukuun on tällä hetkellä Visulahden alueella. Visulahden osalta valtatie 5 uuden linjauksen sijainnin ja myöhemmin toteuttamisen epävarmuus on aiheuttanut tilanteen, jossa Visulahden aluetta ei ole päästy toteuttamaan. Tämän vuoksi alueen osalta on asetettu maakuntakaavaan suunnittelumääräys, jolla alueen kaupallisen osan toteuttaminen tulee kytkeä alueen muun yhdyskuntarakenteen kehittämiseen.

Kappalemääräisesti vähiten asutusta kaupan alueiden läheisyydessä sijoittuu Kuortin ja Vehmaan alueiden ympäristöön. Nämä kaupan alueet palvelevat ensisijaisesti valtatie 5 ohikulkuliikennettä sekä matkailua. Näillä alueilla on kaavamääräyksin rajoitettu päivittäistavarakaupan sijoittumista, jotta Juvan ja Pertunmaan keskustaajamien palvelutarjonta ei vaarannu.

Saavutettavuus ja liikkuminen

2. vaihemaakuntakaavan kaupan ratkaisu luo edellytykset alueellisesti tasapainoisen kaupan palveluverkon kehitykselle. Tämä turvaa palvelujen hyvän saavutettavuuden eri osissa maakuntaa. Palvelutarjonnan tukeminen eritasoisissa maakunnan keskuksissa turvaa palveluiden tasapuolisen saavutettavuuden maakunnan eri osissa. Kaavaratkaisu, jossa tuetaan nykyisten palveluverkon säilymistä, ei heikennä saavutettavuutta nykytilanteeseen nähden. Keskuksissa asuville palvelujen saavutettavuus paranee, kun taas maaseudun asukkaiden osalta palvelujen saavutettavuus säilyy nykyisellään.

Keskusta-alueille sijoittuva kauppa on hyvin saavutettavissa kevyellä liikenteellä, koska keskusta-alueet ovat myös asumisen painopisteitä ja koska keskusta-alueilla kevyen liikenteen yhteydet ovat useimmiten kunnossa. Keskusta-alueiden ulkopuolelle sijoittuvien vähittäiskaupan suuryksiköiden saavutettavuus kevyellä

liikenteellä on sidoksissa lähialueen väestömäärään ja kevyen liikenteen yhteyksiin. Koska kysymyksessä on nykyisten kaupan alueiden kehittäminen, on myös kevyenliikenteen verkosto kaupan alueille pääosin olemassa. Maakuntakaavassa osoitettujen vähittäiskaupan suuryksiköiden lähialueiden väestömäärä vaihtelee. Vähiten asukkaita on Kuortin ja Vehmaan lähialueilla. Muilla alueilla varsin merkittävä osa sijaintikunnan väestöstä asuu alle kolmen kilometrin etäisyydellä vähittäiskaupan suuryksiköstä, jolloin kevyen liikenteen käyttö asiointimatkoilla on mahdollista.

Maakuntakaavassa osoitetut keskustatoimintojen alueet kuten myös vähittäiskaupan suuryksiköt ovat hyvin saavutettavissa henkilöautolla. Muuta kuin henkilöautoa asiointiin käyttäville asukkaille asiointi on mahdollinen joukkoliikenteellä, mutta taajamien ulkopuolelta sekä taajamien välillä saavutettavuuden taso määräytyy valtion joukkoliikennettä kurjistavien tukivähennysten vuoksi joukkoliikenteen harvenneista reiteistä ja vuoroväleistä. Kaupunkien järjestämät taajamien joukkoliikenteen palvelut ovat hyvällä tasolla. Pienemmillä paikkakunnilla taajamaväestö asuu pääosin kävelyetäisyydellä palveluista ja haja-asutusalueen väestö joutuu käytännössä turvautumaan lähes poikkeuksetta oman auton käyttöön.

Km-kohteista Mikkelin Länsisillan (Karikon) alueen toteuttaminen edellyttää uusien liittymäjärjestelyjen toteuttamista alueelle. Muilla km-kohteilla liittymävalmius on parempi.

Teollisuus- ja työpaikat

EcoSairilan teollisuusmerkinnän osoittaminen kaavassa luo edellytyksiä Metsä-Sairilan jäteaseman materiaalien uusiokäytön hyödyntämiselle ja myös rakenteilla tulevan uuden jätevedenpuhdistamon kytkemiseen esim. osaksi energiantuotantoa. Toimintojen sijoittaminen materiaalilähteiden yhteyteen vähentää kuljetustarpeita. Toimintojen yhteensovittaminen ympäröivän maankäytön kanssa edellyttää erityistä tarkkuutta etenkin mahdollisten meluvaikutusten osalta.

Seveso III-direktiivin kohteiden huomioiminen maakuntakaavassa parantaa kohteiden huomiointia ympäröivän maankäytön suunnittelussa. Joustava merkintätapa maakuntakaavassa taajamien osalta auttaa ennakoimaan mahdollisten uusien laitosten oikeassa sijoittamisessa taajamissa.

Joroisten lentokenttää ja sen ympäristöä koskevalla elinkeinojen kehittämisen kohdealuemerkinnällä pyritään edistämään julkisin varoin rakennetun lentokentän infrastruktuurin hyötykäyttöä senkin jälkeen kun valtio vetäytyy pois kentän ylläpidosta.

Tausta-aineistot

- Etelä-Savon palveluverkkoselvitys 2015
- Mikkelin kaupunkiseudun rakennemalli. 20.3.2012
- Yleis- ja asemakaavat
- TUKESin rekisterit

2.3 Matkailu ja virkistys

2.3.1 Matkailu

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu matkailupalvelujen kohde-merkinnällä (rm) Vuoksen vesistö-alueeseen ja Mäntyharjun reittiin kytkeytyviä, maakunnallisesti merkittäviä kulttuuri-, luonto-, vesistö- ja/tai liikuntamatkailun painopistealueita. Luetellut matkailuteemat ovat maakunnan matkailustrategian mukaisia matkailun avaintemoja.

Kaavamerkintä osoittaa matkailun painopistealueen likimääräisen sijainnin, mutta sen ulottuvuudet määritellään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Painopisteet kytkeytyvät vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeisiin ja ovat toiminnallisia rypäitä, ei niinkään yksittäisiä matkailukohteita. Painopistealueiden yksityiskohtaisempi suunnittelu ja rajausta sekä siihen toiminnallisesti ja rakenteellisesti liittyvien matkailualueiden kytkeytymisen suunnittelu tapahtuvat matkailun kehittämissuunnittelun ja yksityiskohtaisemman kaavoituksen kautta. Maankäytön, matkailun, palvelujen ja liikenteen sekä alueen oloista johtuvien erityisten tarpeiden yhteensovittamiseksi matkailukeskittymille tulisi laatia rakenne- ja kehittämissuunnitelma sekä strateginen yleiskaava, joka osoittaa yksityiskohtaisemmin matkailun painopistealueet, kehittämisvyöhykkeet ja niiden kehittämistarpeet sekä ohjaa suunnittelu- ja kehittämistoimenpiteiden toteuttamista.

Tehtävät päivitykset

Savonlinnan seudun aluerakennemallissa on mm. tutkittu seudun matkailun kehittämispotentiaalia. Raportissa osoitetut matkailukohteet on seuraavassa taulukossa luokiteltu niiden suunnittelutilanteiden mukaan.

Kunta	Kohde	Tyyppi (rakenne- mallissa)	Suunnittelutilanne
Enonkoski	Kirkonkylä	matkailukirkonkylä	maakuntakaavan taajama, yleis- ja asemakaavoitettu
Heinävesi	Kirkonkylä	matkailukirkonkylä	maakuntakaavan taajama, asemakaavoitettu

Heinävesi	Lintulan luostari	attraktiokohde	maakuntakaavan rm, tutustumiskohde, ei matkailumajoituskapasiteettiä eikä kaavoja
Heinävesi	Kerma	matkailukylä	ei maakuntakaavassa, rantayleiskaavoitettu, <15 000 k-m ²
Heinävesi	Karvio	matkailukylä	maakuntakaavan rm, rantayleiskaavoitettu, asemakaavoitettu > 15 000 k-m ²
Heinävesi	Pääskyvuori	liikuntakohde	maakuntakaavan V-rm, laskettelualue, yleis- ja asemakaavoitettu < 15 000 k-m ²
Heinävesi	Valamon luostari	Resort, olemassa oleva attraktiokohde	maakuntakaavan rm, matkailumajoituskapasiteettia, rantayleiskaavoitettu > 15 000 k-m ²
Puumala	Kirkonkylä	matkailukirkonkylä	maakuntakaavan taajama, yleis- ja asemakaavoitettu
Puumala	Niinisaari	Matkailukylä	ei maakuntakaavassa, rantayleiskaavoitettu < 15 000 k-m ²
Puumala	Pistohiekka	Resort, potentiaalinen	maakuntakaavan rm, yleiskaavoitettu, asemakaava vireillä > 15 000 k-m ²
Puumala	Sahanlahti	Resort, potentiaalinen	maakuntakaavan rm, yleiskaavoitettu, asemakaava > 15 000 k-m ²
Rantasalmi	Kirkonkylä	matkailukirkonkylä	maakuntakaavan taajama, asemakaavoitettu
Rantasalmi	Kuushukkala	Resort, kehittyvä	ei maakuntakaavassa, yleis- ja ranta-asemakaavoitettu <15 000 k-m ²
Rantasalmi	Porosalmi	Resort, kehittyvä	maakuntakaavan rm, yleis- ja asemakaavoitettu > 15 000 k-m ²
Rantasalmi	Ruusuhovi	Resort, olemassa oleva	maakuntakaavan V-rm, golfalue, hotelli, matkailumajoituskapasiteettia, rantayleis- ja ranta-asemakaavoitettu < 15 000 k-m ²
Savonlinna	Herttua	Resort, kehittävä	maakuntakaavan taajama-alueella, asemakaavoitettu
Savonlinna	Kerimäen kirkonkylä	Matkailukylä	maakuntakaavan taajama, asemakaavoitettu
Savonlinna	Kerimaa-Kerigolf	Resort, kehittyvä	maakuntakaavan V-rm, golfalue, retkeilyalue, matkailumajoituskapasiteettia, rantayleiskaavoitettu < 15 000 k-m ²
Savonlinna	Tuunaan-saari	Resort, kehittyvä	maakuntakaavan rm, yleis- ja asemakaavoitettu > 15 000 k-m ²
Savonlinna	Putikko	attraktiokohde	ei maakuntakaavassa, asemakaavoitettu, paikallinen asuinkylä
Savonlinna	Kultakivi	Resort, potentiaalinen	Ei maakuntakaavassa, asemakaavoitettu >15000k-m ²
Savonlinna	Tanhuvaara	Liikuntakohde ja Resort, kehittyvä	maakuntakaavan V-rm, urheiluopisto, majoituskapasiteettia, yleis- ja asemakaavoitettu > 15 000 k-m ²
Savonlinna	Kasinonsaari	Resort, kehittyvä	maakuntakaavan taajama-alueella, asemakaavoitettu > 15 000 k-m ²
Savonlinna	Ruunarinteet	Liikuntakohde	maakuntakaavan V-rm, laskettelualue < 15 000 k-m ²
Savonlinna	Aholahdi	Liikuntakohde	hiihtostadion, maakuntakaavan V-rm, < 15 000 k-m ²
Savonlinna	Vuohimäki	Resort, potentiaalinen	maakuntakaavan taajama-alueella < 15 000 k-m ²
Savonlinna	Tynkkylänjoki	Resort, potentiaalinen	ei maakuntakaavassa, asemakaavoitettu < 15 000 k-m ²
Savonlinna	Rauhalinna-Lehtiniemi	Resort, potentiaalinen, attraktiokohde	maakuntakaavan V-rm, retkeilyalue < 15 000 k-m ²
Savonlinna	Varparanta	Resort, potentiaalinen	ei maakuntakaavassa, olemassaolevaa entisen vanhainkodin ja metsäkoulun rakennuskantaa n. 10 000 k-m ²
Savonlinna	Oravi	Matkailukylä	maakuntakaavan rm, osin ranta-asemakaavoitettu > 15 000 k-m ²

Maakuntakaavaa päivitetään matkailuteeman osalta lisäämällä kaavaan rm-merkinnällä Kultakiven matkailualue. Muut em. taulukossa olevat kohteet ovat joko huomioitu voimassaolevassa maakuntakaavassa tai pystyvät kehittymään paikallisina matkailukohteina ilman maakuntakaavamerkintää.

Kultakiven matkailualue on yli 50 000 k-m²:n rakennusoikeudellaan suuruusluokaltaan niin merkittävä, että se tulee osoittaa maakuntakaavassa. Valtatie 14:n varteen sijoittuva matkailualue on suunniteltu kylämäiseksi tiiviiksi kohteeksi. Sillä on sijoittumisensa suhteen erinomaiset edellytykset vastata kasvavaan venäläismatkailijoiden kysyntään.

Mantylharjun eteläosassa Nurmaalla sijaitseva WHD Gård on viime vuosina lähtenyt kehittämään voimakkaasti matkailutoimintaa. Matkailutoiminta on kaasuyhtiö Woikoski Oy:n omistajasuvun käsialaa ja sijoittuu suvun omistamille maille. Matkailutoiminta on hyvin monipuolista ja sitä kehitetään voimakkaasti. Tällä hetkellä matkailutoimiin kuuluu mm. majoitusta, ravintolatoimintaa, kalastus- ja metsästystoimintaa, kuten itsetarhattujen fasaanien metsästystä, automuseo ja omat ulkoilureitit. Lisäksi alueella on kaasuautoja varten rakennettu testialue, jota voi hyödyntää myös matkailukäytössä. Alueen matkailun kehittämisen turvaamiseksi merkitään se maakuntakaavaan rm-merkinnällä.

Lisäksi rm-merkinnän määräystä päivitetään kaikkien rm-alueiden osalta siirtämällä siihen osa kumottavasta vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeen merkinnästä. Määräyksessä kiinnitetään huomiota matkailupalvelujen alueen ja siihen kytkeytyvän ympäristön maankäytön, matkailun, palvelujen ja liikenteen sekä alueen oloista johtuvien erityisten tarpeiden yhteensovittamistarpeesta. Määräyksen mukaisesti maakuntakaavan matkailupalvelujen alueille tulee laatia rakenne- ja kehittämissuunnitelma sekä strateginen yleiskaava, joka osoittaa yksityiskohtaisemmin matkailun painopistealueet, kehittämisvyöhykkeet ja niiden kehittämistarpeet sekä ohjaa suunnittelu- ja kehittämistoimenpiteiden toteuttamista.

Merkinnät ja määräykset

Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

MATKAILUPALVELUJEN ALUE (KOHDEMERKINTÄ)

Merkinnällä osoitetaan matkailun kehittämisen kannalta potentiaalisia painopistealueita, joihin kohdistuu maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä kehittämistarpeita. Alueen kehittäminen, maankäyttö ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia.

Suunnittelumääräys

Matkailupalvelujen alueen ja siihen kytkeytyvän ympäristön maankäytön, matkailun, palvelujen ja liikenteen sekä alueen oloista johtuvien erityisten tarpeiden yhteensovittamiseksi matkailupalvelujen alueille tulee laatia rakenne- ja kehittämissuunnitelma sekä strateginen yleiskaava, joka osoittaa yksityiskohtaisemmin matkailun painopistealueet, kehittämisvyöhykkeet ja niiden kehittämistarpeet sekä ohjaa suunnittelu- ja kehittämistoimenpiteiden toteuttamista.

Alueen maankäytön ja rakentamisen mitoitus, sijainti ja laajuus on määritettävä yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa siten, että alueet muodostavat kestävä ja toiminnallisesti yhtenäisen kokonaisuuden osana seudullista palvelu- ja yhdyskuntarakennetta.

Alueeseen kytkeytyville luonnonsuojelualueille tulee *tarvittaessa* laatia hoito- ja käyttösuunnitelmat, jotka osaltaan toimivat myös alueen matkailun kestävästä kehityksen perustana.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava arvokkaiden ympäristö- ja luontoarvojen säilyminen.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huomioitava maakuntakaavan kohde- luettelossa yksilöidyt valtakunnallisesti ja/tai maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristön kohteet ja alueet sekä muinaisjäännekohteet.

Kohdekohtaiset erityismääräykset

Porosalmi rm 14.15, Oravi rm 16.15, Punkaharju rm 12.15, Puumala rm 13.15, Vihtasalmi rm 9.15:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on huolehdittava siitä, että rakentaminen tai muu käyttö ei yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa aiheuta alueella tai sen läheisyydessä sijaitsevalle Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla alueella sellaisia häiriöitä, jotka merkittävästi heikentävät alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.

Toteutus

Matkailukohteiden (rm) yksityiskohtaisempi suunnittelu toteutetaan kuntien yleis- ja asemakaavataustatarkasteluina. Tarkasteluissa on keskeistä kunnan ja matkailutoimijoiden välinen kiinteä yhteistyö.

Vaikutukset

Matkailumerkinnän lisääminen Kultakiven ja WHD Gårdin alueilla tukee matkailun kehittämistä alueella. Molemmilla alueilla on olemassaolevaa infrastruktuuria, jonka käyttöä ja jatkokehittämistä maakuntakaavamerkintä tukee.

Tausta-aineistot

- Yleis- ja asemakaavat
- Etelä-Savon matkailustrategia 2014-2020
- Maankäytön riskianalyysi saimaannorpan pesimäalueille, Saimaannorppa-LIFE -hanke. Osaraportti Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavan taustaselvitykseksi Metsähallitus, luontopalvelut, 10.12.2015, MH5577/2015 Vilén, A, Halme, T. & Sipilä T. 2015

2.3.2 Virkistys

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevan maakuntakaavan virkistyskäyttöön liittyviä aluevarauksia ovat virkistysmatkailualue (V-rm), virkistysalue (V) sekä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaustarvetta (MU). Virkistysmatkailualueiden (V-rm) päämaankäyttömuoto on virkistys, mutta alueisiin voi liittyä tehokkaasti rakennettu matkailualue.

Maakuntakaavan MU-alueet ovat laajoja pääosin valtion omistamia erämaisia alueita, jotka liittyvät myös suojelualueisiin ja muodostavat näin merkittäviä ekologisia kokonaisuuksia. Alueita voidaan hyödyntää esim. luontomatkailussa ja niillä voidaan harjoittaa maa- ja metsätaloutta.

Virkistysaluemerkinnällä (V) on osoitettu lähinnä ylikunnallista merkitystä omaavia retkeilyalueita. Taajamien sisäisiä virkistysalueita ei käsitellä maakuntakaavassa. Mikkelin ja Pieksämäen kaupunkialueilla on voimassaolevassa maakuntakaavassa kuitenkin merkitty yhteystarvemuodolla kaupunkien keskusta-alueiden viheryhteystarpeet. Viheryhteyksien tarkempi suunnittelu tapahtuu yleiskaavoilla.

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on kohdemerkinnällä osoitettu retkisatamat (V1), sekä ohjeellisella katkoviivamerkinnällä ylikunnallista merkitystä omaavat melontareitit (mlr), moottorikelkkailureitit (mr) ja retkeilyreitit (rr).

Tehtävät päivitykset

Maakuntakaavassa muutetaan Pieksämäen Nikkarilan virkistysalueen merkintä virkistysmatkailualuemerkinnäksi (V-rm). Samalla aluevarauksen rajausta muutetaan Valkeisen ja Pyijyn lampien alueella siten, että olemassa oleva mökkikanta rajataan alueen ulkopuolelle.

Nikkarilan alueella sijaitsevat entisen metsäkoulun rakennukset muodostavat virkistysmatkailualueen rakennetun osan. Alueelle annetaan kohdekohtainen erityismääräys uudisrakentamisen sijoittamisesta vain nykyisten rakennusten yhteyteen, näin turvataan alueen muu virkistyskäyttö. Nikkarilan alue rajautuu pohjoisessa Partaharjun virkistysmatkailualueeseen ja yhdessä nämä kaksi aluetta muodostavat merkittävän luontomatkailun ja virkistysaluekokonaisuuden. Alueelle on valmistunut keskusta-alueen strateginen osayleiskaava (2016).

Mikkelin Tornimäen virkistysmatkailualue muuttuu Tornimäen laskettelurinteen lähiympäristöä lukuun ottamatta teollisuustoimintojen alueeksi (t). Metsäsairilan jätekeskuksen lähiympäristöön on siirtymässä Mikkelin kaupungin jätevedenpuhdistamo ja sinne suunnitellaan ympäristöteknologia-alan yrityskeskittymää.

Mikkelin kaupungin virkistysalueista Kalevankankaan virkistysalueesta osa muuttuu luonnonsuojelualueeksi, muutos ei vaikuta alueen latuihin tai reitteihin. Myös Keronsalon virkistysalueeseen kuuluva Keronsaari muutetaan luonnonsuojelualueeksi ja aluetta supistetaan pohjoisosasta. Uutena virkistys- ja kalastusalueena merkitään kaavaan Metsähallituksen Valkeajärven alue.

Savonlinnan kaupungin Simunan virkistysaluetta supistetaan voimassaolevaan maakuntakaavaan nähden poistamalla virkistysvaraus Pieni Simuna –nimiseltä saarelta. Saarella sijaitsee omarantaisia rakennuspaikkoja, joiden vuoksi saaren käyttö virkistysalueena ei ole ollut käytännössä mahdollista.

Lisäksi Saimaalla osa virkistysalueista muuttuu suojelualueiksi (SL) Saimaan luonnonsuojelualueista annetun asetuksen (441/2014) mukaisesti. Näiden alueiden virkistyskäyttö pyritään edelleen turvaamaan osoittamalla alueiden retkisatamat V1 -merkinnällä. Myös Mäntyharjun Puukonvuoren virkistysalue muuttuu suojelualueeksi.

Pidä Saaristo Siistinä ry toteutti v. 2013 retkisatamien kuntokartoitushankkeen. Sen aikana kartoitettiin kaikki kuntien ja Pidä Saaristo Siistinä ry:n ylläpitämien retkisatamien varustus ja kunto. Kartoituksen seurauksena maakuntakaavaan lisätään 38 uutta retkisatamaa ja poistetaan kahdeksan. Maakuntakaavasta on puuttunut etenkin melojien levähdyspaikkoja. Nyt melontareittien retkisatamat lisätään kaavaan. Myös Metsähallituksen ylläpitämiä, Natura-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa esitettyjä, retkisatamia on lisätty kaavaan.

Mikkelin seudun elinkeino-yhtiö Miset Oy (Nykyinen Miksei Oy) toteutti vuosina 2013 - 2015 Mikkelin seudun virkistys- ja kulttuurireitistöjen kehittämishankkeen (Saimaa Routes), jossa toteutettiin mm. nettipohjainen reittiselain ja kartoitettiin reittien kunto ja käyttökelpoisuus. Projekti keskittyi lähinnä lyhyisiin reitteihin. Hiidenmaan polkujen reitistön paikkaa päivitetään toteutuksen mukaiseksi.

Mäntyharjun seudun elinkeinojen kehitys-yhtiö Mäsek Oy toteutti vuosina 2012 - 2014 Mäntyharju-Repovesi reitistö-hankkeen. Hankkeen perusteella tarkennetaan Keisarinväljän kierros -melontareittiä, muut reittilinjat ovat jo maakuntakaavassa.

Juvan ja Sulkavan kuntien alueella sijaitsevaa Oravareittiä on laajennettu Rantasalmen suuntaan ja tämä jatke osoitetaan maakuntakaavassa.

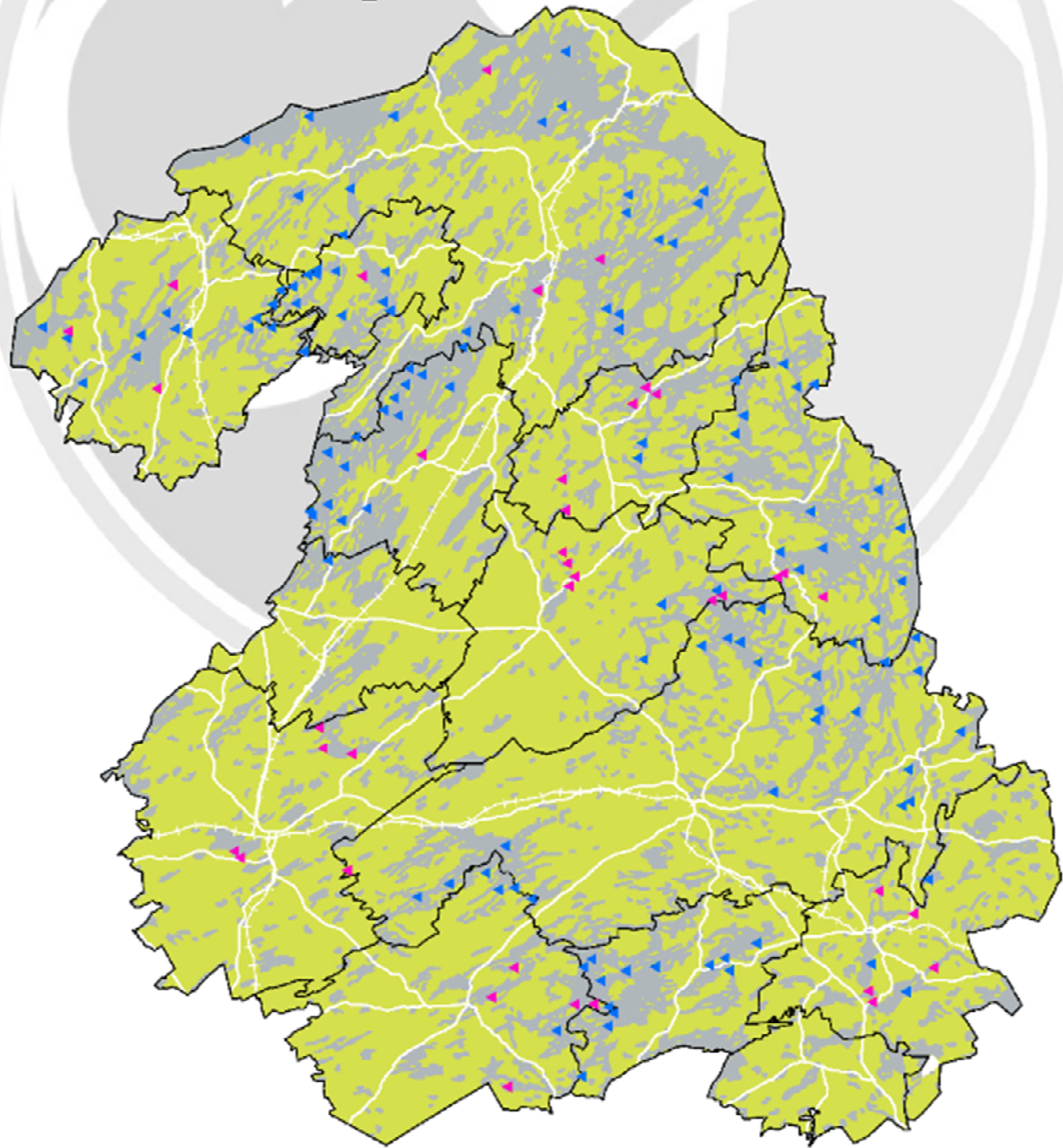
Vihreän kullan retkeilyreitistö on jäänyt vähäiselle käytölle; sen ylläpito on ollut heikkoa ja merkintä huonoa. Reitistö toimii paremmin talviaikana hiihtolatuina sekä pieninä paikallisina reitistö osina. Maakuntakaavasta poistetaan vihreän kullan ylikunnallinen retkeilyreitistö Juvalla, Puumalassa, Rantasalmella ja Sulkavalla. Jatkossa reitistöä kehitetään kunnittain omien tarpeiden (hiihto, luontopolku) mukaisesti.

ETELÄ-SAVON 2. VAIHEMAAKUNTAKAAVA

Maakuntakaavan retkisatamat

Etelä-Savon maakuntakaavan (2010)
retkisatama

Uusi retkisatama

Merkinnät ja määräykset

V-rm-merkinnän määräystä päivitetään lisäämällä siihen Nikkarilan aluetta koskeva erityismääräys. Muut merkinnät ja määräykset säilyvät entisellään. *Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakunta-kaavaan nähden.*

V-rm VIRKISTYSMATKAILUALUE

Merkinnällä osoitetaan keskusverkon ulkopuolisia alueita tehokkaalle virkistyskäytölle, ulkoilulle, urheilulle ja matkailua palveleville toiminnoille. Alueella on yksityiskohtaisemman suunnittelun tarvetta virkistyskäytön ja matkailutoimintojen yhteen sovittamiseksi.

Suunnittelumääräys

Alueen yleisen virkistyskäytön kehittäminen sekä luonto- ja kulttuuriarvojen säilyminen tulee turvata yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueelle voidaan osoittaa matkailurakentamista.

Rakentamismääräys

Alueelle saa rakentaa ulkoilu-, urheilu- ja virkistyskäyttöä sekä matkailua palvelevia rakennuksia.

Kohdekohtaiset erityismääräykset

Kotkatharju V-rm 4.60, Uuraansaari-Kaupinsaari V-rm 16.71, Rauhalinna-Putkinotko, V-rm 16.72, Ruunavuori V-rm 16.60:

Alueen käyttöä suunniteltaessa on huolehdittava siitä, että rakentaminen tai muu käyttö ei yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa aiheuta alueella tai sen läheisyydessä sijaitsevalle Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla alueella sellaisia häiriöitä, jotka merkittävästi heikentävät alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.

Nikkarila V-rm 11.64:

Rakentamisen sijoittaminen alueelle tulee suunnitella nykyisen rakennuskannan yhteyteen.

V VIRKISTYSALUE

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä virkistysalueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys

Alueella saa rakentaa vain yleistä virkistäytymistä ja maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia sekä suorittaa rakennusten peruskorjauksia.

Suunnittelumääräys

Alueen maankäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota alueen virkistyskäytön kehittämiseen ja ympäristöarvojen säilyttämiseen. Yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa on luotava edellytykset alueen kehittämiselle osana seudullista virkistys- ja matkailualueverkostoa.

▲ VI RETKISATAMA

Merkinnällä osoitetaan retkisatamia.

MU MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAUSTARVETTA

Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden pääkäyttömuoto on metsätalous ja joille suuntautuu seudullisesti tai maakunnallisesti merkittäviä ulkoilupaineita.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulisi kiinnittää huomiota alueen ympäristöarvoihin, ulkoilutoimintojen järjestämismahdollisuuksiin sekä alueen kytkeytymiseen seudun matkailupalveluihin sekä muihin virkistysalueisiin ja ulkoilureitteihin.

○○○○○ omlr MELONTAREITTI, ohjeellinen

Merkinnällä osoitetaan ohjeellisina maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä melontareittejä.

○○○○○ orr RETKEILYREITTI, ohjeellinen

Merkinnällä osoitetaan ohjeellisina maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä retkeilyreittejä.

Toteutus

Virkistysmatkailualueiden (V-rm) toteuttaminen suunnitellaan yleis- ja asemakaavoin. Matkailuhankkeiden toteuttaminen on luonnollisesti matkailutoimijoiden ja -investoreiden vastuulla. Maakuntakaava korostaa V-rm alueiden kokonaisvaltaista suunnittelua hankekohtaisen suunnittelun tueksi. V-rm-alueiden osalta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee selvittää virkistyskäytön ja matkailun yhteensovittaminen ja toteuttamisen vastuut. Kunnan ja muiden toteuttajatahojen yhteistyöhön V-rm alueet tarjoavat hyviä mahdollisuuksia.

Virkistysalueiden ja retkisatamien toteuttaminen kuuluu pääsääntöisesti sille kunnalle, jossa alue tai kohde sijaitsee. Mikäli alue kuitenkin on varattu laajempaa kuin paikallista käyttöä varten, toteuttajina voivat olla myös naapurikunnat ja valtio. Joskus toteuttajana voi olla jokin yhteisö, yritys tai yksityiset tahot. Virkistysalueiden ja reittien suunnittelu tulisi olla osana yleistä kuntasuunnittelua ja maankäytön suunnittelua. Yleis- ja asemakaavoituksen yhteydessä tulee suunnitella myös virkistysalueverkosto ja pitää huolta sen riittävydestä ja toimivuudesta. Kuntien tulee huolehtia myös virkistysrakenteiden ylläpidosta. Luontomat- kailun ja virkistyskäytön kehityksen ja aluetaloudellisen merkityksen myötä tarvitaan myös uusia toteuttamis- ja ylläpitomalleja.

Metsähallitus vastaa valtion maiden suunnittelusta ja valtion mailla olevien virkistysalueiden ja retkisatamien rakentamisesta ja kunnossapidosta. Valtion laajat, Etelä-Savon mittakaavassa erämaiset, Natura-alueisiin rajoittuvat alueet on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, joilla on ulkoilun ohjaustarvetta (MU). Näiden alueiden maankäyttö suunnitellaan tarkemmin luonnonvarasuunnittelun ja alue-ekologisen suunnittelun jatkuvissa prosesseissa. Alueiden päämaankäyttömuoto on metsätalous.

Ulkoilulaki määrittelee puitteet pysyvien ulkoilureittien perustamiselle ulkoilun ohjaamiseksi sekä ulkoilusta kiinteistöille aiheutuvien haittojen korvaamiseksi. Ulkoilureittien toteuttamista varten tulee laatia ulkoilureittisuunnitelma. Suunnitelman pohjalta reitit voidaan toteuttaa yksityismaille joko kunnan ja maanomistajan välisin sopimuksin tai ulkoilulain mukaisella ulkoilureittitoimituksella.

Vaikutukset

Virkistysalueiden muuttaminen Saimaalla luonnonsuojelualueiksi ei juurikaan vaikuta alueiden virkistyskäyttömahdollisuuksiin. Alueilla säilyy olemassa oleva retkisatamavarustus. Sen sijaan virkistysalueiden väheneminen taajamien lähellä edellyttää kunnilta tarkempaa suunnittelua virkistysmahdollisuuksien turvaamiseksi, varsinkin kun maakuntakaavassa ei sen yleispiirteisyydestä johtuen osoiteta lähivirkistysalueita, eikä yhden kunnan alueella sijaitsevia paikallisia reitistöjä, vaan niiden suunnittelu on jätetty yleiskaavoituksen tehtäväksi. Mikkelin kaupungin yleiskaavatyön yhteydessä on laadittu ekosysteemipalvelu- ja viherrakennelvelvitys.

Virkistysmatkailualueita on kunnissa kaavoitettu maakuntakaavan periaatteiden mukaisesti keskittämällä matkailurakentamista olemassa olevan rakenteen yhteyteen ja turvaamalla laajojen rakentamattomien alueiden säilyminen yleisessä jokamiehenoikeudella tapahtuvassa virkistyskäytössä.

Etelä-Savossa virkistysalueita koskevat suurimmat uhkat liittyvät virkistysrakenneiden ylläpitoon. Ylläpitoon ei joko ole osoitettu varoja tai sitten ylläpidon tuesta on tingitty. Vielä toistaiseksi on kuitenkin virkistysalueiden palveluvarustusta voinut käyttää ilmaiseksi, erilaiset käyttömaksut tekevät kuitenkin tuloaan myös jokamiehenoikeudella tapahtuvaan virkistyskäyttöön.

Tausta-aineistot

- http://www.pidasaaristosiistina.fi/projektit/paattyneet_projektit/etela-savon_retkisatamien_kartoitushanke
- <http://www.masek.fi/matkailu-ja-vapaa-aika/maentyharjulta-repovedelle-hanke>
- www.seutuhaku.fi
- <http://www.saimaaroutes.com/>
- Metsähallitus. Joutenveden–Pyyveden Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelman luonnos. 9.9.2015.
- Metsähallitus. Puulan ja Kyyveden Natura-aluekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma. Luonnos 28.8.2014.
- Savonlinnan seudun rakennemalli
- Mikkelin ja Pieksämäen yleiskaavat

2.4 Liikenne

2.4.1 Tieliikenne

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevan maakuntakaavaan on merkitty maantieverkosta valta-, kanta- ja seututiet sekä tärkeimmät yhdystiet. Valtateistä omana ryhmänään (valtatie/runkotie) on esitetty valtakunnallisesti merkittävänä valtatie viisi. Kaupunkien katuverkoista kaavassa on tärkeimmät pääkadut. Lisäksi on esitetty runko- ja valtateiden nykyiset eritasoliittymät.

Olemassa olevan verkon lisäksi maakuntakaavassa on osoitettu seuraavat uudet ja ohjeelliset linjaukset tieverkolle:

- VT 5 Kinnari-Nuutilanmäki
- VT 5 Hietanen-Otava
- VT 13 Ristiinan taajaman ohitus
- VT 14 Savonlinnan rinnakkaistie
- VT 23 Naiskankaan liittymäjärjestelyt
- KT 62 Hurissalo-Lietvesi

Lisäksi voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu uusia eritasoliittymiä perustuen liikenteen välityskyvyn parantamistarpeeseen sekä viereisen maankäytön kehittämiseen. Kaavassa esitettyjen uusien eritasoliittymien sijainti on tarkka vain niillä tieosilla, joista on tie- tai yleissuunnitelma eli Viitostiellä Koirakiven ja Huruksen välillä sekä Kinnarin ja Nuutilanmäen välillä.

Tehtävät päivitykset

Vaihemaakuntakaavassa päivitetään tieliikenteen osalta merkinnät vastamaan toteutus- ja suunnittelutilannetta. VT 14 Savonlinnan rinnakkaistien uusi valtatie merkintä muutetaan valtatiemerkinneksi, sillä rinnakkaistie on rakennettu.

Valtatielle 5 on valmistunut ja tiesuunnitelma välille Tuppurala-Vehmaa on hyväksytty. Välille Hietanen-Pitkäjärvi on tehty ympäristövaikutusten arviointi, jonka pohjalta on laadittu yleissuunnitelma. Tiesuunnitelma ja yleissuunnitelma ovat voimassa olevan maakuntakaavan mukaisia, mutta niiden perusteella tehdään

tässä vaihekaavassa muutamia teknisuonteisia korjauksia. Merkittävin muutos on välin Hietanen-Otava osoittaminen uusi valtatie merkinnällä sekä nykyisen valtatie muuttaminen yhdystieksi ko. väliltä. Muutokset perustuvat vuonna 2014 valmistuneeseen yleissuunnitelmaan. Yleissuunnitelmassa esitetty Hietasen uusi eritasoliittymä on osoitettu voimassa olevassa maakuntakaavassa.

Merkintä vt / vt/rt / kt valtatie/runkotie/kantatie, ohjeellinen kumotaan valtateiden ja runkoteiden osalta mukaan lukien vt 4.150 koskeva suunnittelumääräys. Vaihekaavassa ja voimassa olevassa kaavassa ei ole osoitettu valta- tai runkoteille uusia linjauksia, minkä vuoksi merkinnän kuvausta ja määräystä on syytä muuttaa vastaamaan kaavakarttojen sisältöä. Voimassa olevassa kaavassa osoitettu kantatien 62 uusi linjaus jää voimaan, minkä vuoksi myös suunnittelumääräyksestä on syytä jättää kantatietä koskevat osa voimaan. Merkinnän uusi voimaan jäävä muoto on esitetty merkintöjen määräyksien yhteydessä.

Etelä-Karjalan maakuntakaavasta siirretään valta- ja seututiemerkinnot entisen Suomenniemen kunnan alueelta.

Merkinnät ja määräykset

Kaavamerkinnot säilyvät entisellään. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

■■■■ vt / vt/rt / kt VALTATIE / RUNKOTIE / KANTATIE

Merkinnällä vt osoitetaan valtateinä valtakunnallista ja maakuntien välistä pitkämatkaista liikennettä välittäviä maanteitä. Valtateista osoitetaan merkinnällä vt/rt omana alaryhmänään keskeisiä valtakunnallisesti merkittäviä valtateitä. Näistä korkealuokkaisista valtateista käytetään nimitystä runkotie. Merkinnällä kt osoitetaan kantateinä niitä valtateitä täydentäviä, maakuntia palvelevia maanteitä, jotka yhdistävät kaupunkitason keskuksia tärkeimpiin liikennesuuntiin. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Teillä tulee varautua kevytväyläjärjestelyihin taajamien ja kylämäisen asutuksen kohdalla. Väylän ja sen lähialueiden suunnittelussa tulee huomioida melun vaikutukset alueiden käyttöön.

Suunnittelumääräys koskien runkoteitä (vt/rt)

Maankäytön suunnittelussa tulee varautua siihen, että väylälle pääsy tapahtuu eritasoliittymien kautta ja paikalliselle sekä kevyelle liikenteelle on osoitettu erillinen väylä.

■■■■ vt / vt/rt/kt VALTATIE / RUNKOTIE / KANTATIE, UUSI

Merkinnällä vt osoitetaan valtateinä valtakunnallista ja maakuntien välistä pitkämatkaista liikennettä välittäviä uusia maanteitä. Valtateista osoitetaan merkinnällä vt/rt omana alaryhmänään keskeisiä valtakunnallisesti merkittäviä valtateitä. Näistä korkealuokkaisista valtateista käytetään nimitystä runkotie. Merkinnällä kt osoitetaan kantateinä niitä valtateitä täydentäviä, maakuntia palvelevia maanteitä, jotka yhdistävät kaupunkitason keskuksia tärkeimpiin liikennesuuntiin. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Teillä tulee varautua kevytväyläjärjestelyihin taajamien ja kylämäisen asutuksen kohdalla. Väylän ja sen lähialueiden suunnittelussa tulee huomioida melun vaikutukset alueiden käyttöön.

Suunnittelumääräys koskien runkoteitä (vt/rt)

Maankäytön suunnittelussa tulee varautua siihen, että väylälle pääsy tapahtuu eritasoliittymien kautta ja paikalliselle sekä kevyelle liikenteelle on osoitettu erillinen väylä.

_____ yt YHDYSTIE / KATU

Yhdysteinä osoitetaan merkittäviä kyläverkoston tai kuntien yhteistoiminnan kannalta tärkeitä teitä ja katuja. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

  kt / KANTATIE, OHJEELLINEN

Merkinnällä kt osoitetaan kantateiden ohjeelliset tielinjaukset, jotka perustuvat todettuun tieliikenteen yhteystarpeeseen ja joiden yleispiirteinen sijainti ja suhde ympäristöön on selvitetty. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

_____ st SEUTUTIE / PÄÄKATU

Seututienä osoitetaan seutukuntien liikennettä palvelevia ja seutukuntia päteihin yhdistäviä teitä. Merkinnällä osoitetaan myös merkitykseltään vastaavat kadut. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

 ERITASOLIITTYMÄ

Merkinnällä osoitetaan runkoteiden ja valtateiden nykyiset eritasoliittymät. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

 ERITASOLIITTYMÄ, UUSI

Merkinnällä osoitetaan runkoteiden ja valtateiden suunniteltuja eritasoliittymiä. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Maakuntakaavassa oleva uusi eritasoliittymä voidaan liikennemäärien tai maankäytön niin salliessa ensi vaiheessa toteuttaa myös tasoliittymänä.

Erityisesti maankäytön tarpeita palvelevan eritasoliittymän toteuttamisen ajoitus ja toteuttamismahdollisuudet tulee varmistaa ennen kuin niiden toteuttamiseen perustuvaa maankäyttöä asemakaavoitetaan pääteiden varsille ja taakse.

Toteutus

Liikenne- ja viestintäministeriö, liikennevirasto ja ELY-keskuksen liikennevastuualue päättävät tiestön luokittelusta riippuen tieliikennealueiden toteutuksesta. Kunta vastaa asemakaavoitettujen alueidensa kaduista.

Tiensuunnittelun maantielain mukaiset vaiheet ovat yleissuunnitelma ja tiesuunnitelma. Joissakin isoissa hankkeissa yleissuunnitelmaa edeltää lainsäädännön

mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely. Suunnitelmien on perustuttava oikeusvaikutteiseen kaavaan, jossa tien sijainti ja suhde muuhun maankäyttöön on selvitetty. Kaavan tavoitteisiin perustuvaa suunnitelmaa voidaan valmistella samanaikaisesti kaavan kanssa. Tiesuunnitelman on oltava oikeusvaikutteisen kaavan mukainen. Ilman kaavaakin voidaan suunnitella, jos tien luonne huomioon ottaen tien sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on viranomaisyhteistyönä selvitettävissä.

Vaikutukset

Kaavassa päivitetään liikenneverkko toteutuneen rakentamisen ja edenneiden suunnitelmien mukaisesti. Hankkeiden vaikutukset on selvitetty yksityiskohtaisemman hankesuunnittelun yhteydessä.

Tausta-aineistot

- Valtatien 5 parantaminen välillä Tuppurala-Hatsola tiesuunnitelma. 2012. https://www.ely-keskus.fi/web/ely/ely-pohjois-savo-tiehankkeet-valtatie-5-mikkeli-juva#.Vb8Tz_mnHHs
- Valtatien 5 parantaminen välillä Hietanen–Pitkäjärvi yleissuunnitelma. 2014. Sito Oy. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 68/2014. <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/5842544/Raportti/b23a0be4-b943-4164-817f-04f90c9f2d15>
- Valtatie 5 Hietanen–Pitkäjärvi, YVA-menettely ja yleissuunnitelma ympäristövaikutusten arviointiselostus. 2013. Sito Oy. . Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/110303/YVA-selostus/011d01c7-5df1-4100-b9da-53c8eb2886aa>

2.4.2 Rautatiet

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevan maakuntakaavan raideliikennevarausten tarkoitus on varmistaa maakunnan pitkän ajan kehityksen edellyttämien ratalinjojen ja liikennepaikkojen toteuttamismahdollisuudet. Maakuntakaavassa on osoitettu olemassa olevan rataverkon lisäksi uusi linjaus Huutokoski-Parikkala radalle Savonlinnan keskustan alueella sekä ohjeellisena linjauksena Teknolan teollisuusraide. Lisäksi kaavassa on osoitettu Mikkelin ja Pieksämäen matkakeskukset.

Maakuntakaavan vahvistamisen yhteydessä seutukaavasta jätettiin voimaan Lahti-Mikkeli ohjeellinen oikoratavaraus. Oikoratavaraus on osoitettu kaavassa vaihtoehtoinen tai ohjeellinen päärata – merkinnällä. Lahti-Mikkeli oikoratavaraus on osa tulevaisuuden Helsinki-Pietari ratayhteyden kehittämistä, eikä kaavan laadinnan aikaan ole ollut mahdollista arvioida riittävän kokonaisvaltaisesti Helsinki-Pietari akselin ja koko maan rautatieliikenteen kehittämistarpeita ja niihin liittyviä valintoja.

Maankäyttö- ja rakennuslain voimaan tuloon liittyneen siirtymäajan umpeuduttua myös oikoratavaraus on nyt voimassa maakuntakaavan oikeusvaikutuksien.

Tehtävät päivitykset

Voimassa olevan maakuntakaavan (yr) yhdysrata uusi Huutokoski-Parikkala radalle Savonlinnan keskustan kohdalla muutetaan yhdysrata merkinnäksi. Yhdysrata on rakennettu.

Kumotaan Savonlinnan Teknolan teollisuusraide ja korvataan se uuteen syvästamaan johtavalla pistoraiteella.

Lisäksi kumotaan merkintä (yr) yhdysrata / sivurata, uusi ja siihen liittyvä määräys, koska merkintä ei jää kaavaan.

Merkinnät ja määräykset

Kaavamerkinnät säilyvät entisellään. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

++++ yr YHDYSRATA / SIVURATA

Merkinnällä osoitetaan pääratoja yhdistävät radat ja teollisuudelle tarpeelliset radat. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

++++ yr YHDYSRATA / SIVURATA, OHJEELLINEN

Merkinnällä osoitetaan teollisuudelle tarpeellisia uusia ratoja. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Toteutus

Liikennevirasto vastaa rataverkon ylläpidosta ja kehittämisestä.

Vaikutukset

Huutokoski-Parikkala rata on toteutettu kaavassa osoitetulla tavalla. Vaihekaavassa esitetyt muutokset eivät tuo muutoksia maankäyttöön voimassa olevaan maakuntakaavaan verrattuna.

Tausta-aineistot

Syväväylän siirtoon liittyvät ratasuunnitelmat

2.4.3 Vesiliikenne

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevan maakuntakaava vesiliikenteen aluevarauksilla osoitetaan elinkeinoille mahdollisuudet lukuisten vesireittien hyödyntämiseen. Syvä- ja laivaväylät mahdollistavat taloudellisen kuljetusmuodon kehittämisen. Maakuntakaavassa on osoitettu nykyiset syvä-, laiva- ja veneväylät sekä uutena linjauksena Lai-

taatsalmen syväväylä Savonlinnassa. Lisäksi ohjeellisina väylävarauksina maakuntakaavassa on esitetty Mäntyharjun kanava ja Savon kanava, jotka yhdistävät Saimaan ja Päijänteen. Savon kanava on osoitettu myös Pohjois-Savon maakuntakaavassa. Vastaavasti Kymijoen kanava on osoitettu sekä Päijät-Hämeen että Kymenlaakson maakuntakaavassa.

Saimaan syväväylään liittyvät olemassa olevat tavaraliikenteen satamalaiturit Ristiinassa ja Savonrannalla on osoitettu maakuntakaavassa sekä Savonlinnan syväsataman vaihtoehtoiset sijaintipaikat Vuohisaassa ja Laitaatsalmessa. Vesistömatkailun kehittämisvyöhykkeisiin liittyvänä osana maakuntakaavassa on esitetty kattava venesatamaverkosto. Lisäksi kaavassa on veneilyn kehittämisen kannalta tarpeellisia yhteyksiä yhteystarvemerkinällä.

Uittotoiminnan edellytykset on otettu maakuntakaavassa huomioon osoittamalla uittotoimipaikat.

Tehtävät päivitykset

Muutetaan Laitaatsalmen syväväylän merkintä toteutetuksi väyläksi. Kaavamerkintä *syväväylä, uusi* ja siihen liittyvä suunnittelumääräys kumotaan. Syväväylän toteuttamisesta on tehty rakentamispäätös valtion talousarviossa vuodelle 2015. Voimassa olevassa maakuntakaavassa ja vaihekaavassa ei ole osoitettu muita uusia syväväyliä.

Telatapaileen ja Kukonharjun veneilyn yhteystarve merkinnät muutetaan veneväyläksi. Veneväylät on toteutettu Suvorovin kanavien kunnostushankkeen yhteydessä.

Kumotaan syväsataman vaihtoehtoinen varaus Savonlinnan Laitaatsalmesta, sillä syväsatama on rakennettu Vuohisaareen.

Enonkoskella Hanhivirrassa sijaitseva uittotoimipaikka poistetaan kaavasta maanmittaustoimituksen mukaisesti.

Etelä-Karjalan maakuntakaavasta siirretään laiva- ja veneväylämerkinnät entisen Suomenniemen kunnan alueelta. Etelä-Karjalan maakuntakaavassa osoitetut syväväylä- ja ohjeelliset veneväylämerkinnät kumotaan entisen Suomenniemen kunnan alueelta.

Merkinnät ja määräykset

Kaavamerkinnät säilyvät entisellään. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

●●●●● lvs SYVÄVÄYLÄ

Merkinnällä osoitetaan kauppamerenkulun tai muun hyötyliikenteen käyttöön tarkoitettuja väyliä, joiden kulkusyvyyden on vähintään 4,2 metriä. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Vesiliikenteen syväys- ja alikulkukorkeusvaatimusten turvaamiseksi tulee niitä riskiteävien johtojen ja siltojen suunnittelussa ottaa huomioon merenkulkulaitoksen suositukset.

w VENEVÄYLÄ

Merkinnällä osoitetaan veneilyn runkoväyliä sekä muita alueellisesti merkittäviä veneilyn pääväyliä. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Vesiliikenteen syväys- ja alikulkukorkeusvaatimusten turvaamiseksi tulee niitä risteävien johtojen ja siltojen suunnittelussa ottaa huomioon merenkululaitoksen suositukset.

VENEILYN YHTEYSTARVE

Merkinnällä osoitetaan veneilyn kehittämisen kannalta tarpeellisia uusia yhteyksiä.

Toteutus

Liikennevirasto vastaa vesiväylien ylläpidosta ja kehittämisestä.

Vaikutukset

Savonlinnan syväväylän siirto Laitaatsalmeen liittyy Savonlinnan liikennejärjestelyihin. Syväväylän siirto poistaa Kyrönsalmen sillan avauksista tieliikenteelle aiheutuvat viivytykset. Helpommin navigoitava Laitaatsalmi parantaa liikenneturvallisuutta sekä tätä kautta vähentää järviluonnolle aiheutuvaa uhkaa esim. öljyvahinkojen syntymisestä. Syväväylän siirron ympäristövaikutukset on tutkittu hankekohtaisessa ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Tausta-aineistot

- Liikenneviraston suunnitelmat

2.4.4 Lentoliikenne

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu nykyiset Mikkelin, Savonlinnan ja Varkauden lentokentät. Harrasteilmailuun käytettyjä kenttiä on Pieksämäellä, Punkaharjulla, Puumalassa ja Rantasalmella. Niiden käyttö on luonteeltaan paikallista eikä niitä ole tämän vuoksi osoitettu maakuntakaavassa.

Tehtävät päivitykset

Mikkelin lentoliikenne aluetta laajennetaan. Mikkelin kaupunki on tehnyt esiselvityksen lentokentän kehittämiseksi. Kaupunki laatii vaihemaakuntakaavan kanssa samanaikaisesti Kantakaupungin yleiskaavaa 2040, jonka yhteydessä tarkastellaan myös lentokentän alueen tulevaisuutta. Yksi pullonkaula lentokentän

kehittämiseksi on nykyisen kiitoradan pituus. Lentoliikenne alueen laajentamisella turvataan mahdollisuus kiitoradan jatkamiselle ja tätä kautta lentoaseman kehittämiseksi ja toiminnan monipuolistamiselle. Samalla kaavaa täydennetään lentokentän melumerkinnällä 24.2.2016 valmistuneen ympäristömeluselvityksen mukaisesti.

Joroisten taajaman kupeessa sijaitseva Varkauden lentoasema on tällä hetkellä valvomaton lentopaikka Finavia oy:n lopetettua lentoasematoiminnan ylläpidon vuoden 2015 lopussa. Lentoaseman alue on osoitettu voimassaolevassa maakuntakaavassa toimivana lentoliikenteen alueena (LL 4.260). Entisen lentoaseman rakenteet ovat ajanmukaiset ja käyttökelpoiset ja niihin tukeutuen on mahdollista kehittää yritystoimintaa alueella ja sen lähiympäristössä.

Joroisten taajaman itäosassa sijaitsevan Varkauden lentokentän ja siihen kytkeytyvän ympäristön aluekokonaisuuden kehittämisen edistämiseksi 2. vaihemaakuntakaavaan lisätään kehittämisperiaatemarkintä, elinkeinojen kehittämisen kohdealue. Aluetta on tavoite kehittää seudullisena työpaikka- ja palvelualueena. Tätä koskeva kaavamerkintä on esitelty kappaleessa 2.2.2.

Merkinnät ja määräykset

Kaavamerkintä säilyy entisellään. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

 LL LENTOLIIKENTEEN ALUE

Merkinnällä osoitetaan lentotoimintaa palvelevia alueita. Alueelle voidaan sijoittaa myös lentoliikenteeseen tukeutuvia teollisuuden ja logistiikan toimintoja. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

 me1 LENTOMELUALUE

Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden melutaso L_{den} on yli 55 dB.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätöksellä annetut melutason ohjearvot. Alueelle ei tule osoittaa uutta asutusta tai muuta melulle herkkää toimintaa.

Toteutus

Mikkelin lentokentän ylläpito on Mikkelin kaupungin vastuulla. Joroisten kentän tulevaa käyttöä selvitetään kehittämisperiaatemarkinnan pohjalta. Tällä hetkellä alueen tuleva käyttö ja käyttäjät ovat avoinna.

Vaikutukset

Laajennusalueella mahdollistetaan Mikkelin lentoaseman kehittäminen ja kiitoradan jatkaminen. Kiitoradan jatkamisen myötä kenttää pystyisi käyttämään nykyistä suuremmat lentokoneet, mikä lisää käytöstä aiheutuvaa melua ja kasvattaa

kentän melualuetta. Taajama-alueella sijaitsevan lentokentän mahdollinen melualueen laajeneminen saattaa vaikuttaa haitallisesti alueen muuhun maankäyttöön ja sen kehittämiseen.

Tausta-aineistot

Mikkelin lentoaseman lentotoiminnan ympäristömeluselvitys. Mikkelin kaupunki 2016

2.4.5 Maaliikenteen terminaalialueet

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Pieksämäen ratapiha on osoitettu maaliikenteen alueena (LM).

Tehtävät päivitykset

Voimassa olevassa maakuntakaavassa maaliikenteen terminaalialueet on käsitelty rautateiden yhteydessä. Vaihekaavassa ne käsitellään oma teemanaan, sillä tavoitteena on osoittaa myös tieliikenteeseen liittyviä terminaalialueita. Terminaalialuiden käsittelyn taustalla on erityisesti metsä- ja bioenergiasektorin raaka-ainevirtojen turvaaminen. Pohjois-Savon metsäkeskuksen tavoitteena on laatia Itä-Suomen metsä- ja bioenergiaterminaaliverkosta käsittelevä selvitys vuosien 2015–2016 aikana. Selvityksen tulosten perusteella tullaan maaliikenteen terminaalialueiden käsittelyä tarkentamaan tarpeen mukaan seuraavassa vaihekaavassa.

Vaihekaavan luonnoksessa esitetään seuraavat maaliikenteen terminaalialueet:

- Pieksämäen ratapiha ja raakapuuterminaali
- Kalvitsan (Mikkeli) raakapuun kuormauspaikka
- Savonlinnan ratapiha
- Kallistahti (Savonlinna) raakapuun kuormauspaikka
- Rantasalmen aseman raakapuun kuormauspaikka
- Silvolan (Savonlinna) raakapuun kuormauspaikka

Merkinnät ja määräykset

Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

 LM Maaliikenteen alue

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät maaliikenteen logistisia toimintoja palvelevat alueet.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota alueen turvalliseen saavutettavuuteen ja eri liikennemuotojen yhteensovittamiseen.

Toteutus

Maaliikenteen alueiden suunnittelu toteutetaan pääasiassa yleiskaavoin. Alueiden toteutus tapahtuu maanomistajien ja toimijoiden välisin sopimuksin.

Vaikutukset

Maakuntakaavassa osoitetut maaliikenteen alueet ovat jo kaavan mukaisessa käytössä, joten kaava ei tuo muutosta nykytilanteeseen.

Tausta-aineistot

- Ilikkanen & Sirkiä (2011). Rataverkon raakapuun terminaali- ja kuormauspaikkaverkon kehittäminen – Kaikki kuljetusmuodot kattava selvitys. Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 31/2011.
- Mäkelä (2012). Itä-Suomen kuljetuskohdeselvitys - Rautatiekuormausalueiden, vesitieterminaalien, jätekeskusten, kaivosten ja energialaitosten tiehytydet. Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus raportteja 25/2012.

2.5 Tekninen huolto ja erityisalueet

2.5.1 Tekninen huolto

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu Mikkelin ja Savonlinnan jätteenkäsittelyalueet aluevarausmerkinnöin. Jätevedenpuhdistamoista on osoitettu Pieksämäen ja Savonlinnan toiminnassa olevat laitokset. Mikkelin osalta uudelle jätevedenpuhdistamolle on osoitettu kaksi vaihtoehtoista sijaintipaikkaa. Lisäksi vesihuoltoon liittyen maakuntakaavassa on osoitettu merkittävimmät vesijohto- ja siirtoviemäriinjat.

Sähkösiirtoverkon osalta maakuntakaavassa on esitetty nykyiset ja uudet 400 kV ja 110 kV johdot, jotka muodostavat suurjänniteverkon. Lisäksi on osoitettu alustavasti suunniteltuja voimalinjoja ohjeellisella merkinnällä sekä pitkän aikavälin kehittämistarpeita yhteystarvemerkinällä. Kaavassa on otettu huomioon myös maakunnalliset energiahuoltoalueet ja suurmuuntamot.

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaavassa käsitellään tuulivoimaa. Siinä osoitetaan tuulivoimatuotannon jatkosuunnitteluun soveltuvia alueita sekä annetaan kaikkea teollisen kokoluokan tuulivoimasuunnittelua ohjaavia määräyksiä.

Tehtävät päivitykset

Jätehuolto

Metsä-Sairilan jätteenkäsittelyaluetta laajennetaan siten, että merkintä vastaa Metsä-Sairilan osayleiskaavassa osoitettua jätteenkäsittelyaluetta (EJ-1) suoja-vyöhykkeineen (EV ja EV-1). Muutoksella halutaan varmistaa alueen kehittämismahdollisuudet.

Vesihuolto

Mikkelin kaupunki on valinnut uuden jätevedenpuhdistamon sijaintipaikaksi Metsä-Sairilan. Yksityiskohtaisemman suunnittelun myötä myös puhdistamon tarkempi sijainti on varmistunut. Toisen vaihemaakuntakaavan yhteydessä kumotaan voimassa olevan maakuntakaavan Mikkelin jätevedenpuhdistamolle osoite-

tut vaihtoehtoiset merkinnät sekä niihin liittyvä suunnittelumääräys. Vaihemaakuntakaava 2. osoitetaan jätepuhdistamon sijainti Metsä-Sairilassa tarkempien suunnitelmien mukaisesti.

Kaavassa päivitetään vesijohto- ja siirtoviemäriinjoja osoittamalla Savonlinnan ja Mikkelin vesihuollon turvaamiseksi kolme ohjeellista linjan täydennystä: Mikkelin Ristiinaan linjaus Kaivannonharjun pohjavesialueelle, Enonkoskella linjaus Kotkuinniemen pohjavesialueelle ja Savonlinnassa uusi linjaus Rohvostonrinteen pohjavesialueelle. Nämä yhdyskuntien vesihuoltoa turvaavien vesijohtojen linjaukset on merkitty kaavaan ohjeellisina merkintöinä. Lisäksi kaavaa täydennetään Syvänsi-Varkaus vesijohtolinjalla.

Voimajohtokäytävät

Voimassa olevasta maakuntakaavasta kumotaan kaikki voimalinjoja koskevat merkinnät ja määräykset. Vaihemaakuntakaavassa uusitaan voimajohtojen esitystapaa ja määräykset. Energiahuollon alueisiin ei kuitenkaan tehdä muutoksia.

Vaihemaakuntakaavassa 2. olemassa olevat 110 kV ja 400 kV voimalinjat esitetään voimassa olevaa maakuntakaavaa yleispiirteisimmän voimajohtokäytävänä. Vaihemaakuntakaavassa esitetyt olemassa olevat voimajohtokäytävät voivat sisältää yhden tai useamman 110 kV ja/tai 400 kV voimajohtolinjan. Näihin maastokäytäviin on mahdollista sijoittaa myös uusia voimalinjoja, vaikka niitä ei olisi erityisesti maakuntakaavassa osoitettu.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu uusi voimalinja Iskola-Kulennoinen osoitetaan vaihemaakuntakaava 2. olemassa olevana johtokäytävänä, sillä se on jo rakennettu. Samoin sekä Etelä-Savon että Etelä-Karjalan voimassa olevassa kaavassa osoitettu voimalinjan yhteistarve Ristiina-Suomenniemi on muutettu olemassa olevaksi johtokäytäväksi, sillä myös se on toteutettu.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan myös kaavan laadinta hetkellä tiedossa olevat suunnitteilla olevat voimalinjat ohjeellisella merkinnällä. Vaihemaakuntakaavassa ohjeellisia merkintöjä ovat:

- Visulahti - Savonlinna 110 kV voimajohto, uusi merkintä
- Niinimäen tuulivoimala-alue – Kauppilan muuntoasema 110 kV ve1, uusi merkintä
- Niinimäen tuulivoimala-alue – Kauppilan muuntoasema 110 kV ve2, uusi merkintä
- Vuoksi – Kontiolahti 400 kV voimajohto, osoitetaan voimassa olevan kaavan mukaisesti
- Huutokoski – Kontiolahti 400 kV voimajohto ve A, osoitetaan voimassa olevan kaavan mukaisesti
- Huutokoski – Kontiolahti 400 kV voimajohto ve B, osoitetaan voimassa olevan kaavan mukaisesti

Natura-alueiden läpi kulkevien johtokäytävien osalta kaavaan on osoitettu Natura-alueen luontoarvojen huomiointia koskeva määräys. Tämä määräys koskee mahdollisten uusien johtokäytävään suunniteltavien voimajohtojen suunnittelua.

Niinimäen tuulivoimala-alueelta lähtevät voimasiirtolinjat perustuvat tuulivoimalahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa esitettyihin vaihtoehtoihin. Maakuntakaavamerkintöjä täsmennetään näiltä osin sitä mukaa kun hankkeen suunnittelu etenee.

Lisäksi vaihemaakuntakaava 2. osoitetaan voimajohtokäytävien pitkän aikavälin kehittämistarpeet ohjeellisin merkinnöin samaan tapaan kuin voimassa olevassa kaavassa. Yhteystarvemerkinnot ovat samat kuin voimassa olevassa kaavassa.

Merkinnät ja määräykset

Uudella voimajohtokäytävämerkinnällä korvataan voimassaolevan kaavan voimalinja-merkinnät. Muutoin merkinnät ja määräykset säilyvät entisellään. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

EJ JÄTTEENKÄSITTELYALUE

Merkinnällä osoitetaan seudulliset jätteenkäsittelyalueet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Rakentamismääräys

Alueella sallitaan jätteen käsittelyyn, varastointiin ja loppusijoittamiseen liittyvä rakentaminen. Alueella on sallittu myös jätteenkäsittelyyn liittyvä teollinen toiminta.

Erityismääräys EJ 8.390 Metsä-Sairila

Jätteen loppusijoittaminen ei ole sallittua 110 kV:n voimalinjan eteläpuoliselle alueelle.

ET YHDYSKUNTATEKNISEN HUOLLON ALUE

Merkinnällä osoitetaan merkittävät jäteveden käsittelyä palvelevat nykyiset jätevedenpuhdistamoalueet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

v PÄÄVESIJOHTO

Merkinnällä osoitetaan veden johtamisen kannalta merkittävät yhteydet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

v PÄÄVESIJOHTO, OHJEELLINEN LINJAUS

Merkinnällä osoitetaan uusia merkittäviä johtoja, joiden linjauksesta ja toteuttamisesta ei ole olemassa tarkkoja suunnitelmia. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

z VOIMAJOHTOKÄYTÄVÄ

Merkinnällä osoitetaan olemassa olevat 110 kV ja 400 kV voimajohtokäytävät. Käytävään voidaan sijoittaa useampi voimalinja. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kohdekohtaiset erityismääräykset

z 8.375 Yliskälä- Visulahti –Huutokoski, z 8.382 Hyötyy-Haukivuori, z 11.376 Huutokoski-Pieksämäki-Vihtavuori, z 16.375 Puhos-Savonlinna-Rantasalmi-Huutokoski

Johtoaluetta suunniteltaessa on huolehdittava siitä, että rakentaminen tai muu käyttö ei yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa aiheuta alueella tai sen läheisyydessä sijaitsevalla Natura 2000 –verkostoon

kuuluvalla alueella sellaisia häiriöitä, jotka merkittävästi heikentävät alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.

Suositus

Uutta voimalinjaa johtokäytävään suunniteltaessa tulisi johtokäytävän laajenemisen minimoimiseksi uudet voimajohdot pyrkiä sijoittamaan samoihin pylväisiin käytävissä sijaitsevien voimajohtojen kanssa.

.....(Z)..... z VOIMAJOHTOKÄYTÄVÄ, OHJEELLINEN

Merkinnällä osoitetaan ohjeellinen, alustavasti suunniteltu 400 kV tai 110 kV voimajohtokäytävävaraus. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kohdekohtainen erityismääräys

z 8.388 Visulahti – Savonlinna

Johtoaluetta suunniteltaessa on huolehdittava siitä, että rakentaminen tai muu käyttö ei yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa aiheuta alueella tai sen läheisyydessä sijaitsevalla Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla alueella sellaisia häiriöitä, jotka merkittävästi heikentävät alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 –verkostoon.

Toteutus

Jätelaki määrittelee puitteet jätehuollon suunnittelulle sekä toteutukselle ja valvonnalle. ELY-keskus ja kunnat valvovat, että käytännön jätehuolto on järjestetty jätelain ja ympäristönsuojelulain edellyttämällä tavalla. Metsäsairilan jäteaseman kehittämisestä ja alueen jätehuollosta vastaa Mikkelin kaupungin omistama jätehuolto-yhtiö, Metsäsairila Oy.

Maakuntakaavaan merkittyjen vesijohtojen, runkoviemärien sekä jätevedenpuhdistamon rakentamisesta ja ylläpidosta vastaavat niiden sijaintikunnat ja vesihuoltolaitokset. Vesijohdon tai viemärin sijoittaminen vesialueelle ja jätevedenpuhdistamojen toiminta edellyttävät myös ympäristölupaa.

Voimalinjojen toteuttamisesta vastaavat työnjakonsa mukaisesti kantaverkkoyhtiö, sähköjakelua harjoittavat yhtiöt sekä joissakin tapauksissa myös runsaasti sähköä kuluttavat yritykset. Uutta voimalinjaa varten luvan myöntää sähkömarkkinaviranomainen toteuttajan hakemuksesta. Toteuttaminen tapahtuu lunastuslain nojalla. Rakentamista koskeva lunastuslupa menee valtioneuvoston päätettäväksi.

Vaikutukset

Mikkelin jätevedenpuhdistamon ympäristövaikutukset on arviointi ympäristövaikutusten arviointiprosessissa ja laitokselle on myönnetty ympäristölupa. Metsäsairilan jäteaseman laajennus on tutkittu yleiskaavassa. Maakuntakaavan rajaus on yleiskaavan mukainen.

Yksittäisten voimalinjojen merkinnän muuttaminen johtokäytävämerkinnäksi tukee valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti sitä, että voimajohtolinjauksissa on hyödynnettävä ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä. Voi-

majohtojen sijoittaminen samoihin pylväisiin tai johtokäytävään säästää lunastettavaa maa-alaa ja vähentää häiriötilanteita jakelussa, samalla turvataan sähkön saanti. Uusien johtojen rakentamisella saattaa olla negatiivisia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia maanomistajille.

Fingrid Oyj on tehnyt maakuntakaavoitusta varten taustaselvityksen (2013) 110 kV:n voimajohdosta välillä Visulahti-Savonlinna. Yhteys osoitetaan ohjeellisena. Koska kyseessä on pitkän aikavälin (2025) mahdollinen yhteystarve, ovat taustaselvityksessä esitettävät poikkileikkauskuvat alustavia. Voimajohdon sijoittuminen, johtojärjestelyt ja tekniset ratkaisut tarkentuvat YVA-menettelyssä ja myöhemmin voimajohdon yleissuunnitteluvaiheessa. Ohjeellinen johtokäytävä kulkee Hevonniemen ja Pihlajaveden Natura-alueiden sekä valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kohteen Juvan kartanot (Loukio, Inkilä ja Tietti) halki. Uusi johto leventäisi nykyistä johtokäytävää noin 15 - 30 metriä jos se sijoitetaan omiin pylväisiin. Mikäli uusi johto sijoitetaan samoihin pylväisiin nykyisen johdon kanssa, niin johtokäytävä ei levenisi nykyisestä.

Johtokäytävän alueella voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ottaa huomioon Natura-alueiden suojeluperusteet ja tärkeät luontotyypit. Visulahti-Savonlinna voimajohdolle on annettu Natura-alueita koskeva erityismääräys.

Valtakunnallisen kulttuuriympäristön, Juvan kartanot, kohdalla nykyinen ja suunniteltu voimajohtolinja kulkee pääosin peltoaukealla, joten tarve puuston poistamiseen on hyvin vähäistä. Lähimpänä voimajohtokäytävä kulkee Loukion kartanon pihapiiriä, johon etäisyyttä on lyhimmillään noin 100 metriä. Loukion kartanon pihapiirin rakennusten sulkeutunut muoto yhdessä kartanon pihaan johtavan koivukujanteen kanssa rajoittaa voimalinjojen näkyvyyttä pihapiiriin tehokkaasti. Nykyinenkään voimalinja ei näy pihapiiriin kuin hyvin rajoitetusti kahdesta kohtaa. Nykyinen voimalinja on sijoitettu kartanon pohjoispuolen kumpareella mataliin pylväisiin, jolloin linja ei nouse näkyviin puuston yläpuolelle. Uusi voimalinja pystytään sijoittamaan nykyisen yhteyteen siten, ettei siitä aiheudu lisähaittaa Loukion kartanon kulttuuriympäristölle. Voimalinja ei vaikuta lainkaan Tietin tai Inkilän kartanoihin, sillä voimalinja ei näy näiden pihapiireihin lainkaan. Uuden voimajohdon vaikutukset kulttuuriympäristön suojeluarvoihin ovat vähäiset.

Tausta-aineistot

- Pöyry Finland Oy. 2015. Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma.
- Fingrid Oyj. Kantaverkon kehittämissuunnitelma vuosille 2015 - 2025
- Fingrid Oyj. 2013. Taustaselvitys maakuntakaavoitusta varten 110 kV voimajohto välillä Visulahti – Savonlinna.
- Fingrid Oyj. 2007. Vuoksi – Kontiolahti 400 kV voimajohto selvitys maakuntakaavoitusta varten.
- Fingrid Oyj. 2006. Huutokoski – Kontiolahti 400 kV voimajohto selvitys maakuntakaavoitusta varten.
- Yleis- ja asemakaavat
- Varmavesi- ja Severi-hankkeet

2.5.2 Erityisalueet

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu Puolustusvoimain toiminnan kannalta tarpeelliset alueet, seudulliset ampuma-alueet sekä Motoparkin ja Naarajärven erityisalueet. Lisäksi kaavassa on osoitettu erityisalueiden lähiympäristön maankäytössä huomioitavia suojavyöhyke- ja melumerkintöjä.

Tehtävät päivitykset

Maakuntakaavaa päivitetään puolustusvoimain esityksestä heidän toimintojensa turvaamiseksi seuraavilla merkinnöillä:

- Päijät-Hämeen Hartolassa ja Keski-Suomen Toivakassa sijaitsevien puolustusvoimain varastoalueiden Etelä-Savoon ulottuvat suoja-alueet
- Mikkelin Hirolan sekä Heinolan ja Joroisten VT 5:n varalaskupaikkojen suoja-alueet

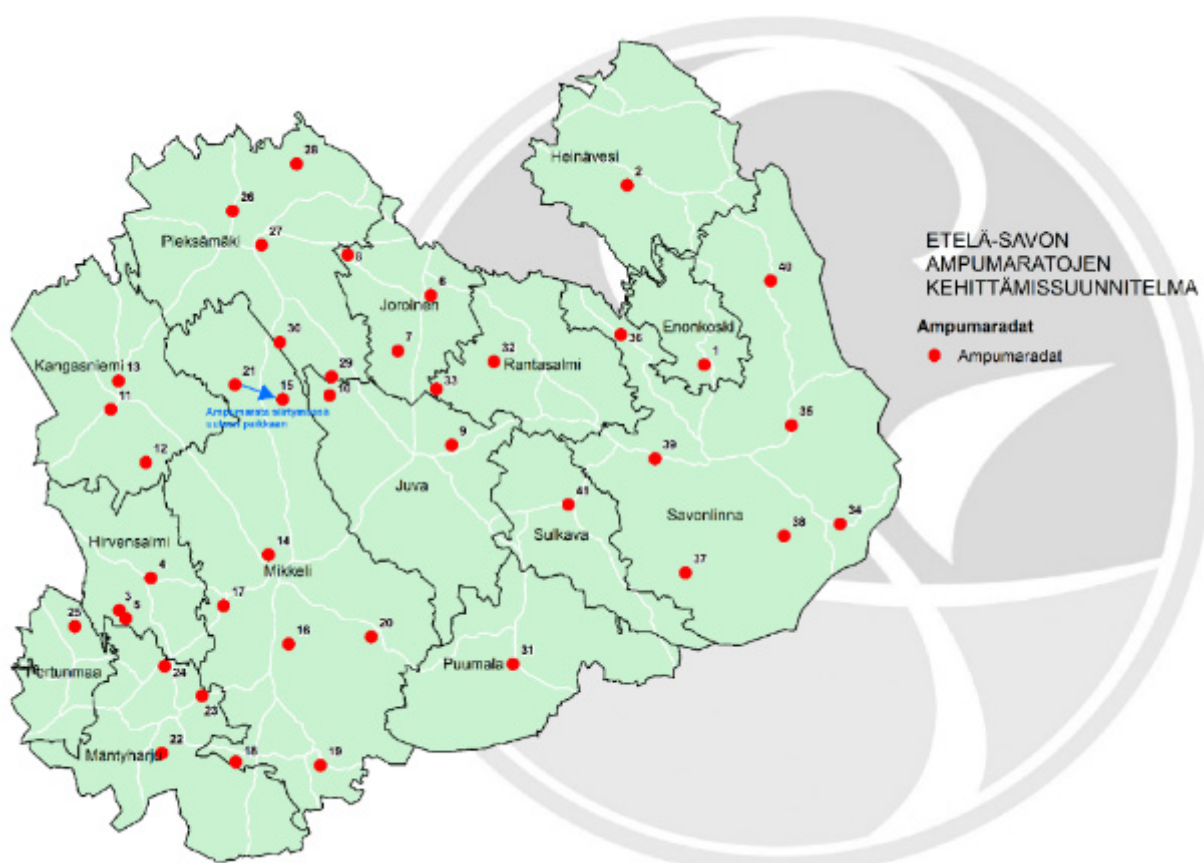
Räjähdevarastojen suoja-alueen tarkoituksena on suojata ympäröivää aluetta mahdollisessa räjähdeonnettomuustapauksessa sekä turvata varaston turvallinen käyttö ja säilyminen myös tulevaisuudessa. Puolustusvoimat ovat toimittaneet tarvittavat suoja-alueerajaukset, jotka on huomioitu myös Päijät-Hämeen ja Keski-Suomen maakuntakaavoissa. Suojavyöhykkeelle ei saa rakentaa sairaalaa, vanhainkotiä, päiväkotia tai muuta vastaavaa laitosta. Suoja-alueet sijoittuvat harvaanasutulle maaseudulle.

Varalaskupaikan suoja-alueella pyritään turvaamaan varalaskupaikan tulevaa käyttöä siten, ettei tälle suoja-alueelle kohdenneta suunnittelemattomasti varalaskupaikan käyttöä häiritsevää toimintaa. Varalaskupaikkojen suojavyöhykkeen säde on 12 km. Tällä lisäyksellä ei ole vaikutusta varalaskupaikkoja voimassaolevassa maakuntakaavassa koskeviin lähiympäristön meluun liittyviin lähisuojavyöhykkeet, vaan ne pidetään voimassa sellaisenaan. Samassa yhteydessä varalaskupaikkojen lähisuojavyöhykkeen rajausta on muutettu Joroisissa ja Hirolassa puolustusvoimien kanssa käydyin neuvottelun mukaisiksi.

Rajavartiolaitos on teettänyt vuonna 2014 harjoitusalueenaan toimivalle Jukajärven alueelle melumallinnuksen, joka päivitetään kaavakarttaan. Samassa yhteydessä päivitetään melumerkinnän kuvausta ja määräyksiä. Merkinnän kuvauksessa ilmoitetaan eri toimintojen melutasot. Suunnittelumääräykseen lisätään

melutason ohjearvojen ja raskaiden aseiden ja räjäytysten ympäristömelun suositusarvojen lisäksi velvoite huomioida terveydensuojelulain ja sen nojalla annetun asetuksen määräykset alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Myös ampuma- ja harjoitusalueisiin liittyvien melumerkintöjen kohdekohtaista erityismääräystä päivitetään siten, että näiden osalta erotetaan määräyksessä lausuntovelvoitteen piirissä oleva alueen osa ja uudisrakentamisen osalta rajoituksia sisältävä alueen osa.

Maaliskuussa 2015 eduskunnan hyväksymän ampumaratalain 12 §:n mukaan maakuntien liiton tulee laatia alueellaan kehittämissuunnitelma, jossa esitetään arvio maakunnallisten ampumaurheilukeskusten ja muiden ampumaratojen riittävästä määrästä ja sijoitustarpeesta. Lähtökohtana selvityksessä tulee hallituksen laista antaman esityksen mukaan olla, että ampumaharrastajat kykenevät harrastamaan maakunnassaan ampumaradoilla ilman rataverkoston puutteellisuudesta johtuvaa tarvetta harrastaa esimerkiksi hiekkakuopilla tai muualla maastossa. Säännöksen tarkoituksena on edistää ampumarataverkoston ylläpitämistä sekä ampumatojen ja niitä ympäröivien alueiden käytön yhteensovittamista.

Suunnitelmassa inventoidut ampumaradat. Numerot viittaavat alla olevaan taulukkoon.

Suunnitelman tulee hallituksen esityksen mukaan perustua maakunnalliseen harrastajamäärään ja sen jakaumaan maakunnassa. Harrastajien tarpeiden huomioimiseksi kehittämissuunnitelman laadinnassa tulee kuulla keskeisiä metsästyksen- ja ampumaurheiluorganisaatioita. Etelä-Savon ampumaratojen kehittämissuunnitelma on laadittu yhteistyössä Suomen riistakeskuksen Etelä-Savon alue toimiston, Etelä-Savon ELY-keskuksen, Suomen Ampumaurheiluliitto ry:n Kaakkois-Suomen piirin ja Suomen ampumahiihtoliiton kanssa.

Ampumadat Etelä-Savossa taulukoituna. lähde: Etelä-Savon ELY-keskus, kunnat, riistanhoitoyhdistykset, ampuma- ja metsästysseurat. (* Ampumamäärät ovat käyttäjien ilmoittamia ja voivat sisältää epätarkkuuksia. (**Huosiuskankaan ampumaradan toimintaa ollaan lopettamassa ja siirtämässä Kaatronmaan uudelle ampumaradalle

	Kunta	Ampumarata	Ylläpitäjä	Ampumamäärä/ vuosi (*)	Ympäristölupa	Sijainti pohjavesialueella
1	Enonkoski	Vinniharju	rhy	<10000	ei	ei
2	Heinävesi	Raaminmäki	rhy	<10000	ei	ei
3	Hirvensalmi	Liukonlahti	seura	<10000	ei	ei
4	Hirvensalmi	Pöyrynkylä	seura	<10000	ei	ei
5	Hirvensalmi	Ripatti	rhy	<10000	kyllä	ei
6	Joroinen	Kotkatharju	rhy	140000	ei	kyllä
7	Joroinen	Lahnalahti	seura	<10000	ei	kyllä
8	Joroinen	Maavesi	seura	<10000	ei	ei
9	Juva	Orimäki	rhy	30000	ei	ei
10	Juva	Vuorenmaa	seura	<10000	kyllä	ei
11	Kangasniemi	Kalskeen rata	seura	20000	kyllä	ei
12	Kangasniemi	Hokan rata	seura	<10000	ei	ei
13	Kangasniemi	Paukkusuo	rhy	30000	ei	ei
14	Mikkeli	Kyrönpelto	PV	340000	kyllä	ei
15	Mikkeli	Kaatronmaa (**	rhy	70000	kyllä	ei
16	Mikkeli	Kiviharju	rhy	<10000	kyllä	kyllä
17	Mikkeli	Pekkolan Eränkävijäin rata	seura	<10000	ei	ei
18	Mikkeli	Karkauksen rata	seura	<10000	ei	ei
19	Mikkeli	Suomenniemen Ampumahihtorata	seura	<10000	ei	kyllä
20	Mikkeli	Sepänmäki	rhy	15000	ei	ei
21	Mikkeli	Huosiuskangas (**	rhy	70000	kyllä	kyllä
22	Mäntyharju	Jäniskylä	Toiminta lakannut eikä rataa enää ole.			
23	Mäntyharju	Ruotimo	seura	<10000	ei	ei
24	Mäntyharju	Tiilikkala	rhy	20000	ei	ei
25	Pertunmaa	Kattilaharju	rhy	<10000	ei	ei
26	Pieksämäki	Olkonkangas	seura/rhy	55000	ei	ei
27	Pieksämäki	Tahinlampi	seura	50000	ei	ei
28	Pieksämäki	Kuvajaniemi	rhy	<10000	ei	kyllä
29	Pieksämäki	Hällinmäki	seura	<10000	kyllä	kyllä
30	Pieksämäki	Ilmalamminkangas	seura	<10000	ei	kyllä
31	Puumala	Kitula	rhy	<10000	ei	ei
32	Rantasalmi	Pillesuo	rhy	22000	ei	ei
33	Rantasalmi	Varpaisharju	seura	<10000	ei	kyllä
34	Savonlinna	Pakkaspiirtti	rhy	20000	kyllä	ei
35	Savonlinna	Harjumaja	rhy	15000	kyllä	ei
36	Savonlinna	Oravi	seura	<10000	kyllä	ei
37	Savonlinna	Kiviapaja	seura	<10000	kyllä	ei
38	Savonlinna	Moinsalmi	seura	<10000	ei	ei
39	Savonlinna	Luhtislampi	rhy	100000	kyllä	ei
40	Savonlinna	Savonranta	rhy	<10000	ei	ei
41	Sulkava	Sulkavan rhyn rata	rhy	<10000	kyllä	ei

Suunnitelmaa käytetään selvitysaineistona Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavan laadinnassa. Sen perusteella täydennetään maakuntakaavan ampumarataverkostoa seuraavilla käytössä olevilla seudullisesti merkittävillä ampumaradoilla (kursivoidut ovat jo voimassaolevassa maakuntakaavassa):

- Orimäen ampumarata, Juva
- *Paukkusuo* ampumarata, Kangasniemi
- *Kyrönpellon* ampumarata, Mikkeli
- Anttolan ampumarata, Mikkeli
- Kaatronmaan ampumarata, Mikkeli

- Tiilikalan ampumarata, Mäntyharju
- Olkonkankaan ampumarata, Pieksämäki
- Pillesuon ampumarata, Rantasalmi
- Luhtislammen ampumarata, Savonlinna
- Kerimäen ampumarata, Savonlinna
- Punkaharjun ampumarata, Savonlinna

Näistä Mikkelin Kyrönpellon ampumaurheilukeskuksessa sijaitsee muiden ampumaratojen lisäksi 30 ampumapaikkaa käsittävä ampumahiihtorata. Vastaava 30 paikkainen luvat täyttävä ampumahiihtorata sijaitsee myös Kangasniemen taajamassa. Maakuntakaavan yleispiirteisyyssaste huomioiden tämä rata sisältyy Kangasniemen paikalliskeskuksen alueen kohdemerkintään.

Samalla muutetaan kaikkien maakuntakaavassa osoitettavien ampumaratojen osalta voimassaolevassa kaavassa osoitettu suositus suunnittelumääräykseksi ja lisätään siihen melun minimoinnin lisäksi velvoite pinta- ja pohjavesien laadun turvaamisesta. Lisäksi ampumaradoille merkitään informatiiviset melumerkin-

Merkinnät ja määräykset

ea- ja me-merkinnän suunnittelumääräys muuttuu. Uusina merkintöinä kaavaan tulevat sv2- ja slv2-merkinnät. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

 ea AMPUMARATA (KOHDEMERKINTÄ)

Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittäviä ampumarata-alueita.

Suunnittelumääräys

Ampumaradan suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan aiheuttamien vaikutusten, kuten toiminnasta aiheutuvan melun minimointiin sekä pinta- ja pohjavesien laadun turvaamiseen.

 sv2 SUOJAVYÖHYKE, RÄJÄHDEVARASTO

Merkinnällä osoitetaan puolustusvoimien toimintaan varattujen räjähdevarastojen käyttöön liittyviä suojavyöhykkeitä. Vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan toiminnan vuoksi suojavyöhykkeiden maankäytössä joudutaan huomioimaan puolustusvoimain toiminnan aiheuttamat rajoitukset.

Suunnittelumääräys

Suojavyöhykkeelle ei tule suunnitella sairaalan, vanhainkodin, päiväkodin tai muun vastaavan laitoksen sijoittamista. Merkintä ei estä olemassaolevan rakennuskannan peruskorjausta. Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista on pyydettävä puolustusvoimien lausunto.

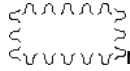
 sv2 SUOJAVYÖHYKE, VARALASKUPAIKKOJEN YMPÄRISTÖ

Merkinnällä osoitetaan kantatiellä 72 Hirolassa ja valtatiellä 5 Joroisissa ja Heinolassa sijaitsevien varalaskupaikkojen suojavyöhykkeet, joiden säde on 12 km.

Suunnittelumääräys

Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lentoliikenteen varalaskupaikasta johduvat maankäytön rajoitukset.

Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista, joissa rakennuksen tai rakenteen korkeus on suurempi kuin 30 metriä, on pyydettävä puolustusvoimien lausunto sekä ilmailulain mukainen lausunto Trafilta.

me MELUALUE

Merkinnällä osoitetaan ympäristöhäiriöitä aiheuttavien toimintojen melualueita. Melutasot melulähteittäin ovat:

- moottoriradoilla (e-1) 55 dB (Aeq),
- siviilikäytössä olevilla ampumaradoilla (ea) 65 dB (Almax),
- siviilikäytön lisäksi puolustusvoimien käytössä olevalla Karkialammin ampumaradalla (ea 8.10) 60 dB (Almax) ja
- EAH-alueilla 50 dB (LAeq).

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee ottaa huomioon valtioneuvoston päätöksellä annetut melutason ohjearvot, [terveydensuojelulain ja sen nojalla annettun asetuksen määräykset](#) sekä raskaiden aseiden ja räjäytysten ympäristömelun suositusarvot. Ohjearvot ylittävälle alueen osalle ei tule osoittaa uutta [merkittävää](#) asutusta tai muuta melulle herkkää toimintaa.

Kohdekohtaiset erityismääräykset

me 8.7 Karkialammin ampumaratojen melualue, me 9.13 melualue, Pahkajärvi, me 17.13 melualue, Jukajärvi

Vyöhykkeellä tapahtuvista yksityiskohtaisemmista suunnitelmista on puolustusvoimille ja Jukajärven osalta rajavartiolaitokselle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen. Alueelle sijoittuvista rakennushankkeista on pyydettävä puolustusvoimien lausunto ennen rakennusluvan myöntämistä. Sillä alueen osalla, jolla melutaso 55 dB LAeq ylittyy, sallitaan vain nykyisillä rakennuspaikoilla tapahtuva korjaus- ja täydennysrakentaminen.

Toteutus

Ampumaratojen toteutuksen edellytyksenä ovat ampumaratalain mukaiset menettelyt mukaan lukien tarvittavat ympäristöluvut. Ampumaratojen toteutuksesta vastaavat pääasiassa ampumatoimijat.

Vaikutukset

Puolustusvoimien tarpeisiin liittyvien alueiden käytön turvaaminen on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaista. Käytön turvaamiseen liittyvistä merkinnöistä voi aiheuta rajoituksia tai haittaa alueella oleville maanomistajille. Mikäli haitta tai rajoitus on merkittävä, on haitan aiheuttaja velvollinen korvaamaan aiheutuneen haitan tai rajoituksen.

Ampumaratojen osoittaminen maakuntakaavassa tukee ampumaratalain mukaista tavoitetta siitä, että ampumaharrastajat kykenevät harrastamaan maakunnassaan ampumaradoilla ilman rataverkoston puutteellisuudesta johtuvaa tarvetta harrastaa esimerkiksi hiekkakuopilla tai muualla maastossa. Merkinnät palvelevat myös ympäristöhaittojen ehkäisyä. Merkittyjen ratojen harkinnassa on otettu huomioon pohjavesien turvaaminen ja vaikutukset asutukseen.

Tausta-aineistot

- Puolustusvoimain ja rajavartiolaitoksen toimittamat rajausaineistot ja melumallinnukset
- Etelä-Savon ampumaratojen kehittämissuunnitelma. 2015.

2.6 Luonnonvarojen käyttö

2.6.1 Turvetuotanto

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu turvetuotantoaluevarauksina kaavan laadinnan aikaan tuotannossa olleet tai ympäristöluvan jo saaneet suot. Maakuntakaavaselostuksen liitekartassa on esitetty vesistöalueiden suurin mahdollinen kokonaiskuormitusosuus, joka ei ylitä kartan mukaisilla tuotannonlisäyksillä. Tämän mukaan uusia tuotantoalueita voidaan ottaa käyttöön kokonaiskuormitusrajan saavuttamisen jälkeen vain, jos aikaisemmilta tuotantoalueilta vesistöön tuleva kuormitus on ensin laskenut vastaavan määrän.

Turvetuotannon ohjaaminen tapahtuu ympäristösuojelulain mukaisen lupamenettelyn avulla. Maakuntakaavalla ei ole turvetuotantoa ohjaavaa sitovaa ohjausvaikutusta. Maakuntakaavalla ei siis voida sitovasti ohjata tuotannon sijoittumista, eikä kaava estä tuotannon sijoittumista ns. valkoisilla alueilla, jos ympäristöluvan edellytykset täyttyvät.

Tehtävät päivitykset

Turvetuotannon toimintaedellytykset, vesistövaikutukset ja yhteen sovittaminen muun maankäytön kanssa on erityisen tärkeä aluesuunnittelukysymys vesistörikkaassa Etelä-Savossa. Tämän takia, vaikka maakuntakaavan ohjausvaikutus on enemmän informatiivinen, 2. vaihemaakuntakaavan avulla on pyritty edistämään turvetuotannon ohjaamista ja lupamenettelyä. Maakuntakaavalla on mahdollisuus tarkastella ja arvioida turvetuotannon vaikutuksia yksittäistä ympäristölupamenettelyä laajemmin ja kokonaisvaltaisemmin. Maakuntakaavalla voidaan parantaa tietopohjaa turvetuotannon ohjaamiseksi. Lisäksi maakuntakaava osoittaa maakunnan tahtotilan turvetuotannon sijoittamisessa ja määrässä.

Etelä-Savon nykyisistä turvetuotantoalueista poistuu suurin osa tuotannosta vuoteen 2035 mennessä. Tämän vuoksi oli tarpeen tarkastella myös potentiaalisia turvetuotantoalueita maakuntakaavassa, eikä osoittaa pelkästään tuotannossa jo olevia alueita. Maakuntahallitus ja -valtuusto linjasivat, että maakuntakaavassa osoitetaan uusia potentiaalisia turvetuotantoalueita vain maakunnan omaa tarvetta varten siten, että vesistöjen laadun säilyminen on etusijalla.

Vuosina 1995 – 2004 energiaturpeen tuotanto oli Etelä-Savossa keskimäärin noin 400 MWh/ha. Etelä-Savossa turvetta käytetään lämmön ja sähkön tuotannossa.

Vuosina 2009–2013 turvetta on käytetty keskimäärin noin 550 Gwh:n edestä. Arvio on, että turpeen energiakäyttö tulee pysymään nykytasollaan vuoteen 2035, vaikka turpeen suhteellinen osuus tuotannossa pieneneekin valtakunnallisten ilmastotavoitteiden mukaisesti. Keskimääräisellä tuotannolla laskettuna maakunnassa pitäisi olla käytössä turvetuotantoalaa noin 1300–1400 hehtaaria.

Etelä-Savo on Suomen vähäsoisimpia alueita. Soista yli puolet on korpia, rämeiden osuus on noin 45 % ja avosoita on maakunnan suopinta-alasta vain reilut kaksi prosenttia. Suojeluun on varattu suopinta-alasta noin 3,5 % ja soiden ojituspäätösprosentti on 81 %.

Geologisella suolla tarkoitetaan suota, jonka turpeen paksuus on vähintään 30 cm ja pinta-ala vähintään 20 ha. Selvitysten mukaan Etelä-Savossa on 1015 geologista suota ja niiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 76 500 hehtaaria. Etelä-Savossa GTK on arvioinut 782 suon tuotantokelpoisuutta. GTK:n tutkimien soiden yhteenlaskettu pinta-ala on reilut 58 000 hehtaaria, josta tuotantokelpoista pinta-alaa on noin 17 500 ha. Etelä-Savossa on siis vähän tuotantokelpoista suoalaa suhteessa metsätieteelliseen suoalaan. Tutkittujen soiden sisältämä kokonaisturvemäärä on lähes 1050 milj. suo-m³. Energiaturvetta soilla on lähes 320 milj. suo-m³ ja ympäristöturvetta vajaat 40 milj. suo m³ (Leino 2007).

Maakuntakaavan yleispiirteisyydestä johtuen on maakuntakaavoituksen yhteydessä tarkoituksenmukaista tarkastella vain soita, joiden tuotantokelpoinen ala on vähintään 30 hehtaaria. Etelä-Savossa tämän kokoluokan soita, joilla ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa suojelu- tai tuotantoaluevarausta, on vajaat 190 kappaletta ja niiden suoala on reilut 21 000 hehtaaria (taulukko).

Tuotantokelpoiselta alaltaan vähintään 30 ha:n suot tuotannon ja suojelun ulkopuolella

Seutukunta	Suot lkm	Pinta-ala (ha)	Tuotantokelpoinen ala (ha)	Kokonais-turvevarat (milj. suo-m ³)	Energiaturvetta (milj. suo-m ³)	Kasvuturvetta (milj. suo-m ³)
Mikkelin	57	6 200	3 100	132	60	5
Pieksämäen	99	11 200	5 800	222	103	14
Savonlinnan	29	3 800	1 900	79	30	5
Etelä-Savo	186	21 200	10 800	433	193	24

Lähteet: GTK:n turvetutkimusraportit & GTK:n paikkatietoaineisto, pisteaineisto ja Etelä-Savon maakuntakaava

Maakuntakaavaa varten tehtiin selvitys turvetuotantoon soveltuvista soista Etelä-Savossa (Etelä-Savon maakuntaliitto. 2016). Selvityksessä kerrotaan tarkemmin turvetuotantoon esitettävien soiden kriteeritarkastelusta ja valintaperusteista. Jokaisesta tarkastellusta suosta on myös tehty kohdekohtainen suokortti, jossa on kerrottu suon perustiedot.

Maakuntakaavassa osoitettavien potentiaalisten turvetuotantoalueiden on täytettävä pääsääntöisesti oheisessa taulukossa olevat kriteerit kokonaan. Kriteerien laadinnassa pyrittiin ottamaan huomioon mahdollisimman kattavasti vuorovaikutusprosessissa (työryhmät, kansalaiskysely) saatu palaute. Kriteerit on muodostettu virkatyönä maakuntaliitossa ja maakuntahallitus on käynyt kriteereistä lähetekeskustelun 23.3.2015.

Tuotantoon soveltuvien suoalueiden valintakriteerit

Kriteeri	Ehto
1. Pintavesien tila	Turvetuotanto ei saa heikentää valuma-alueen vesistöjen ekologisen tilan luokitusta.
2. Luonnontilaisuusluokka	Suoalueille, joiden luonnontilaisuusluokka on 3-5, ei osoiteta tuotantoa.
3. Uhanalaiset lajit	Suoalueilta, joilla on olemassa ajantasainen havainto uhanalaisesta lajista, ei osoiteta tuotantoa.
4. Tuotantokelpoisuus	Tuotantokelpoista ala vähintään 30 ha ja GTK:n arvion mukaan suo on teknisesti tuotantoon soveltuva
5. Ojitusaste	Suoalueille, joista puolet tai enemmän on ojittamatta, ei osoiteta tuotantoa.
6. Kielteinen ympäristölupapäätös	Turvetuotantoa ei osoiteta suolle, jolta on olemassa kielteinen ympäristölupapäätös, jos perusteluina tuotannon vesistövaikutukset ja/tai suon luonnontilaisuus / luontoarvot
7. Etäisyys vesistöön	Etäisyyden vesistöön tulee olla vähintään 500 m.
8. Natura- ja soidensuojeluohjelma-alueet	Turvetuotantoa ei osoiteta alle 500 m päähän ko. suojelualueista.
9. Muut kuin em. suojelu-alueet	Turvetuotantoa ei osoiteta alle 500 m päähän ko. suojelualueista, jos tuotannon melu- tai pölyhaitat aiheuttavat uhkaa suojeluarvoille.
10. Asutus ja loma-asutus	Etäisyyden asutukseen tulee olla vähintään 500 m.
11. Pohjavesialueet	Pohjavesialueille tai niihin rajautuville suoalueille ei osoiteta tuotantoa.
12. Valtakunnallisesti / maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, valtakunnallisesti / maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet	Alueille ei osoiteta turvetuotantoa.
13. muinaisjäännösrekisterin mukaiset muinaisjäännökset	Turvetuotanto ei saa tuhota muinaisjäännöksiä.

Soiden soveltuvuutta tuotantoon arvioitiin ensiksi edellä esitettyjen kriteerien perusteella. Kriteeritarkastelu tehtiin pääsääntöisesti koko geologista suoaluetta koskevana. Geologisena suoalueena käytetään GTK:n turveselvityksien mukaisia rajauksia.

Tuotantoon soveltuvien suoalueiden valinta eteni vaiheittain siten, että tuotantoon soveltuvuutta arvioitiin ensimmäiseksi kriteerien 4-13 avulla. Näin saatiin tarkasteltavana olevasta suojoukosta (186 suota) poistettua ne alueet, jotka eivät sovellu tuotantoon suoalueen tai lähiympäristön ominaisuuksista johtuen. Samalla saatiin merkittävästi pienettyä niiden soiden määrää, joiden osalta selvitetiin luonnontilaisuusluokka ja uhanalaiset lajit sekä vesistövaikutukset.

Kriteerin tarkastelun toisessa vaiheessa tehtiin ensimmäisen vaiheen läpäisseille soille luonnontilaisuusluokitus sekä selvitettiin mahdolliset havainnot uhanalaisista lajeista (kriteerit 2. ja 3.). Luonnontilaisuusluokituksen teki biologi Lauri Puhakainen Etelä-Savon ELY-keskuksesta 103:lle esikarsinnan läpäisseille suolle. Luonnontilaisuutta arvioitiin maastokäynnein sekä ilmakuvien ja maastokarttojen perusteella. Lisäksi käytettiin apuna uhanalaisten lajien rekisteriä ja muita ympäristöhallinnon rekistereitä ja lajistotietoja.

Koska Etelä-Savon soiden ojitusaste on niin korkea, niin turvetuotantoalueiksi päätettiin osoittaa vain luonnontilaisuusluokan 0-1 soita. Toisen vaiheen läpäisseille suoalueille tehtiin vesistövaikutusten arviointi (kriteeri 1.), jonka tulosten perusteella valittiin maakuntakaavassa esitettävät tuotantoon soveltuvat suoalueet.

Kriteeritarkastelun yksi ja kaksi läpäisi 52 suota. Näille soille teetettiin vesistövaikutusten arviointi Suomen ympäristökeskuksessa, jossa vesistövaikutuksia arvioitiin VEMALA – mallilla (Huttunen, I ja Huttunen, M. 2015). Tuotantoon soveltuvien soiden vesistövaikutukset arvioitiin valuma-aluekohtaisesti 3. jakovaiheen valuma-alueilla. Arvioinnissa otettiin huomioon sekä tuotannossa olevat ja ympäristöluvan saaneet suoalueet että kriteeritarkastelut läpäisseet suot.

VEMALA-malli simuloi hydrologiaa ja vedenlaatua kaikille Suomen joille (Huttunen ym. 2015). Malli simuloi kokonaisfosforia (kok. P), kokonaistyppeä (kok. N), kiintoainetta (KA) ja orgaanista kokonaishiiltä (TOC). Malli laskee vuorokauden aika-askeleella ravinteiden huuhtoutumista maa-alueilta, tulevaa kuormitusta jokaiseen hehtaarin kokoiseen ja suurempaan järveen, kuormituksen etenemistä joissa ja lopulta mereen päätyvää kuormitusta.

VEMALA-mallilla arvioitiin kokonaisfosforin, kokonaistypen, kiintoaineen ja orgaanisen kokonaishiilen kuormitusta ja pitoisuuksia järvissä nykytilassa ja siinä tilanteessa, että mahdolliset kriteeritarkastelun läpäisseet suot otetaan turvetuotantoon. Tulevan kuorman suuruus perustui turvetuotantoalueen kokoon ja Vapo Oy:n kuormitustarkkailun tuloksiin Etelä-Savon alueella. Mallia muokattiin siten, että sillä pystyi simuloimaan turvetuotannosta tulevan kok. P-, kok. N- ja TOC-kuormituksen riippuen päivittäisestä valunnasta. Näin voitiin simuloida myös tulvahuippuja. Väirilukua mallinnettiin TOC-pitoisuuden perusteella.

Tulosten perusteella Sykkeessä jaettiin järvet kolmeen ryhmään: a) turvetuotannon rakentamista järven valuma-alueelle ei suositella, b) turvetuotannon aiheuttama muutos järven väriluvussa tulisi huomioida turvetuotannon rakentamista suunniteltaessa ja c) järvet, joiden valuma-alueelle voi rakentaa turvetuotantoa. Tulokset käytiin läpi vielä maakuntaliiton ja Etelä-Savon ELY-keskuksen asiantuntijoiden kanssa, jolloin yhteen sovitettiin mallinnuksen tuloksia mm. vesienhoidon toimenpideohjelman tavoitteisiin ja vesistöjen ekologisen tilan tavoitteiden saavuttamiseen.

Maakuntakaavaan merkitään sieltä puuttuvat ympäristöluvan saaneet turvetuotantoalueet aluevarausmerkinnällä (EOt). Näitä ovat: Itäsuo, Pekolanaukee ja Naaraksensuo Juvalla ja Kalkkiköyhä Mikkeliissä, Kirjastensuo Rantasalmella ja Vipusuo Pieksämäellä. Lisäksi Karjalansuon tuotantoalue Juvalla laajenee. Vastaavasti maakuntakaavasta poistetaan ne alueet, joilta turvetuotanto on loppunut. Näitä ovat Mäkelänsuo Mikkeliissä ja Savisuo Kerimäellä. Uusia turvetuotantoalueita tulee kaavaan yhteensä 583 ha.

Lisäksi vaihemaakuntakaavassa osoitetaan 10 suota alueen erityisominaisuutta kuvaavalla turvetuotantoon soveltuva alue (tu) -merkinnällä. Näiden soiden tuotantokelpoinen pinta-ala on yhteensä 470 ha. Mikkelin Emostensuo, Aveasuo-

Itäsuo ja Kivikankaanalussuo sekä Pieksämäen Eskonojansuo merkitään kaavaan turvetuotannon reservialueena (tu1). Merkinnällä osoitetaan nykyisen turvetuotannon korvaavia turpeenottoon soveltuvia alueita, joilla tuotannon alkaminen on sidottu veden laadun turvaamiseen ja turvetuotannon vesistövaikutuksiin valuma-alueella. Näitä alueita on yhteensä 338 ha. Varauksia on yhteensä noin 1400 ha. Maakuntakaavaa täydennetään myös koko maakuntaa koskevalla suunnittelumääräyksellä, jolla ohjataan yleisesti turvetuotannon suunnittelua Etelä-Savossa.

Merkinnät ja määräykset

tu- ja tu1-merkinnät tulevat kaavaan uutena merkintätyyppinä. Lisäksi kaavaan lisätään koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

Koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys

Turvetuotanto tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että kulloinkin voimassa olevassa Etelä-Savon pinta- ja pohjavesien hoidon toimenpideohjelmassa esitetyt vesienhoidon tavoitteet saavutetaan. Kokonaistuotanto ja alueiden jälkikäyttö on suunniteltava ja mitoitettava siten, että se ei vaikuta vesien tilaan heikentävästi.

EOt TURVETUOTANTOALUE

Merkinnällä osoitetaan turvetuotantoalueita, joilla on ottotoimintaa tai joilla ottotoiminnan edellytykset on selvitetty.

Suunnittelumääräys

Turvetuotantoalueiden käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin, turvetuotannon osuus kokonaiskuormituksesta sekä tuotantopinta-alan poistumat ja poistumien uusi maankäyttömuoto ja rajoitettava tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden määrää.

tu TURPEENOTTOON SOVELTUVA ALUE

Merkinnällä osoitetaan turpeenottoon soveltuvia alueita. Turpeenoton laajuus ja sijainti alueella määräytyvät tuotantoaluekohtaisen suunnittelun ja ympäristölupakäsittelyn perusteella.

Suunnittelumääräys

Turpeenottoon soveltuvan alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon valuma-alueen tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin ja valuma-alueen kokonaiskuormitus. Tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden määrää on rajoitettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa.

Turpeenottoon soveltuvan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turpeenottoalue on rajattava riittävän etäälle läheisestä vakituisesta ja loma-asutuksesta niin, että vältetään turpeenoton haitallisilta, ihmisiin kohdistuvilta melu- ja pölyvaikutuksilta.

Lisäksi alueiden maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että turvevarojen hyödyntäminen on mahdollista luonnon ja kulttuuriarvot turvaten.

Alueiden jälkikäyttö tulee suunnitella siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän vesistövaikutuksia.

tu1 TURPEENOTTOON SOVELTUVA RESERVIALUE

Merkinnällä osoitetaan nykyisen turvetuotannon korvaavia turpeenottoon soveltuvia alueita.

Suunnittelumääräys

Turpeenottoon soveltuvan alueen käyttöönoton suunnittelussa on otettava huomioon valuma-alueen tuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin ja valuma-alueen kokonaiskuormitus. Tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden määrää on rajoitettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa.

Turpeenottoon soveltuvan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turpeenottoalue on rajattava riittävän etäälle läheisestä vakituudesta ja loma-asutuksesta niin, että vältetään turpeenoton haitallisilta, ihmisiin kohdistuvilta melu- ja pölyvaikutuksilta.

Lisäksi alueiden maankäyttö tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että turvevarojen hyödyntäminen on mahdollista luonnon ja kulttuuriarvot turvaten.

Alueiden jälkikäyttö tulee suunnitella siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän vesistövaikutuksia.

Kohdekohtaiset erityismääräykset

Eskonojansuo tu1 11.343 ja Kivikankaanalussuo tu1 8. 369:

Alue voidaan ottaa tuotantokäyttöön korvaamaan samalta 3. vaiheen valuma-alueelta käytöstä poistunutta tuotantoaluetta.

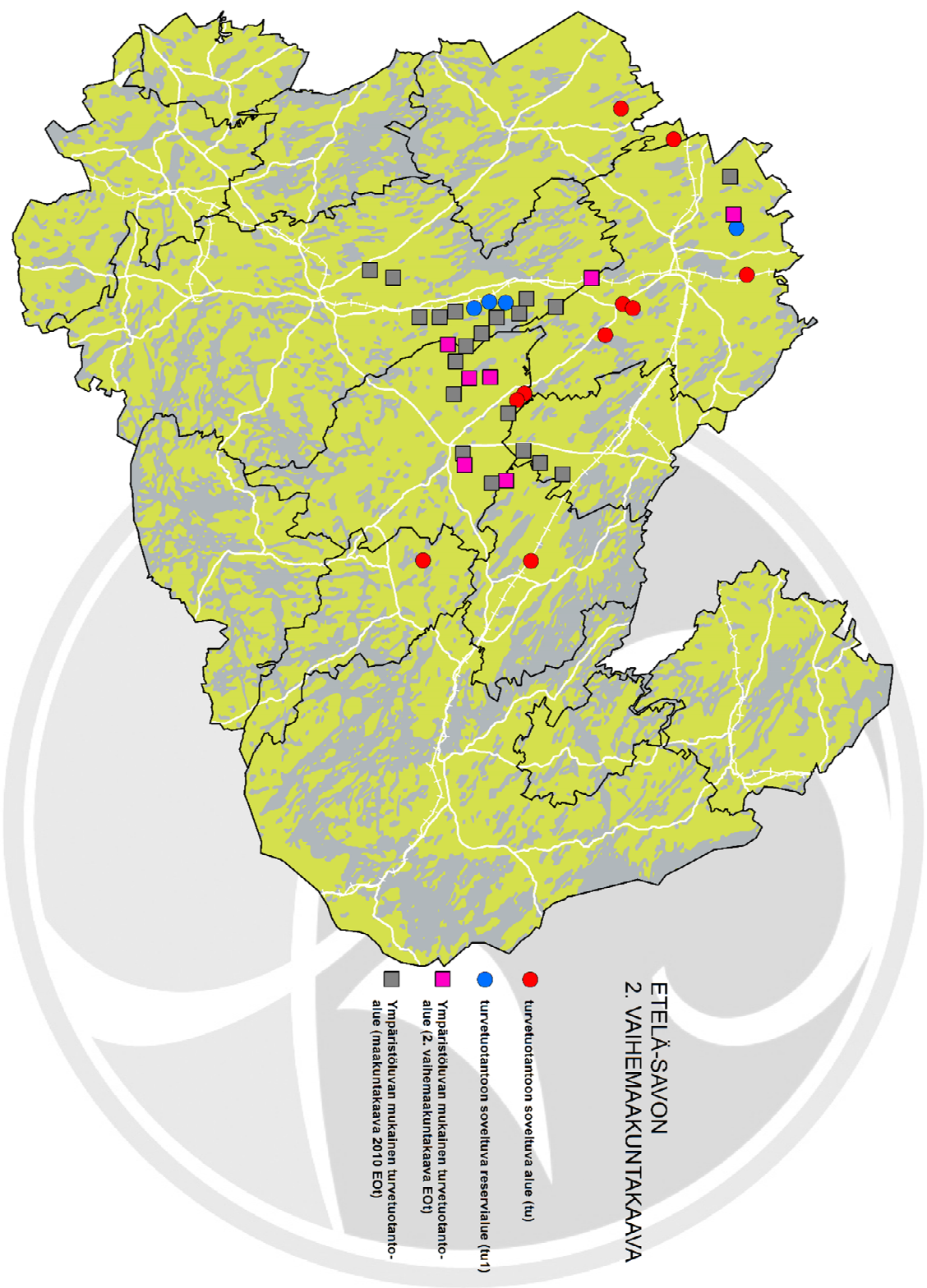
Emostensuo tu1 8.368 ja Aveasuo-Itäsuo tu1 8.366:

Emostensuon (tu1 8.368) ja Aveasuo-Itäsuon (tu1 8.366) tuotantokäyttö on vaiheistettava ja suunniteltava siten, että alueet eivät ole yhtä aikaa tuotantokäytössä.

Toteutus

Turvetuotantoalue tarvitsee ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) mukaisen ympäristöluvan, jonka myöntää Aluehallintovirasto. Ympäristönsuojelulain 13 §:n mukaan turvetuotannon sijoittamisesta ei saa aiheutua valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävän luonnonarvon turmeltumista. Arvioitaessa luonnonarvon merkittävyyttä otetaan huomioon sijoituspaikalla esiintyvien suolajien ja -luontotyyppien uhanalaisuus sekä esiintymän merkittävyys ja laajuus sekä suon luontontilaisuus. Tätä pykälää ei sovelleta, jos em. luonnonarvot on otettu huomioon lainvoimaisessa maakuntakaavassa tai lainvoimaisessa, oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa ja toiminta sijoittuu mainitussa kaavassa sille varatulle alueelle. Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa turvetuotantoon varatuilla alueilla ei sijaitse valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittäviä luontoarvoja.

Maakuntakaavassa tavoitteena on osoittaa maakunnan omaa energiaturvetarvetta vastaava määrä tuotantoon soveltuvia alueita. Maakuntakaavan merkintä ei kuitenkaan ole tae ympäristöluvan saannille tai toisaalta merkinnän puuttuminen ei ole este ympäristöluvan saamiselle. Kummassakin tapauksessa lupa on myönnettävä jos tuotannon edellytykset täyttyvät tai vastaavasti evättävä jos ne eivät täyty. Maakuntakaavalla voidaan kuitenkin nopeuttaa ympäristölupaprosessia ja tuoda esille maakunnan tahtotila siitä, miten ja mistä turvetta tulisi jatkossa ottaa maakunnassa.

Vaikutukset

Maakuntakaavaan tulevat potentiaaliset turvesuoalueet ovat käyneet läpi kolmi-vaiheisen kriteeritarkastelun, jonka päätteeksi lähes 200 potentiaalisesta suoalueesta vain 14 osoitetaan maakuntakaavassa, näistäkin neljä reservialueina. Maakuntakaavan turvesuovarauksissa on otettu huomioon soidensuojelun täydennysohjelmatyön yhteydessä kartoitetut luonnonsuojelun kannalta arvokkaat suot, soille on tehty luonnontilaisuusluokitus ja potentiaalisia turvetuotantoalueita osoitetaan vain luonnontilaisuusluokkiin 0-1 kuuluville soille.

Vesistövaikutukset on arvioitu käyttämällä parasta tällä hetkellä tiedossa olevaa laskennallista arviointiohjelmaa, VEMALA –ohjelmaa, johon on syötetty Etelä-Savon soilta mitattuja kuormitustarkkailun tuloksia, lisäksi huomioitiin tulvahuiput ja vesistöjen väriarvojen lisääntyminen.

Nyt osoitetut turvetuotantoalueet eivät toteutuessaan muuta laskuvesistöjensä ekologista tilaa nykyisestä. Näin on huomioitu Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelman tavoitteet.

Aluevaraukset eivät myöskään vaikeuta ympärillä olevaa muuta maankäyttöä. Kaikki suot ovat olemassa olevan tieyhteyden varrella. Liikennemäärät eivät kuitenkaan lisäänty nykyisestä, sillä tuotantomäärä ei kasva nykyisestä tuotannosta poistuvien alueiden vuoksi. Puolet alueista sijoittuu päällystämättömien yhdysteiden varsiin. Päällystämättömät tiet ovat herkkiä kelirikolle, mikä voi hankaloittaa kuljetusten toimintavarmuutta. Kuljetusten toimivuuden turvaamiseksi tieverkon kunnossapitoon on panostettava nykyistä enemmän.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset on otettu suunnittelussa huomioon vähimmäisetäisyyksien määrittelyllä. Alueita ei tule sijoittaa alle 500 m päähän vakituisesta tai loma-asunnosta. Näin voidaan vähentää tuotannosta aiheutuvia melu-, pöly- ja liikennehaittoja.

Potentiaalisilta turvetuotantoalueilta ei ole inventoitu muinaisjäännöksiä. Alueita ei ole sijoitettu tunnettujen muinaisjäännösten tai kulttuuriympäristön kannalta arvokkaiden kohteiden tai alueiden läheisyyteen. Turvetuotantoalueita toteutettaessa on tarpeen olla yhteydessä museoviranomaiseen sen selvittämiseksi, tarvitaanko alueella arkeologista selvitystä.

Maakuntakaavassa on otettu huomioon myös turpeenpolton ilmastovaikutukset varaamalla turvetta vain maakunnan omiin tarpeisiin eli kaavavarauksia ei ole yllimitoitettu. Maakunnassa käytetään turvetta vain sidospolttoaineena ja kulutuksenusteessa on otettu huomioon turpeen osuuden jatkuva väheneminen, vaikka energiankulutuksen arvioidaankin jonkin verran kasvavan.

Tausta-aineistot

- Etelä-Savon maakuntaliitto. Turvetuotantoon soveltuvat suot Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa. Luonnos 16.5.2016.
- Etelä-Savon maakuntaliitto. Turvetuotanto maakuntakaavoituksessa ja turvevarat Etelä-Savossa. Esiselvitys maakuntakaavaa varten. Luonnos 19.9.2013.
- Huttunen, I ja Huttunen, M. Raportti turvetuotannon vaikutuksesta vedenlaatuun vesistötasolla. SYKE 2015.
- GTK. Suomen potentiaaliset turvevarat ja soveltuvan alan osuus koko suoalasta. Noudettu osoitteesta http://www.gtk.fi/export/sites/fi/geologia/kuvat/turvevarat_2.pdf 1.4.2015.

- Kotanen, J., Manninen, P. (toim.). Vesien tila hyväksi yhdessä. Vuoksen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2016 – 2021. Raportteja 3/2016
- Kotanen, J., Manninen, P, Huttunen, M, Petäjä-Ronkainen, A., Haapala, A. ja Sojakka, P. Vesien tila hyväksi yhdessä. Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma vuosiksi 2016-2021. Raportteja 4/2016.
- Puhakainen, L. 2015. Etelä-Savon suot. Moniste.
- Valtioneuvosto 2012. Valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden vastuullisesta ja kestävästä käytöstä ja suojelusta. Annettu 30.8.2012.
- Alanen, A ja Aapala, K. 2015. Soidensuojelutyöryhmäehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. YM:n raportti 26/2015.
- Veijola, Heikki 2014. Vapo Oy Energia, Itä-Suomen alue - Etelä-Savon ELY-keskuksen alueella sijaitsevien turvetuotantoalueiden käyttö-, hoito-, kuormitus ja vesistötarkkailuraportti vuodelta 2013. Nab Labs Oy - ympäristöntutkimuskeskus Ambiotica, Tutkimusraportti 80 / 2014.
- Ympäristöministeriö 2015. Turvetuotannon ympäristönsuojeluohje. Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2015. Noudettu osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/155221/OH_2_2015.pdf?sequence=1 3.7.2015.
- Ympäristöministeriö 2015. Ojitettujen soiden ja turpeenoton osuus seutukunnan suoalasta. Noudettu osoitteesta: <http://www.ym.fi/download/name/%7B306748D4-830A-4D52-A003-103DA634B8ED%7D/101785> 8.4.2015.

2.6.2 Maa-ainekset

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevassa Etelä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu Etelä-Savon POSKI –projektissa (pohjaveden suojelun ja maa-ainesten oton yhteensovittaminen) vuosina 2004-2006 tutkitut maa-ainesten sekä kallio- ja rakennuskiviainesten ottoalueet aluevarauksina (EO ja EO1). Maa-ainesten ottoon soveltuvia alueita on 78, kalliokiviainesten ottoalueita 44 ja rakennuskivialueita 26 kpl. Lisäksi kaavassa on osoitettu toiminnassa olevat kaivokset merkinnällä EK. Näitä ovat Kerimäen Louhen ja Pieksämäen Ankeleen kalkkikivikaivokset sekä Mäntyharjun Lehlammen oliivinlouhos. Kaavan tavoitteena on käyttää uusiutumattomia maa- ja kallioperän luonnonvaroja kestäväällä tavalla. Aluevaraukset mitoitettiin 20 vuoden kulutusennustetta vastaavasti. Lisäksi kaavassa on esitetty valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat harjualueet (ge) sekä I ja II luokan pohjavesialueet (pv).

POSKI projektissa arvioitiin yhdessä kuntien, ympäristökeskuksen ja tielaitoksen kanssa sorankulutus vuoteen 2025. 20 vuoden kulutusennusteeksi saatiin 55,8 milj. m³. Maakuntakaavaan merkittyjen, soranottoon soveltuvien alueiden soraääräksi arvioitiin 58,9 milj.m³.

Tehtävät päivitykset

Etelä-Savon POSKI-projektin jatkona toteutettiin vuosina 2011 - 2014 Etelä-Savon kiviaineshuollon turvaaminen –projekti (ESKIHU). Kiviainesten ottoon osoitettavilta alueilta selvitettiin luonto- ja maisema-arvot sekä soveltuvuus vesi- ja kiviaineshuoltoon. Tavoitteena oli osoittaa kiviainesten otolle sellaiset paikat, jotka ovat laadullisesti, määrällisesti ja sijainniltaan hyödynnettävissä.

Tutkituille maa-ainesalueille tehtiin yhteensovittaminen, johon sovellettiin aiemmissa POSKI-projekteissa käytettyä menettelyä. Niissä potentiaaliset maa-ainesalueet on luokiteltu neljään luokkaan, joita ovat: 1) maa-ainesten ottoon soveltumattomat alueet (E), 2) maa-ainesten ottoon osittain soveltuvat alueet (O), 3) maa-ainesten ottoon soveltuvat alueet (M) ja 4) luokittelemattomat alueet (L). Projektin tuloksena ehdotetaan 78 kohdetta maa-ainesten ottoon soveltuvaksi (M) ja 76 kohdetta osittain soveltuvaksi (O). Näillä alueilla on pohjaveden pinnan yläpuolella arvioilta noin 265 miljoonaa m³ maa-aineksia. Suurin osa soveltuvista alueista on jo maakuntakaavassa.

Projektin yhteydessä tehtiin Etelä-Savon maakunnan alueelta kiviainesten kulu-
tussennuste, joka perustui eri kulutussektoreita edustavien toimijoiden antamiin
tietoihin maa- ja kalliokiviaineksen käytöstä ajanjaksoilla 2014 - 2025 ja 2026 -
2035. Etelä-Savon alueen *kulutussennusteessa* arvioitiin kulutusmäärän olevan
vuosina 2014 - 2035 yhteensä noin 14,2 milj.k-m³. Tästä soran ja hiekan kulutus
on noin 4,2 milj. m³. Kulutusennusteen määrä on minimiarvio toteutuvasta kivi-
ainesten käytöstä.

Todennäköisesti tarkemman arvion maa-ainesten kulutuksesta saa käyttämällä
laskennassa aikaisempien vuosien toteutuneita ottomääriä. NOTTO -rekisteriin
tallennettujen ottomäärätietojen perusteella harjukiviainesten otto on Etelä-Sa-
vossa ollut keskimäärin 1,156 miljoonaa m³ vuodessa ja kalliokiviainesten otto
0,435 milj. m³/v aikavälillä 1999-2012. Mikäli aineiden ottaminen jatkuu saman
suuruisena vuoteen 2035 saakka, otettaisiin seuraavan 22 vuoden aikana (2014-
2035) harjukiviaineksiä alueella yhteensä 25,4 miljoonaa m³ ja kalliokiviaineksiä
9,6 milj. m³ eli yhteensä noin 35 milj. m³. Arvio on harjukiviaineksen osalta noin
6-kertainen määrä verrattuna kyselyn perusteella laskettuun ennustearvioon.
Kalliokiviaineksen osalta arviot ovat saman suuruiset. Vaihekaavassa käytetään
kulutusennusteena NOTTO-rekisterin pohjalta laskettua arvioita.

Kahdenkymmenen vuoden maa- ja kiviainesten kulutusennuste on lähes puoliti-
tunut edelliseen POSKI-projektissa tehtyyn ennusteeseen (2005 - 2025) verrat-
tuna (55,8 milj.m³). Osin vähennys johtuu siitä, että edellisessä ennusteessa va-
rauduttiin suuriin liikenneinfrastruktuurihankkeisiin kuten Savonlinnan ohikulkuti-
en rakentamiseen, joka nyt on toteutettu.

Ennustettu 20 vuoden kiviaineksen tarve tulee katettua jo nyt myönnettyillä maa-
ainesten ottoluvilla. Etelä-Savon vuoden 2012 lopussa voimassa olleiden maa-
ainesuojien mahdollistama soran ja hiekan ottomäärä oli noin 29,3 miljoonaa m³
ja kalliokiviaineksen 21,8 milj. m³. Tosin vain kolmasosa myönnettyistä ottoluvista
osuu nyt kartoitetuille ottamiseen parhaiten soveltuvilla alueilla. Lisäksi lupia
haetaan paljon varastoon, eikä suunniteltu ottomäärä useinkaan toteudu haetun
suuruisena.

ESKIHU projektissa tutkittujen tai arvioitujen pohjaveden pinnan yläpuolisten
harjumuodostumien kokonaistilavuus on noin 265 milj. m³, mikä riittää nykyisillä
ottomäärillä noin 230 vuodeksi. Harjukiviainesten, soran ja hiekan, lisäksi otetaan
yhä enemmän kalliokiviaineksiä. ESKIHU - projektissa ei tutkittu tarkemmin kal-
liokiviainesten ottoalueita, eikä arvoitu kalliokiviainesten kokonaismääriä maa-
kunnassa. Kalliokiviainesten ottomäärä Etelä-Savossa on noin puolet kaikesta
maa-ainesten otosta ja se tulee jatkossa kasvamaan.

	harjukiviaines, milj. m3	kalliokiviaines, milj. m3	yhteensä, milj. m3
Ennuste 2005-2025			
POSKI			55,8
Ennuste 2014-2030			
ESKIHU	4,2	10	14,2
NOTTO	25,4	9,6	35
VAIHEKAAVA	25	10	35
Voimassa olevat luvat (2012)	29,3	21,8	51,1
Voimassa olevat luvat (2014)			55,4

Myönnetyt ottoluvat kunnittain vuoteen 2014 ja tapahtunut otto kunnittain vuoteen 2014 on esitetty oheisessa taulukossa.

Kunta	Lupien lkm	Myönnetty kokonaisottomäärä, milj. m ³	Otto sora ja hiekka, milj. m ³ vuonna 2014	Otto kalliokiviaines, milj. m ³ vuonna 2014	Otettu kokonaisuusvuoteen 2014 asti, milj. m ³
Enonkoski	1	0,250000	0	0	0
Heinävesi	20	2,113601	0,009297	0,014243	0,279785
Hirvensalmi	16	1,138000	0,021919	0,000077	0,209653
Joroinen	27	3,726000	0,032301	0,036441	0,651545
Juva	49	2,746200	0,053188	0,040656	0,462342
Kangasniemi	38	2,596400	0,016613	0	0,370966
Mikkeli	73	8,600471	0,038726	0,069315	1,468121
Mäntyharju	46	3,463600	0,027625	0,018500	0,304707
Pertunmaa	17	1,867000	0,007350	0,013570	0,198552
Pieksämäki	55	12,572500	0,152924	0,024589	1,713765
Puumala	23	0,896400	0,020685	0,012171	0,211897
Rantasalmi	12	1,429400	0,009047	0,013655	0,129154
Savonlinna	94	10,927000	0,090531	0,039689	1,468127
Sulkava	18	3,089000	0,020697	0,080975	0,385724
yhteensä	489	55,415572	0,500903	0,363881	7,854338

Maakuntakaavaan lisätään 14 uutta ESKIHU-projektissa tutkittua maa-ainesten ottoaluetta. Lisäksi yksi vanha ottoalue poistetaan ja kahta aluetta laajennetaan. Uudet alueet ovat kaikki todettu yhteensovittamisprosessissa maa-ainesten ottoon hyvin soveltuviksi ja niiltä on laskettu maa-ainesmassat. Yhteensovittamiseen osallistuivat maakuntaliiton, GTK:n, ELY-keskuksen, kuntien ja alan yrittäjien edustajat. Lisäksi kaavaan merkitään Suomenniemellä sijaitseva elementti- tehdas ympäröivine sora-alueineen kohdemerkinnällä eo/t.

ESKIHU -projektissa tutkittiin paljon muitakin soranottoon soveltuvia alueita kuin nyt kaavaan otetut alueet. Osa näistä on kuitenkin massoiltaan melko pieniä, osa taas hyvin laajoja ja vielä luonnontilassa. Etelä-Savon kiviaineshuoltoprojektin tulosten perusteella maakuntakaavassa on jo osoitettu merkittävimmät maa-ainesten ottoon soveltuvat alueet. Tässä vaiheessa ei ole tarvetta osoittaa useampia uusia ottoalueita kaavaan.

Kaivoksista maakuntakaavaan lisätään Mörönmuorin kaivospiirin alue. Alueelta saadaan vuolukiveä uuni- ja koristekivituotannon tarpeisiin. Kaivospiirin pinta-ala on 3,9 ha ja alueelle on myönnetty ympäristölupa v. 2011. Turvallisuus ja kemikaalivirasto Tukes on antanut päätöksen 24.6.2014 kaivospiiriä koskevista yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeellisista määräyksistä.

Mäntyharjulla sijaitsevan Lehlammen kaivosmerkintä (EK) muutetaan kohdemerkinnästä aluevarausmerkinnäksi ja laajennetaan Longanlammen kaivospiirin alueella. Alueilta louhitaan oliviinia. Lehlammen kaivospiirissä louhinta on aloitettu ja alueelle on myönnetty ympäristölupa v. 2000. Longanlammen kaivospiirissä kaivostyö ei ole vielä alkanut. Molemmille kaivospiireille on Tukes antanut v. 2014 päätöksen yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi annettavista määräyksistä.

Longanlammen kaivospiirin alue on 24,04 ha ja Lehlammen 14,30 ha. Alueen yhteispinta-ala on 38,34 ha.

Merkinnät ja määräykset

Merkinnät ja määräykset säilyvät muutoin entisellään, mutta kaavaan otetaan uutena merkintänä kohdemerkintä eo/t maa-ainesten ottoalue/teollisuus- ja varastoalue. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

EO MAA-AINESTEN OTTOALUE

Merkinnällä osoitetaan maa-aineslain piiriin kuuluvia maa-ainesten ottamiseen soveltuvia alueita, joiden osalta on selvitetty luonnonsuojelun tavoitteiden, pohjavedenhankinnan ja maa-ainesten ottotoiminnan yhteensopivuus.

MAA-AINESTEN OTTOALUE/-TEOLLISUUS JA VARASTOALUE

Kohdemerkinnällä osoitetaan maakuntakeskuksen, seutukeskusten ja paikalliskeskusten ulkopuolella oleva seudullisesti merkittävä Suomenniemen maa-ainesten otto – ja elementtitehtaan alue. Alueen kehittäminen, maa-ainesten ottaminen ja rakentaminen edellyttävät yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Suunnittelumääräys

Alueen suunnittelussa on sovellettava maa-ainesten ottoalueen (EO) ja teollisuus- ja varastoalueen (t) merkinnöille annettuja suunnittelumääräyksiä.

VEK KAIVOSALUE

Merkinnällä osoitetaan kaivoslain piiriin kuuluvien kaivoskivennäisten hyödyntämiseen tarpeellisia alueita. Merkityt alueet ovat toiminnassa olevia kaivosalueita.

Suunnittelumääräys

Alueiden käytöstä ei saa aiheutua haittaa alueen pinta- ja pohjavesille.

Toteutus

Maa-aineslaki (MAL 555/1981) säätelee maa-ainesten ottoa. Maa-aineslaissa tarkoitettuun aineiden ottamiseen tarvitaan ottolupa. Maa-ainesten ottolupien myöntäminen kuuluu kunnalle. Luvista on ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle, jolla on päätöksistä valitusoikeus. Jos alueella, jota lupahakemus koskee, on huomattavaa merkitystä maakuntakaavoituksen kannalta, on asiasta pyydettävä maakuntaliiton lausunto.

Erityisistä syistä voidaan maa-ainesten ottolupa myöntää 15 vuodeksi ja kalliokiven louhinnan osalta enintään 20 vuodeksi, jos se hankkeen laajuuteen, esitetyn suunnitelman laatuun ja muihin aineiden ottamisessa huomioon otettaviin seikkoihin nähden katsotaan sopivaksi. Erityisenä syynä voidaan pitää myös sitä, että ottaminen kohdistuu voimassa olevan maakuntakaavan maa-ainesten ottamiseen varatulle alueelle (maa-aineslaki 10 §). Maakuntakaavan ottoaluemerkintä ei kuitenkaan poista ympäristö- ja luontoselvityksen laatimistarvetta ottolupahakemuksen yhteydessä.

Maakuntakaava ei estä ottoluvan hakemista myös muille alueille kuin maakuntakaavan maa-ainesten ottoalueille. Ottoaluemerkintä kuitenkin kertoo, ettei alueelle kohdistu maa-aineslaissa mainittuja arvoja.

Maa-ainesten ottoon liittyvä kivenlouhinta ja murskaamo tarvitsevat maa-ainelain mukaisen luvan lisäksi myös ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014) mukaisen ympäristöluvan. Myös ympäristöluvan myöntää kunta.

Ympäristönsuojelulain mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma luvanvaraisesta tai ilmoituksenvaraisesta kaivannaistoiminnasta, jossa syntyy kaivannaisjätettä.

Maa-ainesten ottamistoiminta saattaa joissain tapauksissa, esim. pohjaveden pinnan alapuolisessa ottamisessa, edellyttää vesilain (VL 587/2011) mukaista käsittelyä ja ympäristölupaviraston lupaa.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaan tarvitsee kiven, soran tai hiekan otosta tehdä hanke-YVA, jos louhinta- tai kaivualueen pinta-ala on yli 25 ha tai otettava ainesmäärä on vähintään 200 000 kiintokuutiometriä vuodessa.

Kaivoslaki säätelee kaivoskivennäisten hyödyntämistä. Turvallisuus ja kemikaalivirasto, Tukes toimii uuden kaivoslain (621/2011) mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena. Kaivoslain alaisen toiminnan ympäristölupaviranomainen on alueellinen ympäristölupavirasto.

Vaikutukset

Maa-ainelain mukaan ottamisalueet on sijoitettava ja ainesten ottaminen järjestettävä niin, että ottamisen vahingollinen vaikutus luontoon ja maisemakuvaan jää mahdollisimman vähäiseksi ja että maa-aineseiintymää hyödynnetään säästeliäästi ja taloudellisesti eikä toiminnasta aiheudu asutukselle tai ympäristölle vaaraa tai kohtuullisin kustannuksin vältettävissä olevaa haittaa. Nämä asiat on otettu huomioon sekä Etelä-Savon POSKI-projektin että Etelä-Savon kiviaineshuollon yhteensovittamisprojektin yhteensovittamistyössä, jossa valittiin maa-ainesten ottamiseen sopivia alueita.

Maa-ainesten ottamiseen soveltuvia alueita ei ole sijoitettu virkistys-, suojelu- tai maisema-alueille, ei myöskään I tai II luokan pohjavesialueille, arvokkaille harjualueille, valtakunnallisesti arvokkaille moreenialueille tai kallioalueille. Ottamiseen soveltuvilla alueilla ei ole todettu olevan luonnon merkittäviä kauneusarvoja, uhanalaista lajistoa tai erikoisia luonnonesiintymiä. Alueilla ei ole myöskään tunnettuja muinaisjäännöksiä. Alueista tehdyt tarkemmat kohdekuvaukset löytyvät ESKIHU – projektin kohderaporteista (Väänänen, T. 2014. GTK:n raporteja).

Yhteensovittamisprosessista huolimatta on alueiden tarkemman ottosuunnitelman yhteydessä tehtävä asianmukainen luontoselvitys sekä oltava yhteydessä museovirastoon mahdollisen arkeologisen inventointitarpeen selvittämiseksi.

Ensi sijaisia ottoalueita on kaavassa osoitettu siinä määrin, että mikäli maa-ainesten ottaminen kohdistuisi pääosaltaan näille alueille, riittäisi aineksia seuraavan 20 - 30 vuoden kulutukseen.

Tausta-aineistot

- Maa-ainesinventoinnit Etelä-Savon maakunnan alueella vuonna 2004. GTK:n tutkimusraportti 14/2004 sekä siihen liittyvä kalliokiviainesten inventointi
- Aineistojen yhteensovittaminen. GTK:n tutkimusraportti nro 5/2005.
- Maa-ainesinventoinnit Etelä-Savon maakunnan alueella vuonna 2005. GTK:n tutkimusraportti 14/2005 sekä siihen liittyvä kalliokiviainesten inventointi
- Aineistojen yhteensovittaminen. GTK:n tutkimusraportti nro 7/2006.
- Husa, J, Teeriaho, J. 2007. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeen itäosassa. Suomen ympäristökeskus. Luonnos 25.4.2007.
- Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Suomen ympäristö 14/2007.
- Väänänen T. 2014. Etelä-Savon kiviaineshuollon turvaaminen –projekti. Tutkimusraportti. GTK 2014.
- Väänänen, T. 2014. Etelä-Savon kiviaineshuollon turvaaminen projektin kohderaportit 2014: Pieksämäen seutu, Mikkelin seutu ja Savonlinnan seutu.
- Pohjaveden suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen. Etelä-Savon loppuraportti. Etelä-Savon ELY-keskus raportti 9/2010.
- Poutamo, S. Etelä-Savon maa- ja kiviainekset –esiselvitys maakuntakaavaa varten. Etelä-Savon maakuntaliitto 2013.
- <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kaivokset/>

2.6.3 Pohjavesialueet

Voimassaoleva maakuntakaava

Voimassaolevaan maakuntakaavaan on merkitty vedenhankinnan kannalta tärkeät I-luokan pohjavesialueet sekä vedenhankintaan soveltuvat II-luokan pohjavesialueet merkinnällä pv.

Voimassaolevan maakuntakaavan suunnittelumääräyksen mukaan pohjavesialueille ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa. Maa-ainesten ottaminen tulee sallia vain maisemointialueille, mikäli se ei vaaranna pohjaveden laatua tai vähennä sen määrää. Maakuntakaavan suosituksen mukaan pohjavesialueille tulisi laatia suojelusuunnitelmat.

Tehtävät päivitykset

Lakiin vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) lisättiin uusi 2a luku pohjavesialueista. Lain mukaan ELY-keskus luokittelee pohjavesialueen vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella 1-luokkaan (vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue), 2-luokkaan (muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue) sekä E-luokkaan (pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen). 1-luokka vastaa entistä I luokkaa ja 2-luokka vastaa entistä II luokkaa. Sen sijaan vanhan luokituksen mukaiset muut pohjavesialueet (luokka III) poistuu. Nämä alueet ELY-keskuksen tulee tutkia ja arvioida se, poistetaanko ne luokitukselta kokonaan vai kuuluvatko ne mahdollisesti luokkaan 2 tai luokkaan E.

Pohjavesialueiden rajauksesta ja luokittelusta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Järjestelmällinen rajausten ja luokitusten tarkastelu tehtäen ELY-keskuksissa vuoteen 2019 mennessä.

Maakuntakaavaa päivitetään ennen lakimuutoksen voimaantuloa (1.2.2015) ELY-keskuksen päivittämällä pohjavesialueiden rajausta- ja luokkamuuoksilla. Kaavaan lisätään kuusi uutta tutkittua II-luokan pohjavesialuetta: Iso-Lautharju (Hirvensalmi), Huitukanharju ja Mustosenkangas (Juva), Vuohiniemi-Haukilampi (Mikkeli), Heiskalankangas (Pieksämäki) sekä Harjujärvet (Savonlinna). Lisäksi tehdään rajausta- ja luokanmuutospäivityksiä.

Pohjavesialueita koskevaa suunnittelumääräystä täydennetään lisäämällä maininta siitä, että myös pohjavedeksi suotautuvan veden määrän säilyttämistä poh-

javesialueilla tulisi edistää. Käytännössä tavoitteena on pinnoittamisen ja hulevedeksi ohjautuvan sade- ja sulamisveden määrän vähentäminen. Vesille tulee jättää mahdollisuus imeytyä maaperään, muutoin pohjavesi ei uusiudu. Taajama-alueilla tämä merkitsee tarkempaa suunnittelua.

Merkinnät ja määräykset

Merkintä säilyy ennallaan, mutta suunnittelumääräys täydentyy. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

pv POHJAVESIALUE

Merkinnällä osoitetaan yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät (I luokan) ja vedenhankintaan soveltuvat (II luokan) pohjavesialueet.

Suunnittelumääräys

Alueelle ei tule sijoittaa pohjaveden laadulle vaaraa aiheuttavaa toimintaa ja pohjavedeksi imeytyvän veden määrä tulee säilyttää riittävänä. Maa-ainesten ottaminen tulee sallia vain maisemointialueille, mikäli se ei vaaranna pohjaveden laatua tai vähennä saatavan pohjaveden määrää.

Suositus

Alueelle tulisi laatia suojelusuunnitelma.

Toteutus

Lain vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrittää pohjaveden muodostumisalueen rajan (*muodostumisalue*) ja uloimman rajan alueelle, jolla on vaikutusta pohjavesimuodostuman veden laatuun tai muodostumiseen (*pohjavesialue*). ELY-keskus myös luokittelee pohjavesialueet. Pohjavesialueita koskevat tiedot tallennetaan ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ja ne ovat kaikkien käytettävissä sieltä Suomen ympäristökeskuksen Avoindata-palvelussa (www.syke.fi/avoindata).

Koska pohjavesialueista kertyy jatkuvasti uutta tutkimustietoa, tulee ajankohtainen raja-alue aina tarkistaa ELY-keskuksesta.

Kunta voi laatia pohjavesialueen suojelusuunnitelman kunnan alueella sijaitsevalle pohjavesialueelle. Suojelusuunnitelma voidaan laatia yhteistyönä tai yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Etelä-Savossa suojelusuunnitelmia on laadittu vedenottajien, kuntien ja ELY-keskuksen toimesta 1990-luvulta saakka yhteensä 38 pohjavesialueelle.

Pohjaveden suojelua on toteutettu perustamalla vesilain mukaisia suoja-alueita vedenottamoiden ympärille. Suoja-alueet määrätään ympäristölupaviraston päätöksellä terveydellisistä syistä tai pohjaveden puhtauden säilyttämiseksi. Pohjaveden laatua vaarantava toiminta on suoja-alueella kielletty ilman aluehallintoviraston päätöstä. Suoja-aluepäätökset ovat vedenottamokohtaisia. Etelä-Savossa on vedenottamoiden suoja-alueita kahdeksan kappaletta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on järjestää pohjavesien seuranta. Vedenottajan velvollisuus on seurata pohjaveden määrää ja laatua omalla alueellaan.

Kunnat ja ELY-keskus sekä aluehallintovirasto ottavat pohjavesialueet huomioon mm. käsitellessään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia kaavoja, ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisia lupa-asioita tai maa-ainelain mukaisia maa-ainesten ottamislupia.

Vaikutukset

Pohjavesialueita koskeva tieto on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina. Päättyneellä vesienhoitokaudella on laadittu tai päivitetty 26 pohjavesialueen suoje-lusuunnitelmat. Valmiit pohjavesialueiden suoje-lusuunnitelmat on julkaistu Etelä-Savon ELY-keskuksen internetsivuilla sekä uusimmat sivuilla www.doria.fi.

Savonlinnan seudulla on toteutettu EU-osarahoitteinen Savonlinnan seudun vedenhankinnan varmistaminen 2011-2014 hanke (Varma-vesi-hanke). Hankkeessa tutkittiin lähiseudun pienet pohjavesialueet sekä Savonlinnan Lähteelän pohjavesialueen soveltuvuus tekopohjaveden valmistamiseen Itä-Savon alueen vedenhankinnan turvaamiseksi.

Myös Mikkelin seudulla on toteutettu Mikkelin seudun vedenhankinnan varmistaminen (Severi) – hanke. Hankkeessa olivat mukana Mikkelin kaupungin lisäksi Hirvensalmen ja Puumalan kunnat.

Tiedot pohjavesialueista ja tehdyistä tutkimuksista löytyvät Suomen ympäristökeskuksen Avoindata- palvelusta.

Kokonaismaakuntakaavaan verrattuna tietopohja pohjavesialueista on oleellisesti parantunut ja lisääntynyt. Myös pohjavesiä uhkaavat tekijät on kartoitettu ja suoje-lusuunnitelmien myötä on myös aloitettu pohjavesialueiden kunnostamistöitä sekä riskitoimintojen poistamista pohjavesialueilta.

Tausta-aineistot

- Kotanen, J., Manninen, P, Huttunen, M, Petäjä-Ronkainen, A., Haapala, A. ja Sojakka, P. Vesien tila hyväksi yhdessä. Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma vuosiksi 2016-2021. Raportteja 4/2016.
- Pohjavesialueiden kuvaukset ja rajaukset: www.syke.fi/avoindata
- Pohjavesialueiden suoje-lusuunnitelmat: www.doria.fi
- Mikkelin seudun vedenhankinnan varmistaminen –hanke (SEVERI)
- Savonlinnan seudun vedenhankinnan varmistaminen –hanke (VARMA-VESI)

2.7 Luonnonympäristö

2.7.1 Luonnonsuojelualueet

Voimassa oleva maakuntakaava

Voimassaolevaan maakuntakaavaan on merkitty Natura 2000 – luonnonsuojelualueverkostoon kuuluvat alueet alueen erityisominaisuutta ilmaisevalla nat-merkinnällä. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät luonnonsuojelualuevaraukset on maakuntakaavassa osoitettu luonnonsuojelualuemerkinällä (SL).

Tehtävät päivitykset

Etelä-Savossa valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvista kohteista on toteutettu 98 % joko yksityisinä suojelualueina tai ostettuina valtiolle. Valtiolle suojelutarkoituksiin ostetut alueet Saimaalla on perustettu luonnonsuojelualueiksi asetuksella (441/2014). Nämä alueet ovat pääosin maakuntakaavassa SL-merkinnällä, osa alueista on maakuntakaavassa virkistysaluemerkinöillä. Saimaan SL-alueiden rajauksia laajennetaan asetuksen mukaisilla alueilla. Kaavassa osoitetaan SL merkinnällä myös valtion luonnonsuojelutarkoitukseen ostamia alueita. Koloveden kansallispuistosta annettiin uusi laki (401/2013), jolla puiston pinta-alaa laajennettiin 2414 hehtaarilla 5834 hehtaariin. Maakuntakaavassa huomioidaan kansallispuiston laajennus.

Maakunnallisesti merkittävistä suojelukohteista (maakuntakaavan ja yleiskaavan suojelualuevarauksista) on toteutettu yli 70 %. Maakuntakaavan vahvistamisen jälkeen on perustettu myös muutamia uusia luonnonsuojelualueita, jotka eivät ole olleet varauksina mukana maakuntakaavassa. Nämä ovat pääasiassa METSO-ohjelmasta toteutettuja alueita ja niitä on yli 3000 ha. Alueet lisätään maakuntakaavaan suojelupäätösten mukaisina (tilanne 30.8.2016).

Ympäristöministeriössä on valmistunut ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi (Soidensuojelutyöryhmän raportti 2015). Soidensuojelutyöryhmä kartoitti Etelä-Suomen valtakunnallisesti arvokkaita soita. Näitä on Etelä-Savossa 57, joista osa on jo maakuntakaavassa suojelumerkinällä. Nyt kartoitetuista valtakunnallisesti arvokkaista suoalueista valtion omistamat suot perustetaan luonnonsuojelualueiksi tai suojellaan Metsähallituksen päätöksellä. Yksityismaiden suoalueilla suojeleu toteutetaan vapaaehtoisin keinoin, mm. METSO- ohjelmalla.

Maakuntakaavaan merkitään uusina luonnonsuojelualuevarauksina (SL) valtion omistamat luonnonsuojelulailta perustettavat suot, joita on yhdeksän. Metsähallituksen omalla päätöksellä perustettavat suojeltavat suot osoitetaan suojelualuumerkinnällä (S). Näitä on kuusi (62 ha). Tässä vaiheessa ei vielä osoiteta maakuntakaavassa yksityismaiden valtakunnallisesti arvokkaita suoalueita. Nämä suot on kuitenkin otettu huomioon potentiaalisia turvetuotantoalueita varattaessa.

Merkinnät ja määräykset

Luonnonsuojelualueita (SL) ja Natura-alueita (nat) koskevat merkinnät ja määräykset säilyvät entisellään. Kaavaan lisätään suojelualuumerkintä S soittamaan Metsähallituksen omalla päätöksellä perustamia suojeltavia soita. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.

Luonnonsuojelualueita ja Natura-alueita koskevat maakuntakaavan määräykset pidetään ennallaan.

nat NATURA 2000-VERKOSTOON KUULUVA ALUE

Merkinnällä osoitetaan Natura 2000-verkostoon kuuluvat alueet.

SL LUONNONSUOJELUALUE

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys

Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja.

SL/EAH LUONNONSUOJELUALUE/AMPUMA- JA HARJOITUSALUE

Merkinnällä osoitetaan Mäntyharjun kunnan puolella sijaitseva osa Repoveden kansallispuisto- ja Natura-alueita, joka on myös puolustusvoimien käytössä oleva ampuma- ja harjoitusalue. Alueella liikkuminen on turvallisuussyistä rajoitettua.

Suojelumääräys

Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja.

S SUOJELUALUE

Merkinnällä osoitetaan Metsähallituksen päätöksellä toteutettavia suojelualueita. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suojelumääräys

Alueella ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja.

Toteutus

Maakuntakaavassa osoitetut uudet suojelualuevaraukset ovat toteutettu asetuksella tai luonnonsuojelulain mukaisella päätöksellä suojelualan perustamisesta. Lisäksi kaavassa osoitetaan valtion luonnonsuojelutarkoituksiin ostamia alueita ja valtion omistamia valtakunnallisesti arvokkaita suoalueita. Osa valtion omistamista valtakunnallisesti arvokkaista soista perustetaan suojelualueeksi Metsähallituksen omalla päätöksellä.

Vaikutukset

Luonnonsuojelualuevaraukset kattavat 3,7% maakunnan maapinta-alasta. Suojelualueiden määrä lisääntyy lähes 5000 hehtaarilla kokonaisuutena verrattuna. Suojeluvuorauksissa ovat hyvin edustettuna järviluonnonsuojelukohdeet, myös vanhoja metsiä on saatu Metso-ohjelman ansiosta suojeltua lisää. Soidensuojelun täydennykset tulevat lisäämään myös suoluonnonsuojelukohteita Etelä-Savossa. Tällä hetkellä suoluontoa on suojeltu maakunnassa vähän suhteessa soiden ojitusprosenttiin (81 % soista ojitettu).

Tausta-aineistot

- Alanen, A ja Aapala, K. 2015. Soidensuojelutyöryhmänehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. YM:n raportti 26/2015.
- Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tekemät päätökset luonnonsuojelualan perustamisesta vuosina 2009 - 2015.
- Laki Koloveden kansallispuistosta (401/2013)
- Valtioneuvoston asetus Saimaan luonnonsuojelualueista (441/2014)
- Puulan ja Kyyveden Natura-aluekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma. Luonnos 28.8.2014.
- Paikkatiedot valtion suojelutarkoituksiin ostamista maa-alueista. Etelä-Savon ELY-keskus. 2016.

2.7.2 Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja

Voimassa oleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityisiä ympäristöarvoja (MY). Perinnemaisemat on osoitettu MYp – merkinnällä Etelä-Savon ympäristökeskuksen v. 1998 laatiman perinnemaisemainventoinnin mukaisesti (Hänninen-Valjakka, K. 1998. Etelä-Savon perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 87).

Tehtävät päivitykset

Maakuntakaavassa on osa Hevonniemen ja Pyörissalon Natura-alueista sekä Likolampi merkitty MY-merkinnällä, lisäksi osa Tornioniemen Natura-alueita ja Kinnulan laidun on merkitty MYp –merkinnällä. Tehtyjen suojelupäätösten mukaisesti muutetaan Kinnulan laitumen ja Likolammen merkinnät kokonaan ja Hevonniemen, Pyörissalon sekä Tornioniemen merkinnät osittain luonnonsuojelualuemerkinnäksi (SL).

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa on päivitetty perinnemaisemainventoinnin kohteita ja inventoitu uusia kohteita vuosina 2012 - 2015. Inventoinnin tuloksena poistetaan maakuntakaavasta neljä perinnemaisema-alueita maakunnallisen arvonsa menettäneenä sekä lisätään kaavaan kuusi uutta perinnemaisema-alueita: Kutvolan metsälaidun (Enonkoski), Pasalan niityt (Joroinen), Koivurannan metsälaidun (Mikkeli), Erolanniemen laitumet, Salmelan rantalaidun ja Putkisalons kartanon Hiekonlaidun (Rantasalmi).

Uusien kohteiden inventoinnin yhteydessä on ELY-keskus ollut yhteydessä maanomistajiin. Perinnemaisemainventoinnin aiheuttamat muutokset maakuntakaavaan on yksilöity kohdeluettelossa.

Merkinnät ja määräykset

MY ja MYp alueiden ja kohteiden maakuntakaavamääräykset ja suositukset pidetään ennallaan. *Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.*

MY MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita pienvesiä, koskialueita ja muita luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä kohteita ja alueita.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden turvaaminen ja pienvesien säilyminen luonnontilaisina.

Suositus

Ennen vallitsevien olosuhteiden olennaiseen muuttamiseen tähtäviä toimenpiteitä on asianomaiselle ympäristönsuojeluviranomaiselle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

MYp MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA, PERINNEMAISEMA

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita perinnemaisemia.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon sen maisemalliset, luonnontieteelliset ja kulttuurihistorialliset arvot.

Suositus

Ennen vallitsevien olosuhteiden olennaiseen muuttamiseen tähtäviä toimenpiteitä on asianomaiselle ympäristönsuojeluviranomaiselle varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Toteutus

Perinnemaisemat säilyvät, mikäli ne synnyttänyt maankäyttö jatkuu. Perinnemaisemien hoitoon ja ylläpitoon on mahdollista saada tukea.

Maatalouden tuet muuttuivat uuden EU ohjelmakauden 2014 - 2020 myötä. Tällöin maaseudun kehittämissuunnitelmaan sisältyvä maatalouden ympäristötuki muuttui ympäristökorvaukseksi ja sen alla ollut erityisympäristötuki ympäristösopimukseksi. Ympäristösopimusta voi hakea seuraaviin maisemanhoitoon liittyviin toimiin:

- kosteikkojen hoito
- maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito sis. perinnetoipit, luonnonlaitumet ja reunavyöhykkeet
- kurki-, hanhi- ja joutsenpellot

Perinnemaisemakohteille ei ole maakuntakaavassa annettu suojelu- tai rakentamismääräyksiä.

Vaikutukset

Perinnemaisemat ovat luonnon monimuotoisuuden, kulttuuriperintömme säilymisen ja ympäristön viihtyisyyden sekä maiseman kauneusarvojen kannalta merkityksellisiä, mistä syystä niiden ylläpitäminen on tärkeää. Perinnemaisema-alueille on kehittynyt runsaslajinen, monia uhanalaisia lajeja käsittävä eliöstö, joka on riippuvainen vanhojen maankäyttömuotojen jatkumisesta. Suomen uhanalaisista lajeista 25 % elää ensisijaisesti perinneympäristöissä.

Perinnemaisemia hoidetaan pääasiassa maatalouden ympäristökorvausten ja –sopimusten avulla. Muiden rahoitusmahdollisuuksien ollessa satunnaisia on yhä suurempi osa kohteista jäänyt ilman hoitoa maataloudesta luopumisen johdosta. Perinnemaisemiin on kohdistumassa monia uhkia kuten pellon raivaaminen, karjatilojen väheneminen, karjakoon kasvu ja sen myötä metsälaidunnuksen väheneminen. Perinnemaisemakohteiden osoittaminen maakuntakaavassa edistää niiden säilymistä mm. siten, että kohteet ovat ensisijaisia erityistukia haettaessa. Tällä ohjelmakaudella saa myös korotetun tuen hoitosopimuksesta, jos kohde on maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokas. Tavallinen sopimus on 450€/ha ja arvokohteet 600€/ha. Viranomaisten tulee muutoinkin edesauttaa niiden säilyttämistä mm. tukemalla maanomistajaa hoidon järjestämisessä. Valtakunnallisilla ja maakunnallisilla maisema-alueilla sijaitsevat kohteet saavat erityishuomion erilaisissa maisemanhoitohankkeissa.

Tausta-aineisto

- *Perinnebiotooppien päivitysinventoinnit 2012 - 2015, Etelä-Savon ELY-keskus*

2.7.3 Arvokkaat geologiset muodostumat

Voimassa oleva maakuntakaava

Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat harjualueet arvokas geologinen muodostuma (ge) -merkinnällä.

Tehtävät päivitykset

Arvokkaat harjumuodostumat ovat pääosin säilyttäneet arvonsa, ts. niitä ei ole laajemmassa mittakaavassa kaivettu pois tai otettu rakentamiskäyttöön. Joroisten Kotkatharjun arvokas harjualue on kuitenkin valtatie viiden molemmin puolin kokonaan maa-ainesten ottoalueena ja osoitettu tältä osin ottoalueena myös yleiskaavassa. Kotkatharjun ympäristön ge-alueita (ge 4.492) pienennetään maakuntakaavassa yleiskaavan mukaisesti poistamalla aluerajauksesta valtatie vieriset ottoalueet.

Toinen ge-alueen rajausmuutos tehdään Pieksämäen Paltaharjun alueeseen (ge 11.498). Alueen laajentamisesta on tehty maakuntaliitolle aloite alueen asukkaiden toimesta. Paltaharjun ge-alueeseen liitetään Iso-Paltaseen rajoittuva vielä luonnontilainen ja maisemallisesti arvokas harjun osa. Aluetta on tutkittu Etelä-Savon kiviaineshuollon turvaaminen projektissa (2013 - 2015). Luonnontilaiselle ja vesistöjen läheisyydessä olevalle alueelle ei ole selvityksen mukaan tarpeen ulottaa maa-ainesten ottamista.

Muilta osin arvokkaiden harjualueiden rajaukset säilyvät ennallaan.

Etelä-Savon osalta ovat valmistuneet myös valtakunnallisesti arvokkaiden kallioalueiden ja moreenialueiden inventoinnit. Valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita on Etelä-Savossa 98 kpl ja moreenialueita 47 kpl. Vuonna 2011 valmistui myös selvitys valtakunnallisesti arvokkaista tuuli- ja rantakerrostumista. Näitä alueita on Etelä-Savossa yhdeksän ja niiden yhteispinta-ala on 103 ha. Maakuntakaavaa täydennetään valtakunnallisesti arvokkailta kallio- ja moreenialueilla sekä tuuli- ja rantakerrostuma-alueilla. Alueet merkitään kaavaan alueen erityisominaisuutta osoittavalla katkoviivamerkinnällä, ei varsinaisella aluevarausmerkinnällä. Alueille ei anneta suojelu- tai rakentamismääräystä. Ohjausvaikutuksen selkiyttämiseksi kaikkiin ge-merkintöjen määräyksiin lisätään toteamus siitä että eivät merkinnät ohjaa metsien hoitoa ja käyttöä.

Merkinnät ja määräykset

Maakuntakaavaan lisätään valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita (ge1), valtakunnallisesti arvokkaita moreenialueita (ge2) sekä valtakunnallisesti arvokkaita tuuli- ja rantakerrostumia (ge3) koskevat merkinnät ja määräykset, ge-merkinnän määräystä täsmennetään. *Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.*

 ge ARVOKAS GEOLOGINEN MUODOSTUMA

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaita harjualueita.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja – esiintymien säilyminen.

Alueella metsien hoito ja käyttö perustuu voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.

Suositus

Erityisesti on huomiota kiinnitettävä ehjien harjumuodostumien säilymiseen ja pohjaveden suojeluun.

 ge1 VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS KALLIOALUE

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaita kallioalueita.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja – esiintymien säilyminen.

Alueella metsien hoito ja käyttö perustuu voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.

 ge2 VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS MOREENIALUE

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaita moreenialueita

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja – esiintymien säilyminen.

Alueella metsien hoito ja käyttö perustuu voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.

 ge3 VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS TUULI- JA RANTAKERROSTUMA

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaita tuuli- ja rantakerrostumia.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maisemakuvan, luonnonkauneuden, geologisten muodostumien sekä erikoisten luonnonolosuhteiden ja – esiintymien säilyminen.

Toteutus

Arvokkaiden harju-, kallio- ja moreenialueiden sekä pohjavesialueiden inventoinneilla määritellään maa-aineslaissa mainittuja arvoja (kaunis maisemakuva, luonnon merkittävä kauneusarvo, erityinen luonnonesiintymä) ja näin ollen tuotetaan tietopohjaa lupaharkintaan ja yhtenäistetään luvan myöntämisperusteita. Merkintä on alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä, ei varsinainen aluevaraus. Merkintä on rajaukseltaan yleispiirteinen. Alueille ei ole annettu rakentamis- tai suojelumääräyksiä, jotka rajoittaisivat alueen käyttöä.

Maakuntakaavalla ei voida suoraan suojella harju-, moreeni- tai kallioalueita maa-ainesten otolta. Maa-aineslain (555/1981) mukaan ottoluvista päättää kunta, joka lupaviranomaisena joutuu kuitenkin ottamaan huomioon sen, että maakuntakaavaan merkityillä alueilla on maa-aineslain tarkoittamia maisemallisia arvoja tai erikoisia luonnonesiintymiä. Alueen erityisominaisuutta osittavien merkintöjen tavoitteena on toimia apuna lupaviranomaiselle, kun käsitellään maa-ainesten ottolupahakemuksia. Ne on tarkoitettu päätöksenteon pohjaksi ja sitä helpottamaan.

Arvokkaiden geologisten muodostumien (ge, ge1, ge2 ja ge3) merkinnät ovat informatiivisia, eivätkä ne aiheuta suoria maankäytön rajoituksia. Alueilla on sallittua maa- ja metsätalouden harjoittaminen, rakentaminen ja muu elinkeinojen harjoittaminen. Myös maa-ainesten kotitarveotto, joka ei ole luvanvaraista toimintaa, on mahdollista.

Vaikutukset

Maakuntakaavaa on nyt täydennetty valtakunnallisesti arvokkailla kallio- ja moreenialueilla sekä tuuli- ja rantakerrostuma-alueilla. Etelä-Savon maa-ainesten kysyntä ja kulutus on viime vuosikymmenenä laskenut niin paljon, ettei Etelä-Savossa ole pulaa maa- ja kiviaineksista huolimatta siitä, että arvokkaat geologiset muodostumat ja vedenhankinnan kannalta tärkeät ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet jätettäisiin laajamittaisen ottotoiminnan ulkopuolelle.

Merkintä vaikuttaa yksityiseen maaomistajaan välillisesti silloin, jos maaomistaja hakee alueelle maa-ainesten ottolupaa. Tällöin on lupaharkinnassa otettava huomioon geologisen muodostuman arvot.

Tausta-aineisto

- Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Suomen ympäristö 14/2007
- Husa, J. Teeriaho, J. 2007. Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeen itäosassa. Suomen ympäristökeskus.
- Valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat. Suomen ympäristö 32/2011
- Joroisten kunta. Kotkatharju-Valvatus osayleiskaava
- Paltasen ja Patolammen asukkaiden muutospyyntö Paltaharjun ge-alueen rajaukseen 21.5.2013

- Väänänen, T. 2014. Etelä-Savon kiviaineshuollon turvaaminen –projektin aineistot 2011-2014. GTK

2.8 Kulttuuriympäristö

2.8.1 Rakennettu kulttuurimaisema ja maisema-alueet

Voimassa oleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on rakennussuojelukohteita (SR), muinaisjäännöksiä (SM) sekä kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä alueita ja kohteita (maV ja ma). Lisäksi kaavassa esitetään Salpalinja (ma-s). Arvokasta kulttuuriympäristöä kuvaavat ma - merkinnät ovat alueen erityisominaisuutta osoittavia merkintöjä, eivät varsinaisia aluevarauksia.

Tehtävät päivitykset

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on vanhat rajaukset (1993) valtakunnallisesti merkittävälle rakennetuille kulttuuriympäristöille. Valtioneuvosto hyväksyi uudet valtakunnalliset rajaukset 22.12.2009. Ne on otettu myös maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta. Maakuntakaavaa päivitetään valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Valtakunnalliselta rakennetun kulttuuriympäristön kohdelistalta putosi osa alueista pois kokonaan, osan rajaus muuttui, osasta tuli kohteita, tai kohteista alueita. Myös päällekkäisyyksiä valtakunnallisten maisema-alueiden kanssa karsittiin. Poispudonneet ja rajaukseltaan merkittävästi muuttuneet alueet on arvioitu uudelleen sen selvittämiseksi, onko niillä vielä maakunnallista kulttuuriympäristöarvoa. Alueet on päivitysinventoitu osin (8 aluetta) maisema-alueiden päivitysinventoinnin yhteydessä vuonna 2013. Loput alueista on käyty läpi kulttuuriperintötietokannan päivityksen yhteydessä, tehtyjen ajantasaisten yleiskaavaselvitysten perusteella sekä erillisselvityksessä (Teija Ahola. 2015). Tehtyjen selvitysten perusteella pääosa alueista esitetään maakuntakaavaan maakunnallisesti arvokaina alueina ja muutama esitetään poistettavaksi kaavasta kokonaan. Muutokset näkyvät maakuntakaavan kohdeluettelossa sekä yhteenvetona erillisselvityksessä vanhat ja uudet RKY-alueet maakuntakaavassa.

Ympäristöministeriön toimesta tehty valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi on valmistunut, inventoinnin tuloksista kuullaan vielä

maanomistajia ennen kuin valtioneuvosto tekee uuden periaatepäätöksen valtakunnallisista maisema-alueista. Koska asian käsittely on vielä kesken, valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ei vielä päivitetä maakuntakaavaan.

Etelä-Savossa on päivitetty myös maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajaukset. Kaiken kaikkiaan käytiin läpi 122 maakuntakaavan maisema-alueita. Vaihemaakuntakaavassa esitetään lisättäväksi neljä uutta maakunnallisesti arvokasta maisema-alueita (Pitkäsmäki-Sitkola Enonkoskella sekä Haukilahti, Summala-Kiiskilänniemi ja Vuorilahti Juvalla) ja poistettavaksi 24 maakunnallisen arvonsa menettänyttä aluetta. Lisäksi tehdään pieniä rajausmuutoksia.

Etelä-Savon ELY-keskus on rahoittanut Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta kuntoon – hanketta (2013 - 2015), jossa on käyty läpi maakuntaliiton omistaman kulttuuriperintötietokannan kohteet ja alueet ja päivitetty niitä. Lisäksi tietokantaan on viety kuntien kulttuuriperintöinventointien kohteet. Aikaisemmin vain viranomaiskäytössä olleesta tietokannasta on tehty myös julkinen nettiversio (www.esku.fi), josta löytyy kaikkien maakuntakaavassa olevien kulttuuriympäristöalueiden ja –kohteiden kuvausten tiivistelmät. Sivustolla on myös Etelä-Savon kulttuuriympäristöstä kertovia artikkeleja. Tietokannan päivityksen yhteydessä tehtyjen maastokäyntien ym. kartoitustyön seurauksena on tehty joitakin pieniä päivityksiä maakuntakaavan kulttuuriympäristön kannalta merkittäviin kohteisiin. Kohteiden osalta ei kuitenkaan tämän vaihemaakuntakaavan yhteydessä tehty uudelleen arvottamista. Myös voimassa olevan maakuntakaavan maakunnalliset teemat: vesistöön ja rantaan tukeutuva kulttuuriperintö ja sotahistoria säilyvät ennallaan.

Kulttuuriperintötietokanta kuntoon hankkeessa inventoitiin myös Etelä-Savon modernia rakennuskantaa (2015). Vaihemaakuntakaavassa ei kuitenkaan käsitelty uudemman rakennusperinnön maakunnallisia arvokohteita, vaan tältä osin maakuntakaavaa täydennetään jatkossa.

Itäisen Suomen kulttuuriympäristön erikoisuutena on laaja rakenteiden ketju, Virolahdelta Savukoskelle kulkeva toisen maailmansodan aikana rakennettu linnoitusketju Salpalinja eli Salpa-asema. Salpalinjan kohteet eivät kaavassa muutu, mutta merkinnän määräystä ajantasaistetaan.

Kohdeluettelossa on esitetty kunnittain rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja maisema-alueet. Alueiden sisältämät arvokohteet, samoin kuin kuntien taajama-alueiden sisältämät kohteet on lueteltu kohdeluettelossa. Lisäksi luettelossa on alueiden ulkopuoliset arvokohteet.

Kohdeluettelossa kerrotaan myös, onko kyseessä valtakunnallisesti vai maakunnallisesti arvokas kohde ja mistä inventoinnista kohde on peräisin. Muutokset nykyiseen kaavaan on kerrottu sarakkeessa muutos.

Merkinnät ja määräykset

Maakuntakaavan kulttuuriympäristöä koskevia kaavamääräyksiä ja suosituksia ajantasaistetaan viranomaisten ja lakien nimien osalta. [Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voimassa olevaan maakuntakaavaan nähden.](#)

maV KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ ALUE

Osa-alueen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ja rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Alueeseen sisältyvät yksittäiset arvokohteet on lueteltu ja esitetty kohdeluettelossa.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.

Suositus

Ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja [elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta](#).

ma KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI MER-KITTÄVÄ ALUE

Osa-alueen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ja rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Alueeseen sisältyvät yksittäiset arvokohteet on lueteltu ja esitetty kohdeluettelossa.

Suunnittelumääräys

Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.

Suositus

Ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja [elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta](#).

maV KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KOHDE

Kohteen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaita pienialaisia rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuskohteita, jotka sijaitsevat maisema-alueiden ja taa-jamatoimintojen alueiden ulkopuolella.

Suunnittelumääräys

Kohteen ja sen ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus ja erityispiirteet.

Suositus

Kohteeseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja [elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta](#).

■ ma KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KOHDE

Kohteen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan maakunnallisesti arvokkaita pienialaisia rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuskohteita, jotka sijaitsevat maisema-alueiden ja taajamatoimintojen alueiden ulkopuolella.

Suunnittelumääräys

Kohteen ja sen ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus ja erityispiirteet.

Suositus

Kohteeseen merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja [elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta](#).

□□□□□ ma-s KULTTUURIYMPÄRISTÖN JA/TAI MAISEMAN VAALIMISEN KANNALTA VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ SALPALINJA

Osa-alueen erityisominaisuuksia ilmaiseva merkintä, jolla osoitetaan kulttuurihistoriallisesti merkittäviä, valtakunnallisesti arvokkaita Salpalinjan eli Salpa-aseman linnoitteisiin kuuluvia puolustusvarustuksia.

Suunnittelumääräys

Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon varustusten historialliset erityispiirteet.

Suositus

Toimenpiteistä tulee pyytää lausunto [museoviranomaiselta](#) ja [elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta](#).

■ SR RAKENNUSSUOJELUKOHDE

Merkinnällä osoitetaan [rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain](#), maankäyttö- ja rakennuslain tai muun erityislainsäädännön nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja pienialaisia alueita ja kohteita.

Suunnittelumääräys

Kohteen ja sen ympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kulttuurihistoriallisesti arvokas kokonaisuus ja erityispiirteet. Toimenpiteistä on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta ja [elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta](#).

Toteutus

Maakuntakaavan kulttuuriympäristö – ja maisema-aluemerkintä (maV ja ma) on alueen erityisominaisuutta osoittava merkintä. Merkinnällä ei ole suoria oikeusvaikutuksia alueen maankäyttöön, maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, muihin elinkeinotoimintaan tai rakentamiseen. Alueille ei ole annettu rakentamistai suojelumääräyksiä, jotka rajoittaisivat alueen käyttöä. Lisäksi maakuntakaavamerkinnästä ei seuraa maisematyölupamenettelyä.

Maakuntakaavan toteuttamisessa kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta arvokkailta alueilla on suuri vastuu kunnilla kaavoituksen, lupien myöntämisen,

neuvonnan ja kulttuuriympäristöohjelmien laadinnan kautta. Maakuntakaava korostaa suunnittelun ohjaamista, kulttuuriympäristön tietopohjan merkitystä sekä kulttuurihistoriallisten arvojen ja erityispiirteiden huomioon ottamista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kuntakaavoituksessa. Kuntakaavoituksen tehtäväksi jää osoittaa yksityiskohtaisemmin, millä tavalla maakuntakaavan mukaiset kulttuuriympäristön kannalta merkittävät alueet ja kohteet sekä niiden arvot ja erityispiirteet otetaan huomioon.

Maakuntakaavan ohjausvaikutusta ja toteutusta seuraavat erikseen ja yhteistyössä Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa Etelä-Savon ELY-keskus, Savonlinnan maakuntamuseo, Museovirasto ja ympäristöministeriö, jotka ovat kuntien ja muiden maakuntakaavan osallisten ohella osallistuneet maakuntakaavan kulttuuriympäristösisällön valmisteluun.

ELY-keskus ja museoviranomaiset vastaavat mahdollisista avustuksista kulttuuriympäristön hoitoon.

Paitsi viranomaiset myös esim. kyläyhdistykset ja maatalouden neuvontajärjestöt ovat laatineet maisema-alueille hoitosuunnitelmia. Hoitosuunnitelmien laatiminen edellyttää perehtymistä paikallisiin ja alueen omiin, kehitykseen vaikuttaneisiin ominaisuuksiin.

Luonnonsuojelulain 32 §:n mukaan voidaan luonnon- tai kulttuurimaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi perustaa maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen perustamisesta päättää ympäristöministeriö. Muusta maisema-alueesta päättää ELY-keskus maakuntaliiton esityksestä. Perustamispäätökseen voidaan ottaa maiseman olennaisten piirteiden säilyttämiseksi tarpeellisia määräyksiä. Määräykset eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa. ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen maisema-aluetta koskevista määräyksistä. Maisema-aluetta koskevia rakennuslainsäädännön piiriin kuuluvia määräyksiä ei sovelleta alueella, jolla on voimassa asemakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava.

Maisema-alueen suojelu saadaan lakkauttaa tai sen suojelumääräyksiä lieventää, jos alueen maisema-arvo on olennaisesti vähentynyt tai jos suojelu estää yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen. Etelä-Savossa ei toistaiseksi ole perustettuja maisema-alueita. Sen sijaan kaikille valtakunnallisesti merkittävillä maisema-alueilla on laadittu hoitosuunnitelmat.

Maakuntakaavan kulttuuriympäristökohteiden suojelu voi tapahtua asema- ja yleiskaavoissa annettavilla kaavamääräyksillä, rakennusperinnön suojelusta annetulla lailla tai jollain erityislailla (esim. kirkkolaki).

Maankäyttö- ja rakentamislainsäädännössä (132/1999) säädetään rakennusperinnön suojelemisesta asemakaava-alueella sekä alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimista varten.

Rakennuksia suojellaan yksityiskohtaisemmissa kaavoissa merkitsemällä rakennus kaavoihin suojelumerkinnöillä ja antamalla sitä koskevia kaavamääräyksiä. Myös rakennusryhmiä ja alueita merkitään suojeltaviksi tai säilytettäväksi. Tässä on hyvänä tausta-aineistona kulttuuriympäristöohjelmat ja kaavojen kulttuuriympäristöselvitykset.

Sellaisista purkamisilmoituksista, jotka koskevat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia ja rakennussuojelukohteita, on rakennuslautakunnan ilmoitettava ELY-keskukselle. Rakennusten käyttöä ja kunnossapitoa koskevat normaalit maankäyttö- ja rakennuslain määräykset.

Kaava-alueiden ulkopuolella rakennuksia voidaan suojella rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) nojalla. Jos suojelua ei voida turvata kaavoituksen keinoin, rakennusperinnön suojelulakia käytetään kaava-alueillakin.

Lain mukaisen suojeluesityksen voi tehdä kiinteistön omistaja, valtion viranomaisen, maakuntaliitto, kunta, jonka alueella rakennus sijaitsee, tai sellainen rekisteröity yhdistys, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen. Päätös tehdään ELY-keskuksessa ja se toimitetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi.

Vaikutukset

Maisema-alueiden osoittamisella pyritään säilyttämään eteläsavolaista maaseutumaisemaa. Monet maatalousalueet ovat olleet jatkuvassa tuotannossa jopa 500 vuotta. On selvää, että näiden maisemien säilyminen riippuu saman toiminnan jatkumisesta. Maiseman säilyttämisen pääasiallinen hoitokeino onkin maiseman tuottaneen prosessin jatkaminen. Kyse on siis myös maaseudun elinkeinon kunnioittamisesta ja säilyttämisestä sekä maaseudun asuttuna pitämisestä.

Maisema-alueet ovat tärkeitä paitsi maa- ja metsätalouselinkeinon kannalta myös esim. matkailun kannalta. Aluevaraus ei estä elinkeinotoimintaa alueella. Sen sijaan se voi edesauttaa maisemaperusteisten tukien saamista, kuten maatalouden ympäristökorvaukset ja -sopimukset sekä erilaiset rakennusperinnön suojeluun tarkoitetut tuet ja avustukset.

Maakuntakaavan yleispiirteisyydestä johtuen on kulttuuriympäristöjen ja maisemien esittämisessä pyritty kiteytyneeseen esitystapaan. Yhdellä merkinnällä on esitetty kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet, jotka sisältävät useita arvokertymiä toisiinsa liittyen ja toisiaan korostaen. Alueet sinällään sisältävät myös useita erillisiä kohteita.

Vaihemaakuntakaavassa tehdään päivityksiä kulttuuriympäristöalueiden ja maisema-alueiden rajauksiin päivitysinventointien tietojen pohjalta. Muutokset eivät ole kovin suuria, lähinnä rajaus ja arvonmuutoksia. Maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita esitetään lisättäväksi neljä aluetta ja poistettavaksi 24 aluetta. Poistettavien alueiden arvo on laskenut mm. maatalouden loppumisen myötä.

Sekä tehtyjä selvityksiä, että maakuntakaavan muutoksia on ohjannut Etelä-Savon kulttuuriperintötyöryhmä, jossa on edustus ELY-keskuksesta, maakuntaliitosta, maakuntamuseosta ja Museovirastosta. Verrattuna kokonaisuutena maakuntakaavan kulttuuriperinnön suojelun taso säilyy maakuntakaavassa ennallaan eli vaihemaakuntakaava ei heikennä suojelun tasoa.

Tausta-aineistot

- Ahola, T. 2015. Eräiden Etelä-Savon rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden tarkistus.
- Etelä-Savon kulttuuriperintötietokanta ja sen julkinen versio www.esku.fi
- Etelä-Savon modernin rakennusperinnön teemainventoinnin inventointiselostus 2015. Kupe –hanke 2013-2015
- Etelä-Savon maakuntaliitto. Vanhat ja uudet RKY-alueet maakuntakaavassa. 2015.

- Leena Lahdenvesi-Korhonen. Maakunnan parhaat maisemat. Etelä-Savon valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2011-2013. Osat 1-4.
- Valtioneuvoston päätös valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä 22.12.2009.

2.8.2. Muinaisjännökset

Voimassa oleva maakuntakaava

Voimassaolevassa maakuntakaavassa on maakuntakaavakartalla on esitetty muinaismuistokohteina (SM) kaavan tekovaiheessa (2009) tiedossa olevat I luokan muinaisjännökset (282 kohdetta) sekä maakunnallisia erityispiirteitä ja teemoja edustavia historiallisen ajan kohteita (108 kpl). Maakunnallisten teemojen mukaisiksi muinaisjännöksiksi arvotettiin kulttuuriperintöryhmän toimesta, puolustusvarustukset ja muut sotahistoriaan sekä vesistöihin liittyvät kohteet sekä Etelä-Savon talonpoikaiset, pääasiassa 1500 - 1600-luvuilta olevat raudanvalmistuspaiikat. Muut muinaisjännösrekisterin kohteet on esitetty kohdeluettelon liitekartalla.

Tehtävät päivitykset

Muinaisjännöksiä ei enää luokitella rauhoitusasteen perusteella I, II ja III luokkaan. Muinaisjännöksiä ei myöskään ole arvotettu Museoviraston toimesta valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaisiin kohteisiin.

Museovirasto on jatkuvasti täydentänyt muinaisjännösten luetteloita ja uusia muinaisjännöksiä löytyy edelleen. Tiedot kaikista muinaisjännöksistä on koottu museoviraston ylläpitämään muinaisjännösrekisteriin (<http://kulttuurirymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>). Maakuntakaava ei ole koskaan ajan tasalla muinaisjännösten osalta, vaan viimeisin tieto tulee aina tarkistaa muinaisjännösrekisteristä.

Kiinteiden muinaisjännösten suuresta määrästä johtuen maakuntakaavaa muutetaan siten, että varsinaiselta maakuntakaavakartalta poistetaan muinaisjännöskohteet ja siirretään ne kohdeluettelossa olevalle kiinteät muinaisjännökset -kartalle. Tästä on maininta myös kiinteitä muinaisjännöksiä koskevan kaavamerkinnän yhteydessä. Näin meneteltynä kiinteät muinaisjännökset esittävä liitekartta tulee kaavan vahvistamisvaiheessa oikeusvaikutteiseksi. Liitekartalla esitetään kaikki ne kiinteät muinaisjännökset, jotka sisältyivät muinaisjännösrekisteriin 21.4.2015. Kohteita on yhteensä 1534 kpl. Kohdeluettelon Tunnus-sarak-

keen numero toimii sähköisessä asiakirjassa linkkinä Museoviraston muinaisjään-
nösrekisterin kohdetietoihin. Viimeisin tieto muinaisjäänöksistä on aina tarkis-
tettava muinaisjäänösrekisteristä.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa on muutamia historiallisen ajan muinais-
jäänöksiä, lähinnä rajakiviä, merkitty SM – merkinnällä. Nämä kohteet eivät ole
muinaisjäänösrekisterissä. Niiden merkintä muutetaan ma-merkinnäksi (kult-
tuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkit-
tävä kohde).

Merkinnät ja määräykset

*SM-merkinnän selitettä ja suojelumääräystä päivitetään. SM merkintä muutetaan
sm –merkinnäksi. Siniset osat merkinnöissä ja määräyksissä ovat muutoksia voi-
massa olevaan maakuntakaavaan nähden.*

■ sm MUINAISUISTOKOHDE

Merkinnällä osoitetaan muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamat kiinteät mui-
naisjäänökset. Merkintään liittyy MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Kiin-
teät muinaisjäänökset on osoitettu erillisenä liitteenä olevalla kartalla.

Suojelumääräys

*Alueella sijaitsee muinaismuistolailla rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Kohteen
kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu sii-
hen kajoaminen on kielletty. Aluetta koskevista maankäyttöhankkeista on pyydet-
tävä museoviranomaisen lausunto.*

Toteutus

Muinaismuistolain (295/1963) mukaan kiinteät muinaisjäänökset ovat rauhoi-
tettuja. Kiinteän muinaisjäänöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, va-
hingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty ilman mui-
naismuistolain mukaista lupaa.

Rakennustöihin ja muuhun maastoa muokkaavaan toimintaan ryhtyvän on selvi-
tettävä, onko toimenpidealueella muinaisjäänöskohteita. Muinaisjäänöksiä
koskevat tiedot on aina tarkennettava ja kohdetta koskevista suunnitelmista,
myös vesialueilla, tulee pyytää museoviranomaisen lausunto sen selvittämiseksi,
tarvitaanko hankealueilla arkeologisia tai vedenalaisarkeologisia selvityksiä en-
nen hankkeiden toteuttamista. Tarkemmat kohdekohtaiset tiedot ja kartat mui-
naisjäänöskohteista löytyvät Museoviraston muinaisjäänösrekisteristä
(<http://kulttuuriymparisto.nba.fi>).

Vaikutukset

Maakuntakaava on muinaisjäänösten osalta informatiivinen. Maakuntakaavan
kohdeluettelon muinaisjäänöslistaus kertoo tällä hetkellä (21.4.2015) tiedossa
olevat muinaisjäänökset. Kohdeluettelot ovat tärkeitä, kun tehdään yksityiskoh-
taisempia suunnitelmia tai toteutetaan hankkeita. Muinaisjäänöksiä löytyy myös
koko ajan lisää. Niiden perusteella voidaan luoda kuvaa elämästä Etelä-Savossa
tuhansia vuosia sitten. Osa muinaisjäänöksistä on myös merkittäviä matkai-
lunähtävyyksiä (mm. kalliomaalaukset).

Kokonaismaakuntakaavaan verrattuna muinaisjäännösten määrä lähes nelinkertaistuu vaihemaakuntakaavassa. Maakuntakaavakartan luettavuus paranee, kun muinaisjäännökset esitetään erillisellä liitekartalla.

Tausta-aineistot

- Museoviraston ylläpitämä valtakunnallinen muinaisjäännösrekisteri. 21.4.2015

2.9 Etelä-Karjalan maakuntakaavan kumoaminen entisen Suomenniemen kunnan osalta

Voimassa oleva maakuntakaava

Mikkeliin vuoden 2013 alussa liittyneen Suomenniemen alueella on voimassa Etelä-Karjalan maakuntakaava, jonka ympäristöministeriö vahvisti 21.12.2011. Etelä-Karjalan maakuntakaava poikkeaa tarkkuustasoltaan ja merkintälogiikaltaan Etelä-Savon maakuntakaavasta. Etelä-Karjalan maakuntakaava on huomattavasti yksityiskohtaisempi kuin Etelä-Savon maakuntakaava, ts. Suomenniemellä voimassaolevassa maakuntakaavassa on esitetty kokoluokaltaan pienipiirteisempää maankäyttöä kuin Etelä-Savon maakuntakaavassa.

Tehtävät päivitykset

Tässä maakuntakaavaprosessissa entisen Suomenniemen kunnan alueella voimassaoleva Etelä-Karjalan maakuntakaava kumotaan kokonaan ja se korvataan Etelä-Savon maakunnassa käytetyllä maakuntakaavan esittämistavalla. Seuraavassa taulukossa on esitetty 2. vaihemaakuntakaavaratkaisun mukanaan tuomat muutokset suhteessa kumottavaan Etelä-Karjalan maakuntakaavaan:

Etelä-Karjalan maakuntakaava	Tehtävän muutoksen perustelut	Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava
ak Kuntakeskuksen kehittämisvyöhyke c Kuntakeskus tp-1 Tuotantotoiminnan ja palveluiden alue, Kauriansalmi tp-1 Tuotantotoiminnan ja palveluiden alue, Multamäki rm Matkailun kehittämis- kohde, Kauriansalmi MU Maa- ja metsätalous- valtainen alue, jolla on ulkoilun ohjaamistar- vetta, Kuolimon ranta ET Yhdyskuntateknisen huollon alue, Kirkonkylän vedenottamo	Etelä-Karjalan maakuntakaavan yksityiskohtainen esittämistapa muutetaan Etelä-Savon maakuntakaavassa käytettyyn yleispiirteisempään muotoon. Luetellut merkinnät korvataan yhdellä merkinnällä.	a Paikalliskeskuk- sen alue (kohde- merkintä)
TP-1 Tuotantotoiminnan ja palveluiden alue, Ran- tinhovi	Etelä-Savon maakuntakaavassa esitettyyn merkintätapaan nähden paikallisen kokoluokan kohdetta ei osoiteta 2. vaihemaakuntakaavassa. Paikallisen kokoluokan kohteen jatkosuunnittelu voidaan toteuttaa yleis- ja asemakaavoin.	Ei merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
at/mv Matkailu- ja virkistyspainotteinen kyläalue, Kiesilä	Etelä-Savon maakuntakaavassa ei ole osoitettu maaseudun kyläverkkoa.	Ei merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
sai Suur-Saimaan kehittä- misen kohdealue	Hieman Suomenniemen alueelle ulottuva kehittämisperiaatemer- kintä kumotaan.	Saimaan Geoparkin alue esitetään mat- kailun kehittämis- periaatemerkin- nällä.

W-1 Kehitettävä vesialue, Kuolimo	Merkintätyyppejä ei ole käytössä Etelä-Savon maakuntakaavassa	Ei merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
mkv Yhteys Etelä-Savon Vihreän kullan kulttuurille Matkailun kehittämissäily	Merkintätyyppejä ei ole käytössä Etelä-Savon maakuntakaavassa	Ei merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
MU Maa- ja metsätaloustalvaltainen alue, jolla on ulkoilun ohjaamistarvetta, Korpunsaaren–Olkisalonsaaren harjualue, Kuolimon ranta	Merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys on Etelä-Karjalan maakuntakaavassa yksityiskohtaisempi, mutta sisältö on sama kuin Etelä-Savossa.	yhtenäistetään merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys Etelä-Savon maakuntakaavassa käytettyyn yleispiirteisiin muotoon
rm Matkailun kehittämissäily, Kiesilä	Etelä-Savon maakuntakaavassa esitettyyn merkintätapaan nähden paikallisen kokoluokan kohdetta ei osoiteta 2. vaihemaakuntakaavassa. Paikallisen kokoluokan kohteen jatkosuunnittelu voidaan toteuttaa yleis- ja asemakaavoin.	Ei merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
ur Ulkoilureitti, Saarajärvi	Ulkoilureitit osoitetaan Etelä-Savon maakuntakaavassa rr merkinnällä.	muutetaan ur-merkintä rr – merkinnäksi, yhdistetään tähän Irja Hannosen polku.
ur Ulkoilureitti, Luontopolku, Irja Hannosen polku	Ulkoilureitit osoitetaan Etelä-Savon maakuntakaavassa rr merkinnällä.	muutetaan ur-merkintä rr – merkinnäksi, yhdistetään Saarajärven ulkoilureittiin.
mr Melontareitti, Kuolimon kierros, melontareitti uusi, Kiesilänjoki	Melontareittejä osoitetaan Etelä-Savon maakuntakaavassa mlr – merkinnällä.	muutetaan mr – merkintä mlr – merkinnäksi.
.vr Virkistyskehitteiskohde, Palosensaari, Olkisalo, Halisenrannan laavu, Kaakkolammen laavu, Kuituran laavu, Vehkalahti	Etelä- Karjalan maakuntakaavassa on yksityiskohtainen merkinnän määrittely sekä suunnittelumääräys.	Muutetaan merkintä retkisatamamerkinnäksi (V1). Poistetaan suunnittelumääräys.
vr Virkistyskehitteiskohde, Kirvesniemi		Kohde on Etelä-Karjalan maakunnan puolella Savitaipaleen kunnassa.
Moottorikelkkareitin yhteystarpeita	Etelä-Savon maakuntakaavassa ei ole osoitettu kuin viralliset moottorikelkkailureitit.	Poistetaan yhteystarvemerkintä.
mt Kehitettävä matkailu- ja maisematie, Yhteys Vihreän kullan kulttuurille	Merkintätyyppejä ei ole käytössä Etelä-Savon maakuntakaavassa	Ei Merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
mt Kehitettävä matkailu- ja maisematie, Partakosken kiertotie	Merkintätyyppejä ei ole käytössä Etelä-Savon maakuntakaavassa	Ei Merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
mt Kehitettävä matkailu- ja maisematie, Karkauksen maitotie	Merkintätyyppejä ei ole käytössä Etelä-Savon maakuntakaavassa	Ei Merkintää 2. vaihemaakuntakaavaan
ppr Polkupyöräreitti, Savitaipale kk – Partakoski – Kiesilä, ppr Polkupyöräreitti, Karkauksen maitotie	Etelä-Savon maakuntakaavassa ei ole osoitettu polkupyöräreittejä.	Poistetaan merkintä maakuntakaavasta.

ma/kv Valtakunnall. merkittävä kulttuurihist.ympäristö/kohde, Suomenkylä	Etelä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu sekä maisema-alueet, että kulttuuriympäristöt samalla merkinnällä, valtakunnalliset alueet ja kohteet merkinnällä maV. Merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys on erilainen, mutta sisältöään samaa tarkoittava.	Muutetaan merkintä maV:ksi. Muutetaan merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys Etelä-Savon maakuntakaavan mukaiseksi.
ma/kv Valtakunnall. merkittävä kulttuurihist.ympäristö/kohde, Lyytikälän talonpoikaistila	Etelä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu sekä maisema-alueet, että kulttuuriympäristöt samalla merkinnällä, valtakunnalliset alueet ja kohteet merkinnällä maV. Merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys on erilainen, mutta sisältöään samaa tarkoittava.	muutetaan merkintä maV:ksi. Muutetaan merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys Etelä-Savon maakuntakaavan mukaiseksi.
ma/kv Valtakunnall. merkittävä kulttuurihist.ympäristö/kohde, Suomenniemen kirkko	Etelä-Savon maakuntakaavassa kirkot on osoitettu SR –merkinnällä.	Muutetaan merkintä SR:ksi.
ma/km Maakunnall. merkittävä kulttuurihist.ympäristö/kohde, Kauria - Karkaus -tie	Etelä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu sekä maisema-alueet, että kulttuuriympäristöt samalla merkinnällä, maakunnalliset alueet ja kohteet merkinnällä ma. Merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys on erilainen, mutta sisältöään samaa tarkoittava.	Muutetaan merkintä ma –merkinnäksi. Muutetaan merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys Etelä-Savon maakuntakaavan mukaiseksi.
ma/km Maakunnall. merkittävä kulttuurihist.ympäristö/kohde, Kirkonkylä, kirkon ympäristö	Etelä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu sekä maisema-alueet, että kulttuuriympäristöt samalla merkinnällä, maakunnalliset alueet ja kohteet merkinnällä ma. Merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys on erilainen, mutta sisältöään samaa tarkoittava.	Muutetaan merkintä ma –merkinnäksi. Muutetaan merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys Etelä-Savon maakuntakaavan mukaiseksi.
ma/mv Valtakunnallisesti arvokkaan maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue, Suomenkylän kulttuurimaisema	Etelä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu sekä maisema-alueet, että kulttuuriympäristöt samalla merkinnällä, valtakunnalliset kohteet merkinnällä maV. Merkinnän kuvaus ja suunnittelumääräys on erilainen, mutta sisältöään samaa tarkoittava.	Muutetaan merkintä maV:ksi. Päällekkäiset merkinnät yhdistetään.
Muinajäännöskohteet; Kakkola Hämeenlahti, Kurkisalmi, VT-risteys, Kotalampi 1, Maitotie, Niemelä, Karoliinanvuori, Hämeenkangas, Valkamalahti, Kotalahti, Vainikkalahti, Pajulahti Särkiniemi, Honkataipale Kymenmaa, Honkataipale Honkalampi, Louhtovuori, Pakkainniemi, Hyyhkäslampi, Suomeniemi Kinteenrannan miilu, Pyyniemi, Rannuusinsalmen väyläeste		sm merkinnällä osoitetaan kaikki muinajäännösrekisterin kohteet. Merkinnän määrittelyä muokataan.
N Natura 2000 alue, Kuolimo	Etelä-Karjalan maakuntakaavassa on natura-alueille annettu myös suunnittelumääräys, Etelä-Savossa ei.	Merkintä muutetaan nat –merkinnäksi. Suunnittelumääräys poistetaan.

N Natura 2000 alue, Kuituranniemi	päällekkäinen merkintä Kuolimon natura-alueen kanssa.	erillinen Kuituranniemen natura-merkintä poistetaan, alue sisältyy Kuolimon Natura-alueeseen.
rso Rantojensuojelun alue, Kuolimojärvi	Päällekkäinen merkintä Natura-aluemerkinnän ja SL-merkintöjen kanssa	Merkintä poistetaan päällekkäisenä ja turhana.
SL Luonnonsuojelualue, Kuituranniemi, Morruuvuori, Lammasoja, Suomijärvi	Merkinnän määrittely ja suunnittelumääräys ovat yksityiskohtaisempia kuin Etelä-Savon maakunta-kaavassa.	Merkinnän määrittely ja suunnittelumääräys muutetaan Etelä-Savon maakunta-kaavan mukaisiksi.
MY Maa- ja metsätaloustalouden alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja, Kiesilänjoen suo	Etelä-Karjalan maakunta-kaavassa alueilla on yksityiskohtaisempi suunnittelumääräys, Etelä-Savon maakunta-kaavassa alueille on annettu lisäksi suositus.	Muutetaan merkinnän määrittelyä ja suunnittelumääräystä Etelä-Savon maakunta-kaavan mukaiseksi ja annetaan alueelle suositus lausunnon pyytämiseksi.
ge/k Arvokas kallioalue, Kurkivuori, Naapinvuori, Morruuvuori	Valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet tulee uutena aluevaraus-tyyppinä Etelä-Savon maakunta-kaavaan	Merkittään maakunta-kaavaan ge1 valtakunnallisesti arvokas kallioalue merkinnällä
ge/k Arvokas kallioalue, Kuusenhako, ge/k Diabaasijuoni, Ylä-Kuhanen, Lehtoniemi, ge/k Kvartsiporfyrijuoni, Maitomäenkangas	Valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet tulee uutena aluevaraus-tyyppinä Etelä-Savon maakunta-kaavaan. Maakunnallisia ja paikallisia kohteita ei kuitenkaan merkitä kaavaan.	Poistetaan maakunta-kaavasta, ei ole inventoitu valtakunnallisesti arvokas kallioalueena.
pv Arvokas pohjavesialue, Kauriansalmi, Paloniemenharju, Suomeniemi, Hautalamminharju, Paunijärvi, Niemäenmaa, Koiralahti	Etelä-Karjalan maakunta-kaavassa on hieman erilainen suunnittelumääräys pv-alueilla. Myös Etelä-Savon maakunta-kaavan pv-merkintää tarkistetaan.	Muutetaan pv-merkinnän määrittelyä ja suunnittelumääräystä.
EOM Maa-ainesten ottoon soveltuva alue, Lintulahti, Hevossillankangas	Etelä-Savon maakunta-kaavassa maa-ainesten ottoalueita on merkitty EO -merkinnällä	Muutetaan merkintä EOM -> EO
vt 13 Valta- tai kantatie		Osoitetaan valtatieksi
vt 15 Valta- tai kantatie		Osoitetaan valtatieksi
st 409 Seututie tai pääkatu		Osoitetaan seututieksi
st 381 Seututie tai pääkatu		Osoitetaan seututieksi
lvs Venesatama, Kauriansalmi		Sisältyy a-merkintään
ET Yhdyskuntateknisen huollon alue, Koiramäen vedenottamo	Etelä-Savon maakunta-kaavassa ei ole osoitettu vedenottamoja.	Kumotaan
Pääsähkolinja 400 kV, nykyinen ja uusi, Yllikkälä – Huutokoski	Voimajohtolinjojen esittämistapaa muutetaan koko Etelä-Savon maakunta-kaava alueelle. Esitystapa yhtenäistetään.	Osoitetaan voimajohtokäytävänä.

Pääsähkolinja 110 kV, yhteystarve, Ristiina – Mustalampi		Osoitetaan yhteystarvemerkinällä.
Syväväylä	Voimassa olevassa Etelä-Savon maakuntakaavassa on osoitettu sama syväväylän osuus..	Kumotaan
Laivaväylät	Merkintätapa yhdenmukaistetaan Etelä-Savon maakuntakaavan kanssa.	merkintä muutetaan laivaväyläksi.
Veneväylä ohjeellinen	Etelä-Savon maakuntakaavassa ei ole osoitettu ohjeellisia veneväyliä.	Merkinnät kumotaan.

Merkinnät ja määräykset

Entisen Suomenniemen kunnan alueen osalta käytetään siis jatkossa samaa merkintätapaa kuin muuallakin Etelä-Savon maakunnan alueella. Merkinnät ja määräykset on esitetty erillisessä asiakirjassa. Lisäksi kohdekohtaiset muutokset löytyvät kohdeluettelosta.

Vaikutukset

Merkinnät vastaavat käytännössä kumottavan Etelä-Karjalan maakuntakaavan merkintöjä eikä niihin asiallisesti ottaen tehdä muutoksia.

Tausta-aineistot

Etelä-Karjalan liitto. Etelä-Karjalan maakuntakaava 2010.

3 Vaikutusten arviointi

3.1 Vaikutusten arviointitavat

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan (MRL 9 §) kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa on annettu kaikille kaavamuodoille yhteiset suunnittelun tavoitteet. Lisäksi jokaiselle kaavatasolle on esitetty omat sisältövaatimukset. Vaikutusten arviointiprosessissa syntyvät perustelut esitetyle kaavaratkaisulle ja osoitetulle alueidenkäytölle sekä kaavan sisältövaatimusten toteuttamiselle. Laadittavat selvitykset ovat myös tärkeänä perustana kaavan lainmukaisuuden arvioinnille sisältövaatimusten (MRL 28 §) näkökulmasta.

Vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa selvitetään niitä vaikutuksia, mitä alueiden toteuttamisesta saattaa aiheutua ihmisten elinympäristöön, maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon, kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen, luonnonvaroihin, alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen, liikenteeseen, kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön sekä rakennettuun ympäristöön. Lisäksi tarkastellaan kaavan kokonaisvaikutuksia. Arvioinnilla on myös selvitetty, voidaananko haitallisia vaikutuksia ehkäistä kaavan rajoja muuttamalla tai esittämällä jatkosuunnittelulle reunaehdoja.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti arvioidaan Vuoksen vesistöalueella matkailua, vesistöjen virkistyskäyttöä ja vesiliikennettä sekä rakentamista ja muuta maankäyttöä suhteessa järviluonnon, maiseman ja kulttuuriperinnön erityispiirteisiin.

Vaikutusten arviointi perustuu tehtyihin selvityksiin sekä aluekohtaisiin tarkasteluihin. Tehdyt selvitykset löytyvät maakuntaliiton kotisivulta osoitteesta www.esavo.fi/selvitykset.

Vaikutusten arvioinnissa on ollut mukana maakunnallinen SOVA/ YVA-ryhmä.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioiminen on jatkuva prosessi, jota tehdään koko kaavan laatimisen ajan. Kaavaratkaisuja arvioidaan suhteessa voimassa olevaan maakuntakaavaan. Arviointia tehdään merkintäkohtaisesti ja lisäksi tarkastellaan kaavan yhteisvaikutuksia ja kokonaisuutta. Arvioinnin pohjana toimii voimassa olevan kaavan selvityspohja, jota syventää valmiit ja kaavaprosessin yhteydessä laadittavat selvitykset.

Koska Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa lähinnä päivitetään ajan tasalle olemassa olevia kaavamerkintöjä, niin myös vaikutusten arviointi rajautuu päivitettäviin varauksiin. Kuitenkin, jos johonkin maakäyttöluokkaan tulee merkittävästi lisää alueita tai poistuu alueita, niin silloin tarkastellaan myös aluevarausten kokonaisuutta. Näin on tehty turvetuotantoalueiden sekä kaupan varausten vaikutusten arvioinnin osalta.

Arviointimenetelminä käytetään mm. selvityksiä, asiantuntija-arvioita sekä lausuntoja ja matriiseja.

3.2 Osallistamisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen

Osallistaminen ja vuorovaikutus on järjestetty osallistamis- ja arviointisuunnitelmassa esitetyllä tavalla. Kaavoituksen aikana on tietoa saanut laadintaprosessista sekä kaavaa varten laadituista selvityksistä Etelä-Savon maakuntaliiton nettisivuilta: www.esavo.fi/maakuntakaava. Sivuille on viety kaikki kaavaan liittyvä aineisto.

Osallistamisen keinoina on käytetty lakisääteisten kuulutusten, nähtävillä olojen, viranomaisneuvottelujen ja lausuntopyyntöjen lisäksi mm. neuvotteluja, työpaikkoja, esittelytilaisuuksia ja verkkokyselyjä. Kaavaa varten tehtyjen selvitysten laadinnassa on käytetty tukena sektorikohtaisia työryhmiä. Kaavan laadinnan ajaksi perustettiin kaavan seurantar ryhmä jossa on ollut edustettuna laaja joukko eri intressiryhmiä viranomaisista ja kunnista elinkeinoelämään ja järjestöihin. Myös mediassa on kerrottu prosessin eri vaiheissa kaavaan liittyvistä asioista.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä maakuntaliiton ja jäsenkuntien ilmoitustauluilla sekä maakuntaliiton internet-sivuilla nähtävillä 8. syyskuuta - 8. lokakuuta 2014. Nähtävillä olon aikana saatiin 8 osallisten kommenttia. Maakuntaliitto pyysi lisäksi 21.8.2014 päivätyllä kirjeellä lausuntopyyntöjä jäsenkunnilta, naapuriliitoilta, sekä keskeisiltä viranomais- ja intressitahoilta. Lausunnot pyydettiin 15.10.2014 mennessä. Lausuntoja saapui 33. Näihin liittyen pidettiin 4.11.2014 viranomaisneuvottelu, jossa käsiteltiin osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitettyjen osallistamis- ja vaikutusten arviointikeinojen riittävyttä.

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava oli sen valmisteluaineiston eli luonnoksen osalta kommenttikierroksella alkuvuodesta 2016. Maakuntaliitto pyysi 20.1.2016 päivätyllä kirjeellä lausuntopyyntöjä jäsenkunnilta, naapuriliitoilta, sekä keskeisiltä viranomais- ja intressitahoilta. Lausuntoja saapui 40. Tämän lisäksi valmisteluaineisto oli nähtävillä maakuntaliiton ja jäsenkuntien ilmoitustauluilla sekä maakuntaliiton internet-sivuilla nähtävillä 1. helmikuuta - 11. maaliskuuta 2016. Nähtävillä olon aikana saatiin 55 kommenttia luonnoksesta.

Kaavan valmisteluaineistosta saadun palautteen pohjalta kaavaa muokattiin eteenpäin siten, että kaavaehdotuksesta saatettiin pyytää lausunnot toukokuun 17. päivä 2016. Määräajassa saapui 37 lausuntoa. Lisäksi myöhässä saapui 6 lausuntoa. Kaavaehdotusta työstettiin lisäksi eteenpäin 6.9.2016 pidetyssä viranomaisneuvottelussa.

Tältä pohjalta täydennetty kaavaehdotus asetettiin maakuntahallituksen toimesta nähtävillä osallisten kommentointia varten ajalle 28.9.-28.10.2016. Nähtävillä olon aikana kaavasta saapui maakuntaliittoon 20 muistutusta. Maakuntahallitus käsitteli muistutukset kokouksessaan 21.11.2016 ja teki esityksen maakuntavaltuustolle kaavan hyväksymisestä tämän kokouksessa 12.12.2016.

3.3 Vaikutukset Natura 2000-verkoston

Natura 2000 –verkoston alueita koskevat luonnonsuojelulain 65 § ja 66 § merkitsevät maakuntakaavoituksessa sitä, että kaavan toteuttamiseen liittyvät hankkeet tai suunnitelmat eivät saa yksistään eivätkä yhdessä merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue on sisällytetty Natura-verkoston. Mikäli on to-

dennäköistä, että tällaisia vaikutuksia on, ne on arvioitava. Kaava voidaan hyväksyä vasta, kun arviointi ja lausuntomenettely osoittavat, etteivät vaikutukset ole merkittäviä. Kyseeseen tulevat tällöin paitsi Natura-alueelle kohdistuvat toiminnot, myös sellaiset alueen ulkopuolelle sijoittuvat hankkeet, joiden vaikutukset ulottuvat Natura-alueelle. Toisaalta taas Natura-alueen sisällekkin voi kohdistua luontoa muuttavia toimenpiteitä, mikäli ne eivät merkittävästi heikennä Natura-alueen suojeluperusteita.

Natura-alueiden maankäyttö on Etelä-Savon ympäristökeskuksen laatiman Naturan toteuttamissuunnitelman mukainen. Ne alueet, jotka on jo perustettu luonnonsuojelualueiksi tai jotka on tarkoitus perustaa luonnonsuojelualueiksi, on kaavassa merkitty luonnonsuojelualueiksi (SL). Laajoille, Naturaan kuuluville rantojen- ja norpan suojelualueille on laadittu rantayleiskaavat, joiden yhteydessä on tehty Natura-arvioinnin tarveharkinta. Vaihemaakuntakaavassa ei esitetä suojeluväylien lisäksi muuta uutta maankäyttöä alueille verrattuna voimassa oleviin yleiskaavoihin tai alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmiin.

Turvesuovarauksia ei hyväksytytjen suunnittelua ohjaavien kriteerien mukaisesti osoiteta alle 500 metrin päähän suojelu- tai Natura-alueista.

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa on yksittäiset voimajohtolinjat korvattu johtokäytävä merkinnällä. Samaan johtokäytävään voi siis maakuntakaavan mukaisesti tulla useita johtolinjoja, jolloin myös johtokäytävä voi laajeta nykyisestä. Maakuntakaavassa on annettu erityismääräys Natura-alueiden huomioon ottamisesta niille johtokäytävälle, jotka kulkevat Natura-alueiden läpi.

Mikkelin ja Savonlinnan välillä olevaan johtokäytävään (Visulahti-Savonlinna), on Fingrid Oyj:n pitkän tähtäimen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2015 - 2025 esitetty uutta 110 kV:n voimajohtoa mahdollisesti toteutettavaksi v. 2025. Nykyinen johtokäytävä kulkee Hevonniemen ja Pihlajaveden Natura-alueiden läpi. Uusi, mahdollisesti toteutettava voimajohto on merkitty ohjeellisena kaavaan. Uusi johto leventäisi nykyistä johtokäytävää noin 15-30 m, mikäli se sijoitetaan omiin pylväisiin, mikäli Natura-alueella uusi johto sijoitetaan samoihin pylväisiin nykyisen johdon kanssa, niin johtokäytävä ei levenisi nykyisestä. Mahdollinen levenysalue rajautuu Naturan luontotyypeistä lehtoihin linjan molemmilta puolilta noin 50 m matkalla Mustalammen eteläpuolella. Korkeasaaren kohdalla linja rajautuu samaten noin 50 metrin matkalta molemmilta puolilta luonnonsuojelun metsiin. Kaiken kaikkiaan linja rajautuu jommalta kummalta puolelta Natura-luontotyyppiin noin 800 metrin matkalla.

Jos uudelle johdolle tulee tarvetta, niin sen sijoittuminen, johtojärjestelyt ja tekniset tarkastelut tapahtuvat YVA-menettelyssä, tässä yhteydessä voidaan myös vaikutukset Natura-alueisiin arvioida tarkemmin. Luontotyyppitarkastelun perusteella uusi johto voidaan kuitenkin sijoittaa samaan johtokäytävään ilman, että Natura-alueiden luontoarvot heikkenisivät, esim. käyttämällä kriittisissä kohdissa samoja pylviä nykyisen johdon kanssa.

Maakuntakaavassa on annettu ohjeelliselle voimajohto -merkinnälle erityismääräys Natura-alueiden huomioonottamisesta. Erityismääräys on annettu myös muille johtokäytävälle (Yllikkälä- Visulahti –Huutokoski, Hyötty-Haukivuori, Huutokoski-Pieksämäki-Vihtavuori ja Puhos-Savonlinna-Rantasalmi-Huutokoski), jotka kulkevat nykyisin Natura-alueiden halki, vaikka tiedossa ei ole uusien johtolinjojen rakennustarpeita näihin käytäviin.

Potentiaalisista turvetuotantoalueista Kiusankorven alue (40 ha) laskee Ruuvijoen pitkin Putkilahteen. Putkilahti on osa Putkilahti-Ruskeaperä nimistä Na-

tura 2000 aluetta ja kuuluu valtakunnallisiin soidensuojelu- ja lintuvesiensuojeluohjelmiin. Matkaa mahdolliselta turvetuotantoalueelta Natura-alueelle on kuitenkin yli 10 km, lisäksi Sykkeen laatiman vesistövaikutusten arvioinnin perusteella Putkilahden veden ekologiseen tilaan ei mahdollisella turvetuotantoalueella ole vaikutusta.

Maakuntakaavassa ei ole osoitettu sellaisia maankäyttövarauksia, että ne toteutuessaan heikentäisivät Natura 2000 –verkostoon kuuluvien alueiden luontoarvoja siten, että maakuntakaavatyön yhteydessä tulisi suorittaa luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arviointi.

3.4 Valtakunnallisten ja maakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden huomioiminen

Valtioneuvoston antamat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisesti otettava huomioon maakuntakaavaa laadittaessa. Oheiseen taulukkoon on yhteenvedon omaisesti koottu, miten Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa on huomioitu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VN 30.11.2000) huomioiminen maakuntakaavassa, yhteenveto.

VAT	2.vaihemaakuntakaava
<p>Toimiva aluerakenne</p> <ul style="list-style-type: none"> aluerakenteen tasapainoinen kehittäminen hyödyntämällä olemassa olevia rakenteita ja alueiden omia vahvuuksia ylimaakunnallisten kehittämisvyöhykkeiden toimintaedellytysten tukeminen kyläverkoston kehittäminen sekä maaseudun elinkeinotoimintojen edistäminen ja muun toimintapohjan monipuolistaminen maanpuolustuksen ja rajavalvonnan alueellisten edellytysten turvaaminen 	<p>Aluerakenteeseen ei tehdä tässä kaavassa merkittäviä muutoksia.</p> <p>Kehittämisperiaatemerkinnöin on osoitettu yli- ja alimaakunnalliset yhteydet ja kehittämisvyöhykkeet.</p> <p>Puolustusvoimien esittämät aluevaraukset on huomioitu kaavassa.</p>
<p>Eheytyvä yhdyskuntarakenteen ja elinympäristön laatu</p> <ul style="list-style-type: none"> olemassa olevien yhdyskuntarakenteiden hyödyntäminen ja eheyttäminen palvelujen ja työpaikkojen sijoittaminen siten, että se ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittaminen tukemaan yhdyskuntarakennetta joukkoliikenteen, pyöräilyn ja jalankulun edellytysten parantaminen riittävien alueiden varaaminen elinkeinotoiminnoille kaupunkiseutujen kehittäminen tasapainoisina kokonaisuuksina ja keskusta-alueiden kehittäminen monipuolisina palvelujen, asumisen ja vapaa-ajan alueina 	<p>Täydentävät merkinnät on osoitettu yhdyskuntarakenteen yhteyteen siten, että palvelut ja työpaikat ovat saavutettavissa.</p> <p>Kauppan aluevaraukset on sijoitettu olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen kytkeytyen.</p> <p>Elinkeinotoimintojen monipuolista kehittämistä tuetaan Metsä-Sairilan jäteasemaan kytkeytyvällä EcoSairilan t-merkinnällä.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • viheralueiden yhtenäisyys • rakennetun ympäristön ajallinen kerroksellisuus, omaleimaisuus ja ihmisläheisyys • ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen poistaminen ja ennalta ehkäiseminen 	<p>Taajamien lähivirkistysalueita ei suunnitella maakuntakaavalla, ylikunnalliset virkistysaluevaraukset (VR, V-rm ja MU) sekä reitistöt ja retkisatamat muodostavat yhtenäisiä kokonaisuuksia suojelualueiden kanssa, jolloin on muodostettu myös laajempia ekologisia kokonaisuuksia.</p> <p>Maakuntakaavassa on osoitettu valtakunnalliset ja maakunnalliset kulttuuriympäristön kohteet ja alueet.</p> <p>Terveyshaitat on otettu huomioon toimintojen sijoittelussa, mm. määrittelemällä minimietäisyyksiä. Myös melualueita on määritetty.</p>
<p>Kulttuuri ja luonnonperintö</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnonvarojen saatavuuden turvaaminen tuleville sukupolville • kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön säilyminen • arvokkaiden luonnonalueiden ja niiden monimuotoisuuden säilyminen • ekologisten yhteyksien säilyminen suojelualueiden välillä 	<p>Luonnonvarojen suunnittelun pohjana ovat 20 vuoden kulutusennusteet, suojelu ja käyttö on yhteen sovitettu.</p> <p>Valtakunnalliset ja maakunnalliset kulttuuriympäristön alueet ja kohteet on päivitetty ja huomioitu kaavassa.</p> <p>Luonnonsuojelualueverkosto on osoitettu kaavassa. Lisäksi kaavassa on osoitettu uutena arvokkaat kallio-, moreeni- sekä tuuli- ja rantakerrostuma-alueet. Suojelualueverkostoa on laajennettu.</p>
<p>Virkistyskäyttö ja luonnonvarat</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnon virkistyskäytön ja luonto- ja kulttuurimatkailun edistäminen • matkailukeskusten ja -alueiden verkostoituminen ja vapaa-ajan vyöhykkeiden kehittäminen toimivina palvelukokonaisuuksina • loma-asutuksen mitoittaminen siten, että turvataan luonnoltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen ja loma-asumisen viihtyisyys 	<p>Luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua on edistetty virkistysmatkailualueilla sekä täydentämällä retkisatamaverkosta. Matkailun kehittämisperiaatemerkinnoissa korostuu luonto- ja vesistömatkailu (Saimaa Geopark ja kansallispuistot)</p>
<p>Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto</p> <ul style="list-style-type: none"> • liikennejärjestelmien kehittäminen eri liikennemuodot käsittävinä kokonaisuuksina • liikennetarpeen vähentäminen ja liikenneturvallisuuden parantaminen • ensisijaisesti olemassa olevien pääliikenneyhteyksien ja -verkostojen kehittäminen • valtakunnallisesti tärkeiden liikenneväylien, satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuuksien turvaaminen • energiahuollon tuotantolaitosten ja energiaverkostojen valtakunnallisten tarpeiden turvaaminen • uusiutuvien energialähteiden, kuten tuulivoiman, hyödyntämismahdollisuuksien edistäminen 	<p>Kaavaratkaisulla tuetaan liikennejärjestelmän kehittämistä nykyisessä liikenneverkossa sen kehittämisedellytyksiä esille nostamalla.</p> <p>Johtolinjamerkinnot on muutettu johtokäytävämerkinnäksi. Pitkän aikavälin energiansiirtotarpeet on huomioitu.</p> <p>Kaavassa on huomioitu Pieksämäen tuulivoimapuiston energiansiirtotarpeet.</p>
<p>Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet/ Vuoksen vesistöalue</p>	<p>Vuoksen vesistöalueen erityispiirteet on otettu huomioon vesiliikenteeseen ja virkistykseen liittyvien aluevarausten runsautena, vesistöön</p>

- Vuoksen vesistöalueella ohjataan matkailua, vesistöjen virkistyskäyttöä ja vesiliikennettä sekä rakentamista ja muuta maankäyttöä siten, että järvi- luonnon, maiseman ja kulttuuriperinnön erityispiirteet säilyvät
- liittyvien kulttuuriperintökohteiden nostamisena mukaan maakuntakaavaan, vesiluontokohteiden runsautena sekä vesistömatkailun korostamisena. Matkailun kehittämisvyöhykeinä osoitetaan Saimaan Geoparkin alue sekä vesistöluontoa suojelevat kansallispuistot: Repovesi, Linnansaari ja Kolovesi.

Maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Maakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on esitetty kaavaselostuksen kappaleessa 2.2.

3.5 Kokonaisvaikutukset

Ohessa on esitetty yhteenvedonomaaisesti, mitä vaikutuksia Etelä-Savon 2. vaihe- maakuntakaavalla on. Vaikutuksia on arvioitu suhteessa kokonaismaakuntakaavaan.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen

aluerakenne ja alueiden kehitysedellytykset

yhdyskuntarakenne (esim. palvelujen, työpaikkojen, asuntojen ja virkistysalueiden määrä ja sijoittuminen, yhdyskuntarakenteen toimivuus)

- Eheyttää yhdyskuntarakennetta korostamalla kautta linjan kokonaisvaltaisen suunnittelun tarvetta kuntakaavoituksen ja hankekohtaisen suunnittelun tueksi. Korostaa todellisten asiointi- ja työssäkäyntialueiden suunnittelutarvetta sekä elinkeino- ja palvelutoimintojen keskittymistä taajamiin. Yhdyskuntarakenteen eheytyessä alentaa kuntien infrastruktuuriin meneviä kustannuksia.
- Voi vaikuttaa haitallisesti taajamien viihtyisyyteen, kaavalla ei oteta kantaa lähivirkistysalueisiin, joiden osalta suunnitteluvastuu jää kaupungeille ja kunnille. Myös ylikunnalliset virkistysaluevaraukset supistuvat jonkin verran.
- Vähittäiskaupan alueiden toteuttaminen on kaavamääräyksiin kytketty ja ajoitettu yhdyskuntarakenteen kehittämiseen
- Edellyttää aktiivista kuntakaavoitusta.

Vaikutukset liikenteeseen

- Kaavassa korostetaan valtakunnallisten väylien merkitystä, saavutettavuus ei heikkene.
- Aluevaraukset ja kehittämisperiaatemerkinnot kohdistuvat nykyisiin väyliin ja niiden rakenteelliseen ja toiminnalliseen kehittämiseen multimodaalisena kokonaisuutena
- useat luonnonvarojen käyttöön liittyvät varaukset sijaitsevat pääteiden ulkopuolella. Maakuntakaavalla ei kuitenkaan suunnitella alemman asteista tieverkostoa.
- digitaalisuus ja liikkumistarpeen väheneminen, ha-perusteisten liikennepalvelujen potentiaali (oma, vuokra, kimppa, taksi, uber) ja ha:n käyttöasteen parantaminen, pyöräilyolosuhteiden ja palvelujen paraneminen
- taajamatoimintojen laajenemisalueen toteuttaminen on suunnittelumääräyksellä kytketty kevyenliikenteen yhteyksien toteuttamiseen

Vaikutukset yhdyskunta- ja energiatalouteen

energiahuolto, vesi- ja jätehuolto

- Sähkön saannin turvaaminen on tehty osoittamalla nykyiset sähkölinjat ja niiden täydennystarpeet johtokäytävämerkinnällä, jolloin samaan johtokäytävään voidaan rakentaa lisäkapasiteettia. Häiriötilanteet jakelussa vähenevät. Uusien johtojen rakentamisella saattaa olla negatiivisia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia maanomistajille.
- maakuntakaava osoittaa maakunnan tahtotilan turvetuotannon sijoittamisessa ja määrässä. Tuotantoalueet on valittu ottaen huomioon soiden luonnontilaisuus ja vesistövaikutukset ja sijoitettu siten, että tuotannosta aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa asutukselle, loma-asutukselle, kalastukselle ja muulle virkistyskäytölle. Alueiden määrässä on otettu huomioon 20 vuoden kulutusennuste.

Vaikutukset luontoon ja luonnonvaroihin

myös maa- ja kallioperä, luonnon monimuotoisuus, kasvit ja eläimet, vesi ja ilma

- Suojelualueiden määrä lisääntyy ja ne on turvattu lainsäädännöllä. Luonnon-suojelualueissa on eri luontotyyppit melko hyvin ja kattavasti edustettuina.
- kaavaan on lisätty valtakunnallisesti arvokkaat kallio-, ja moreenialueet sekä tuuli- ja rantakerrostumat.
- POSKI-projektissa ja sitä seuranneessa ESKIHU-projektissa sovittiin yhteen maa-ainesten otto ja pohjaveden suojele, pohjavesialueet ovat kattavasti mukana. Maa-aineksia riittää nykykulutukseen huolimatta siitä, että arvokkaat geologiset muodostumat jätettäisiin ottotoiminnan ulkopuolelle.
- Vesiä pilaavaa uutta toimintaa ei ole sijoitettu ranta-alueille. Turvetuotannon valuma-alueittaiset vaikutukset on arvioitu kolmannen jakovaiheen vesistö-alueittain suokohtaisesti, mikä parantaa vedenlaadun huomioon ottamista lupaprosesseissa.
- Kaava turvaa luontoa ja luonnonvaroja maakunnan omaan käyttöön ja kestävä kehitys huomioiden myös tuleville sukupolville käytettäväksi.

Vaikutukset maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

- Kulttuuriperintökohteita ja maisema-alueita on maakuntakaavassa runsaasti ja muinaisjäännekohteet on esitetty muinaisjäännekohteiden rekisterin mukaisesti.
- Maisema- ja kulttuuriympäristökohteet ja -alueet sekä muinaisjäännekohteet on otettu huomioon muun maankäytön, kuten luonnonvaroihin liittyvien otto-alueiden suunnittelussa
- Kaavan suunnittelumääräykset velvoittavat ottamaan kulttuuriympäristön arvot huomioon ja selvittämään ne muussa maankäytön suunnittelussa
- Tietojen saannin parantamiseen on kiinnitetty huomiota. Kohteiden tiedot on kirjattu nettipohjaiseen kulttuuriperintörekisteriin, josta on julkaistu myös kaikille avoin versio osoitteessa www.esku.fi.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

asuminen, palvelut, turvallisuus, liikkumismahdollisuudet, virkistäytymismahdollisuudet, terveys jne

- Seudullisten kaupan keskittymien määrä ja vaikutukset on arvioitu.
- Seudulliset palvelut ohjataan kuntakeskuksiin, mikä voi paikallisesti heikentää palvelujen saantia ja saavutettavuutta. Maakuntakaavalla ei kuitenkaan suunnitella kuntapalvelujen määrää, laatua tai sijaintia.
- Ympäristöhaittoja, esim. melua aiheuttavia aluevarauksia ovat mm. ampumaradat. Maakuntakaavassa osoitetaan niille laskennalliset melualueet yksityiskohtaisemman suunnittelun pohjaksi sekä annetaan suunnittelumääräys melu- ja pohjavesihaittojen ehkäisemiseksi.
- Maakuntakaavan kiviainesten ottoalueet sekä turvetuotantoalueet on sijoitettu siten, että ottotoiminta voidaan suunnitella niin, että asutukseen ja

loma-asutukseen säilyä riittävä suojaetäisyys. Näin ehkäistään toiminnasta mahdollisesti aiheutuvia ihmisiin kohdistuvia ympäristöhaittoja, kuten melu-, pöly- ja viihtyvyyteen liittyviä haittoja.

Vaikutukset talouteen ja elinkeinoihin

yhdyskuntarakenteen ja alueidenkäytön taloudellisuus

- Kehittämisperiaatemerkinnoillä panostetaan keskusten elinvoimaisuuteen ja uusiutumiseen ja tuetaan siten myös elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä keskuksissa.
- Maakuntakaavan osoittamana turpeen ja muiden luonnonvarojen käyttöpotentiaali tukee elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä niiden yhteen soveltamista muiden tarpeiden kanssa.
- Ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua tiiviyteen ja nykyisten rakenteiden hyödyntämiseen, taloudellisuus paranee taajamien tiivistyessä.
- Kauppojen keskittyminen lisää henkilöautoliikennettä sekä paikallisesti että alueellisesti, jolloin ympäristökuormitus lisääntyy.
- Kaupan suuryksiköt ovat kuitenkin taajamarakenteessa, missä on mahdollista asioida kävellen, pyöräillen ja joukkoliikennettä käyttäen.
- Muilla maakuntakaavamerkinnoilla kuin luonnonsuojelualuemerkinnällä (SL,S) ei ole suoraa vaikutusta maa- ja metsätalouden harjoittamiseen.

Vaikutukset ilmastonmuutokseen

ilmastonmuutoksen hillintä, ilmastonmuutokseen sopeutuminen

- Maakuntakaavassa korostetaan suunnittelun tarvetta kaikilla tasoilla (maakunta-, kunta- ja lupapäätöstasolla). Hyvällä suunnittelulla voidaan sekä ehkäistä ilmastonmuutosta, että sopeutua siihen.
- Toisaalta pyritään eheyttämään yhdyskuntarakennetta ja vähentämään liikennettä, mutta toisaalta Etelä-Savon kaltaisessa maakunnassa asutusrakenne on jo niin hajallaan, että liikkumistarve helposti kasvaa lyhyellä aikavälillä.
- Ilmastonmuutokseen on varauduttu varaamalla riittävästi pohjavesialueita eli turvataan vesihuolto myös äärevien sääolosuhteiden vallitessa.
- Lisääntyvät valumat on otettu huomioon turvetuotannon vesistövaikutuksia arvioitaessa.
- Toimintoja ei ole sijoitettu tulvaherkille alueille. Tulvavaara-alueet on suunnittelussa otettu huomioon.
- Lajiston suojelu ja luonnon monimuotoisuus on pyritty säilyttämään varaamalla riittävästi luonnonsuojelualueita ja muita arvokkaita luonnonalueita kuten perinnemaisemia sekä arvokkaita kallio- ja moreenialueita.

Vaikutukset kuntien suunnitteluun ja viranomaistoimintaan

kuntien suunnittelu (kuntakaavoitus, hankkeet), viranomaistoiminta

- Maakuntakaava-aineisto parantaa yksityiskohtaisemman suunnittelun tietopohjaa.
- Maakuntakaavoitus ohjaa kuntakaavoitusta
- Viranomaisten on alueiden käyttöön liittyvissä toiminnoissa ja päätöksenteossa edistettävä maakuntakaavan toteuttamista

Yhteisvaikutukset

Voimassa oleva kokonaismaakuntakaava on pääpiirteisessään ja perusratkaisultaan edelleen ajan tasalla. Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava on nykyisen maakuntakaavan jatkumo, joka täydentää ja päivittää 4.10.2010 vahvistettua Etelä-Savon maakuntakaavaa. 2. vaihemaakuntakaavan uudet vaikutukset ovat kaavan luonteen vuoksi melko vähäiset.

Alueiden varausperusteena oleva tietopohja on lisääntynyt ja täydentynyt. Erilaiset sähköiset nettirekisterit ovat myös parantaneet kansalaisten mahdollisuuksia tutustua yksityiskohtaisempaan tutkimustietoon. Vaihekaavassa esitetyt aluevarausten päivitykset eivät aiheuta merkittäviä uusia ympäristövaikutuksia verrattuna kokonismaakuntakaavaan.

Myös päivitettävät kehittämisperiaatemerkinnot ovat jatkumo, ajantasaistus ja täsmennyt nykyisen maakuntakaavan mukaiselle toimintaympäristön ja alue-suunnittelun painopisteiden pitkäjänteiselle kehittämiselle. Kehittämisperiaatteet lähtevät nykyisen yhdyskuntarakenteen tehokkaammasta hyödyntämisestä, ei niinkään yhdyskuntarakenteen laajentamisesta.

Kokonaan uusia aluevaraustyyppisiä, joita ei ole aikaisemmin käsitelty maakuntakaavassa on arvokkaat kallio-, moreeni- ja tuulikerrostuma-alueet, eräät puolustusvoimien suojavyöhykkeet sekä potentiaaliset turvetuotantoalueet. Maa-ainesten ottamisen osalta tilanne paranee kokonismaakuntakaavaan nähden, sillä vaikka muutama uusi alue tulee kaavaan, niin myös geologisesti arvokkaat alueet osoitetaan kokonaisuudessaan. Potentiaalisia turvetuotantoaluevarausten vaikutukset luontoon, ihmisiin ja vesistöihin on arvioitu. Puolustusvoimien aluevarausten osalta on otettu huomioon riittävät suoja- ja meluvyöhykkeet, eikä näille vyöhykkeille ole osoitettu uutta maankäyttöä.

4. Maakuntakaavan toteuttaminen ja seuranta

4.1 Toteuttaminen

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava on yleispiirteinen maankäyttösuunnitelma, jonka ohjausperiaate toteutuu, kun siinä esitetty maankäyttöratkaisu täsmentyy kuntakaavoituksessa tai muussa maankäytön suunnittelussa. Yleispiirteisyyden vuoksi maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten laajuutta ja sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa muokata ja tarkentaa tai aluevarauksesta voidaan myös luopua. Edellytyksenä on, etteivät maakuntakaavan keskeiset tavoitteet vaarannu.

Maakuntakaava on strateginen, mutta ei lopullinen toteuttamissuunnitelma. Se toteutuu yksityiskohtaisempien suunnitelmien kautta. Maakuntakaavan toteutusta on käsitelty jokaisen teeman osalta erikseen, tämä siksi että kaava toteutuu pääasiassa erillislainsäädännön nojalla. Toteuttamisen vastuutahot voidaan määrittellä selkeästi eri teemoissa. Valtio vastaa valtakunnallisten aluetarpeiden toteuttamisesta, kuten maanteistä ja luonnonsuojelualueista. Kunnan toteutusvastuu tapahtuu kuntakaavoituksen yhteydessä (esim. virkistysalueet). Myös muut tahot, kuten yritykset voivat toteuttaa maakuntakaavaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Viranomaisvaikutus koskee kaikkia viranomaisia, myös kuntia ja maakunnan liittoa.

Etelä-Savon strategisen ja yleispiirteisen maakuntakaavan ohjauksen painopiste on tietoisesti suunnittelun ohjaamisessa. Etelä-Savon rakentaminen on pääosin niin pienimittakaavaista, että se pystytään hoitamaan kuntakaavoituksella. Maakuntakaavaratkaisu korostaa kautta linjan kokonaisvaltaisen suunnittelun tarvetta kuntakaavoituksen ja hankekohtaisen suunnittelun tueksi. Toteuttamisen seurannassa tämä korostaa maakuntaliiton roolia jo erilaisten kaava- ja maankäytön suunnitteluhankkeiden valmistelu- ja ohjelmointivaiheessa, ei pelkästään lausunnon antajana.

Maakuntaliitossa maakuntakaavan toteutumista voidaan edistää ottamalla se huomioon maakuntastrategian ja -ohjelman sekä EU-ohjelmien laadinnassa, mutta myös yleisessä maakunnan edunvalvonnassa. Maakuntakaavaehdotuksen kanssa samanaikaisesti on valmisteltu uutta maakuntastrategiaa, ja nämä molemmat asiakirjat on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa marraskuussa 2016.

Varsinaisen maakuntakaavaratkaisun ja sen suorien oikeusvaikutusten lisäksi maakuntakaavoitustyön yhteydessä luotu selvitys- ja tietopohja vaikuttaa ja ohjaa osaltaan välillisesti yksityiskohtaisempaa suunnittelua (MRL 9 §).

4.2 Seuranta

Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n mukaan maakunnan liiton tulee huolehtia tarpeellisesta maakuntakaavan laatimisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla ja sen kehittämisestä. Ajan tasalla pitäminen ja kehittäminen puolestaan edellyttävät maakuntakaavan toteuttamisen seuranta.

Seurantaan liittyvä viranomaisten tehtäväjako on määritelty maankäyttö- ja rakennusasetuksessa (MRA 2 §). Asetuksen mukaan maakunnan liiton tehtävänä on huolehtia maakunnan suunnittelun edellyttämästä alueiden käytön, alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilan ja kehityksen seurannasta alueellaan.

Etelä-Savon maakuntaliitto seuraa voimassaolevan maakuntakaavan toteutumista ja muutostarpeita paikkatietopohjaisesti. Seurannasta työstetään kerran vuodessa seurantaraportti, johon kootaan kooste voimassaolevan maakuntakaavan toteutuneisuudesta ja muutostarpeista.

Maakuntakaavan toteutumisen seurannan työkaluna ovat myös aluevarauskohtaiset tietokannat. Kulttuuriympäristön osalta käytössä on maakuntaliiton nettipohjainen kulttuuriympäristötietokanta, jonka julkinen versio osoitteessa www.esku.fi. Tietokantaa päivitetään viranomaisten välisenä yhteistyönä ja näin voidaan seurata kohteiden toteutumista.

Muiden aluevarausten osalta luodaan joko omat kohdekortistot tai pitäydytään muiden viranomaisten ylläpitämiin tietojärjestelmiin, joita ovat esim. Museoviraston ylläpitämä muinaisjäännösrekisteri tai Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä avoimien ympäristötietojärjestelmien –palvelu, www.avoindata.fi. Omia kohdekortistoja on tehty mm. turvetuotantoon soveltuvista soista.

Maakuntaliiton tavoitteena on kehittää edelleen maakuntakaavan toteuttamisen seurantajärjestelmää ja sen mittareita.

ETELÄ-SAVON
MAAKUNTALIITTO